

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ЗАПОРІЗЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ «ГРАНІ»
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

**«ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗАКЛАДУ
ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
шляхи реалізації
національно-патріотичного виховання в
умовах воєнного стану»**

**Збірник «Грані науково-технічної творчості
Запорізької області»**

№ 2 (2024)

м. Запоріжжя, 2024

ЗБІРНИК «ГРАНІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ» № 2 (2024)

Засновник: Лукашева Анна Олексіївна

Редактор: Бондаренко Олена Борисівна, завідувач відділу методичного комунального закладу «Запорізький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді «Грані» Запорізької обласної ради (далі – КЗ «ЗОЦ НТТУМ «Грані» ЗОР).

Коректори: Ревков О. В. – заступник директора з НМР; Примерова Т.М. - методист КЗ «ЗОЦ НТТУМ «Грані» ЗОР.

Комп'ютерна верстка: Бондаренко О.Б. - завідувач відділу методичного КЗ «ЗОЦ НТТУМ «Грані» ЗОР.

№ 2 (2024) видано 27.11.2024. Тираж - 20 екз. Безоплатно.

Видавець: комунальний заклад «Запорізький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді «Грані» Запорізької обласної ради, пр. Маяковського, 14, м. Запоріжжя, 69035. Тел. +38(097)1420497.

Віддруковано у КЗ «ЗОЦ НТТУМ «Грані» Запорізької обласної ради, пр. Маяковського, 14, м. Запоріжжя, 69035. Тел. +38(097)1420497.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія 33 № 1288-563-ПР від 06.08.2018. Схвалено до друку на засіданні методичної ради КЗ «ЗОЦНТТУМ» «Грані» ЗОР **27.04.2024** року, протокол № 4.

Повномасштабна військова агресія росії проти України та пов'язане із цим запровадження воєнного стану поставили перед вітчизняною системою позашкільної освіти низку викликів.

Цей збірник містить теоретико - практичні матеріали, розроблені педагогами КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР та колегами-педагогами з інших закладів позашкільної освіти міста Запоріжжя та Запорізької області впродовж року та є зразком узагальнення та поширення досвіду роботи кожного. Матеріал збірника містить матеріали щодо реалізації національно-патріотичне виховання:

1. Методичні розробки та рекомендації
2. Тренінги, майстер-класи
3. Професійні конкурси
4. Розробки занять
5. Доповіді, реферати
6. Досвіди роботи

Видання адресовано педагогічним працівникам закладів позашкільної освіти.

ЗМІСТ

	ВСТУП	5
1	«Виховний потенціал закладу позашкільної освіти: шляхи реалізації національно-патріотичного виховання» (Примерова Т.М., методист відділу методичного КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР)	6
	Вступ	6
1.1	Сутність та значення національно-патріотичного виховання у формуванні життєво-компетентної особистості як основоположного напрямку виховної роботи освітніх закладів	7
1.2	Реалізація та впровадження системи національно-патріотичного виховання шляхом застосування різноманітних форм роботи	8
1.2.1	Засоби та методи виховання з національно-патріотичного напрямку	8
1.2.2	Різнноманітність форм роботи щодо національно-патріотичного виховання	12
1.3	Ключові шляхи реалізації національно-патріотичне виховання в закладах позашкільної освіти	12
	Висновки	15
2	ДОСВІД ВІДДІЛУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО (МАН)	16
	Позашкільна освіта як простір для розвитку інженерів з інноваційним та патріотичним мисленням (Зіновєєва О.В., методист науково-технічного відділу МАН; Зіновєєва М. І., керівник гуртка «Вибрані питання математики»; Татарчук Т.В., керівник гуртка «Наукові дослідження у фізиці КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР»	16
2.1		
2.2	Патріотизм вихованців гуртка Малої Академії Наук. Аналіз досягнень (Добровольська І. В., керівник гуртка «Математичне моделювання у фізиці», відділу науково-технічного (МАН) КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР)	19
3	ДОСВІД ВІДДІЛУ ПОЧАТКОВОГО ТЕХНІЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ	24
	Формування патріотичних почуттів вихованців через участь у конкурсній діяльності (Кірішун І.М., керівник гуртка «Початкове технічне моделювання» відділу початкового технічного моделювання КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР)	24
3.1		
3.2	Сонях пам'яті – це символ життя в Україні (Куцаконь Т. А., керівник гуртка «Виготовлення іграшок-сувенірів» відділу початкового технічного моделювання КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР)	30
3.3	Становлення національної ідентичності вихованців засобами початкового технічного моделювання (Тюкова Л.М., завідувач відділу ПТМ, керівник гуртка «Початкове моделювання з природного матеріалу та паперу»	37
4	ДОСВІД ВІДДІЛУ СПОРТИВНО-ТЕХНІЧНОГО	43
	Організаційно-педагогічні умови формування пізнавальної активності вихованців технічних гуртків (Підопригора О. А., керівник гуртка «Радіоелектронне конструювання» відділу спортивно-технічного КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР)	47
4.1		
4.2	Формування патріотичних почуттів вихованців ЗПО засобами	51

	національно-патріотичного виховання. З досвіду роботи гуртків (Булгакова Т. А ,керівник гуртка «Конструювання найпростіших технічних об'єктів» відділу спортивно-технічного КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР)	
5	ДОСВІД ВІДДІЛУ ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНОГО	53
	Скарбничка практичного досвіду. Медичні турнікети з	
5.1	підручних матеріалів (Михайлова А.О., керівник гуртка «Конструювання одягу» відділу художньо-технічного технічного КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР	53
	Формування національно-патріотичних почуттів засобами	
5.2	художньо-технічної творчості у дітей молодшого шкільного віку (Адамович А.В., керівник гуртка «Екодизайн» відділу художньо- технічного КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР)	57
	Становлення національної ідентичності вихованців закладу	
5.3	позашкільної освіти засобами художньо-технічної творчості (Зайченко О.В., завідувач відділу художньо-технічного, керівник гуртка-методист КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР)	61
	Виховний потенціал закладу позашкільної освіти: шляхи	
5.4	реалізації національно-патріотичного виховання (Пахота М.С., керівник гуртка «Паперопластика» відділу художньо-технічного КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР)	65
6	ДОСВІД ВІДДІЛІВ РОБОТОТЕХНІКИ ТА	72
	ПРОГРАМУВАННЯ/STEM-ОСВІТИ	
	Роль конкурсів національно-патріотичного спрямування у	
6.1	самоідентифікації дітей та молоді (Смирнова А.В., завідувач відділів STEM-освіти/робототехніки та програмування, керівник гуртка- методист КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР)	72
	Відкриваючи Україну: цікаві заняття для національно-	
6.2	патріотичного виховання (Кубатко О. М., Бойчук Є. Е., методисти відділу STEM-освіти та відділу Робототехніки та програмування КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР	79
7	ДОСВІД ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЗАПОРІЖЖЯ	107
	ТА ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ	
	Формування патріотичної свідомості засобами національно-	
7.1	патріотичного виховання в ЗПО (ЦЕНТР ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ ім. Є.М.РУДНЄВОЇ ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ БЕРДЯНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ)	107
	Виховний потенціал закладу позашкільної освіти: шляхи	
7.2	реалізації національно-патріотичного виховання (Костюкова А.В., методист ПНЗ «ЦДЮТ» ЕМР ЗО; Русанова Л.І., керівник гуртка «Розумники і розумниці», керівник гуртка-методист)	112
	Розвиток авіації в Україні та світі. Виготовлення спрощеної	
7.3	моделі гелікоптера. Розробка заняття з ПТМ (Улитенко Н.А., керівник гуртка ЗПО «БУДИНОК ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ ЗАВОДСЬКОГО РАЙОНУ»ЗМР)	123
	Виховний потенціал закладу позашкільної освіти:	
7.4	шляхи реалізації національно-патріотичного виховання (Клочкова Катерина Олександрівна, методист КЗПО «ЦДЮТ» ДМВА ВР ЗО, м. Дніпрорудне)	138

ВСТУП

У Збірнику висвітлено діяльність закладів позашкільної освіти Запорізької області в напрямку національно-патріотичного виховання. Акцентовано на організації методичної роботи Центру щодо підвищення рівня професійних компетентностей педагогів ЗПО щодо формування самодостатнього громадянина-патріота України, утвердження національної ідентичності молодого покоління на основі духовно-моральних цінностей Українського народу.

В умовах воєнного стану освіта України реагує на виклики.

Патріотичне виховання – виховна діяльність, спрямована на формування у вихованців почуття патріотизму, тобто доброго, шанобливого відношення до країни в якій проживаєш. Без любові до Батьківщини, готовності примножувати її багатства, честь і славу, а за необхідності, віддати життя за її свободу і незалежність, людина не може бути громадянином і справжнім патріотом своєї держави.

«Патріотичне виховання – це сфера духовного життя, яка проникає в усе, що пізнає, робить, до чого прагне, що любить і ненавидить людина, яка формується». Спираючись на висловлювання Василя Сухомлинського, ми намагаємося прищеплювати патріотичні почуття нашим вихованцям у різних сферах діяльності та за допомогою різних методів.

У комунальному закладі «Запорізький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді «Грані» Запорізької обласної ради використовуються різні форми та методи патріотичного виховання. Заходи з патріотичного виховання, які проходять в закладі це цілеспрямований, систематичний, планомірно організований процес впливу на свідомість і поведінку дітей та молоді. Отже, Центр для кожного вихованця є осередком становлення громадянина-патріота України, готового самовіддано розбудовувати державу як суверенну, незалежну, демократичну, правову, забезпечувати її національну безпеку, сприяти єднанню українського народу та становленню миру й злагоди в суспільстві.

Виховання патріотизму в позашкільлі має величезне значення, оскільки мова йде про долю сьогоденного і майбутнього поколінь, оскільки наші гуртківці повинні не тільки володіти належним обсягом знань, але й повинні стати зрілими духовно та інтелектуально.

1. «Виховний потенціал закладу позашкільної освіти: шляхи реалізації національно-патріотичного виховання»

*Примерова Тетяна. Михайлівна,
методист відділу методичного
КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР*

Вступ

Національно-патріотичне виховання в закладах позашкільної освіти є важливим аспектом формування громадянської свідомості та національної ідентичності молоді.

Патріотизм сьогодні – це не мода, а виклик сучасності, біль душі кожного свідомого українця, материнські сльози, знівечена земля, що мордується у тортурах, гуркіт гармат, новини телебачення та преси, які неможливо бачити і чути без страху, постійне відчуття неспокою та тривоги за прийдешній та завтрашній день, це молитва за долю країни, яка виривається із грудей стоголосим криком усього народу, в надії та сподіванні миру і спокою в кожному українському серці...

Патріотами не народжуються. Ними стають у процесі становлення особистості. Патріотичні почуття – це сплеск емоцій, які трапляються в пориві спільної праці, щоб знайти вихід із безвихіддя, захистити свою незалежність і волю. Патріотизм – це частина нашого духу, одне з найсильніших відчуттів, які існують у природі. Саме воно в умовах важкого перехідного періоду має сприяти розвитку нашої держави. Любов до Батьківщини й до себе проростає з суспільства, яке є єдиним дієвим механізмом розбудови народної демократії, правової України.

Заклади освіти несуть особливу відповідальність за завтрашній день вільної незалежної України. Саме тому пріоритетним у виховній системі кожного освітнього закладу є національно-патріотичне виховання молодого покоління. Патріотичне виховання повинно гармонійно поєднуватися із залученням дітей до кращих досягнень світової цивілізації. Такий підхід має сприяти виробленню патріотичного мислення, прихильності до своєї національної спадщини,

усвідомлення її ролі та місця у світовому духовному розвитку, а також пошані та відвертості до всіх інших систем і традицій.

Тільки глибока та усвідомлена любов до своєї спадщини спонукає людину з повагою ставитися до почуттів інших, бути небайдужим до трагедій та перемог Вітчизни і народу, дає змогу усвідомити себе як часточки своєї держави та, власне, зрозуміти її місце в повноцінному становленню себе як особистості.

1.1 Сутність та значення національно-патріотичного виховання у формуванні життєво-компетентної особистості як основоположного напрямку виховної роботи освітніх закладів

Кожне нове покоління людей живе і розвивається у певному національному середовищі, життя якого залежить від особливостей державного устрою країни. Дитина від народження перебуває під впливом як соціально-економічних умов, так і національної специфіки: побутового життя, культури, народних звичаїв, традицій. Вона переймає від дорослих багатство рідної мови, відчуття прихильності та симпатії до духовності свого народу, поступово при звичається до усталених морально-правових норм. Усе це веде до появи у неї особливих рис національної психології – ментальності, які стають підґрунтям для виховання громадянина-патріота.

В усі часи кожна держава світу з моменту свого створення дбала про належний вишкіл молодого покоління своїх громадян, адже від його якості залежало її майбутнє. Набуття Україною статусу незалежної держави поставило перед суспільством завдання створити ефективну систему національного виховання молоді, одним із головних напрямків якого є патріотичне виховання. Реалізація даного завдання з перших днів була ускладнена відмінністю регіональних підходів до трактування вітчизняної історії, мовного питання, національної ідеї, національною, релігійною та ідеологічною багатоманітністю населення нашої країни. Дуже швидко до цього додалися наростальне загострення проблем соціально-економічного розвитку, різке майнове розшарування суспільства, знецінення моральних норм і цінностей, що почало активно сприяти формуванню патріотичного нігілізму та перебільшеного прояву націоналізму. Все це відбулося при могутньому наступі глобалізації, особливо небезпечному для України як держави, яка тільки ставала на шлях незалежного розвитку.

Напевно, кожен підтримує думку, що патріотизм непідвладний часу. Це почуття робить нас добрими, гуманними, справедливими людьми, які понад усе цінують рідну землю й мову, знають і поважають символи своєї держави, шанують історію і дбають про майбутнє.

Останнім часом наша держава переживає складні часи. Все частіше ми чуємо слова «діти війни», «вимушені переселенці», - ніби історія повертається, і визначаємо для себе завдання як педагога – психологічно підтримати дитину, зміцнити її силу волі, виховати стійкі моральні якості. Система національно-патріотичного виховання потребує нових підходів, матеріально-технічного забезпечення, використання інноваційних методів і форм роботи.

Саме ці завдання ставить перед нами Міністерство освіти й науки України в різних методичних рекомендаціях з питань організації виховної роботи в освітніх закладах. Результативність і якість виховання патріотично налаштованої особистості залежить від послідовності та системності у проведенні комплексу заходів, спрямованих на розвиток патріотичного руху.

Разом з тим, слід відзначити, що педагогами нашої країни поступово накопичується значний практичний педагогічний досвід патріотичного виховання. Ця робота ведеться на концептуальній основі українського патріотизму та національної ідеї.

Сьогодні перед суспільством стоїть проблема розвитку особистості свідомого українського громадянина, який поєднує в собі національні риси та самобутність українського народу.

1.2 Реалізація та впровадження системи національно-патріотичного виховання шляхом застосування різноманітних форм роботи

1.2.1 Засоби та методи виховання з національно-патріотичного напрямку

Враховуючи суспільно-політичну ситуацію, що склалася в Україні, все більш актуальним стає виховання в молодого покоління почуття патріотизму, відданості загальнодержавній справі зміцнення країни, активної громадянської позиції.

Головною домінантою національно-патріотичного виховання молоді є формування в особистості ціннісного ставлення до навколишньої дійсності та самої себе, активної за формою та моральної, за змістом, життєвої позиції. Форми й методи виховання базуються на українських народних традиціях, кращих надбаннях національної та світової педагогіки й психології. Національно-патріотичне виховання формується на прикладах історії становлення української державності, українського козацтва, героїки визвольного руху, досягнень у галузі політики, освіти, науки, культури й спорту. Головна мета полягає в тому, щоб через реалізацію системного і цілеспрямованого комплексу заходів, сприяти вихованню патріота України, готового самовіддано розбудовувати її як суверенну, демократичну, правову і соціальну державу, виявляти національну

гідність, знати й цивілізовано відстоювати свої громадянські права та виконувати обов'язки, сприяти громадянському миру і злагоді в суспільстві.

Методами національно-патріотичного виховання є:

- *переконання* – формування впевненості у суспільно корисній діяльності з підготовки до захисту Вітчизни;
- *стимулювання* – реалізується в різноманітних формах заохочення і змагання;
- *особистий приклад* – діяльність вихователя, який має бути взірцем для молоді, має забезпечувати педагогічні вимоги, вміє давати доручення і перевіряти їх виконання;
- *самопідготовка* – процес активного формування і самовдосконалення молодшої людини, виховання почуття патріотизму, яке реалізується шляхом самозобов'язання, самостійного навчання та самоконтролю.

Мети патріотичного виховання можна досягнути шляхом реалізації таких виховних **завдань**:

- утвердження в почуттях особистостей патріотичних цінностей, поваги до культурного та історичного минулого України;
- виховання поваги до Конституції України, законів України, державної символіки;
- підвищення престижу військової служби як виду державної служби;
- визнання і забезпечення в реальному житті прав дитини як найвищої цінності держави й суспільства;
- усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її відповідальністю;
- формування мовної культури, опанування і вживання української мови як духовного коду нації.

Кожен вихователь повинен зрозуміти, що зміст національно-патріотичного виховання передбачає глибоке усвідомлення природи дитини, їх індивідуальних рис і можливостей, повагу до особистості дитини, турботу про її гармонійний розвиток, встановлення взаємин співробітництва у навчально-виховному процесі. Тому у практику роботи потрібно впроваджувати такі інтерактивні методи та форми діяльності, які ставлять за мету не нав'язування правил і норм та примусове їх виконання, а створення умов для осмислення суті моральних правил і норм, їх доцільності, добровільного сприйняття, творчого застосування, набуття досвіду морально-ціннісного ставлення до самого себе, до людей, до навколишнього світу. Перш за все слід працювати на засадах гуманної педагогіки, застосовувати особистісно орієнтовані технології, шукати резерви

підвищення ефективності виховного процесу.

Внутрішній зв'язок з поняттям «патріотизм» набуває поняття «громадянськість». У педагогічному плані громадянськість містить в собі знання, переживання й вчинки. Вступаючи у численні взаємини в колективі, дитина навчається вирішувати конфлікти ненасильницькими засобами, доходити розуміння з оточенням за допомогою діалогу, вчиться захищати права людини, зокрема свої права.

Щоб наша молодь мала стійкі сформовані патріотичні цінності, методична служба має виконати досить важливу місію. А саме: знаючи, що дитина виховується прикладом тих, хто її оточує, важливо сформувати у педагогів патріотичні цінності та уміння передавати та демонструвати їх. Для цього необхідно, плануючи методичну діяльність із педагогами різних категорій, використовувати різноманітні активні та інтерактивні форми роботи, тому, що виховання патріотизму молоді не може бути реалізоване в одноманітних формах.

Необхідно будувати таким чином засідання методичних об'єднань, щоб педагоги могли опановувати особистим досвідом участі в колективній організаторській діяльності, колективних творчих справах педагогічних колективів.

Величезний вплив на виховання патріотичних цінностей особистості мають батьки. З огляду на це, важливого значення набуває певна узгодженість змістового аспекту національно-патріотичного виховання, його взаємодоповнюваність діями з боку батьків і педагогів.

Освітні заклади мають проводити інформаційно-просвітницьку роботу з батьками, спрямовану на формування толерантності, поваги до культури, історії, мови, звичаїв та традицій як українців, так і представників різних національностей.

Важливе місце у патріотичному вихованні посідає виховання поваги до Конституції держави, законодавства, державних символів (Герба, Прапора, Гімну), державної мови.

Українська національна символіка вперше за багатовікову історію одержала статус державної та сьогодні символізує єдність держави та нації, політичну, економічну і національну незалежність України. Використання державних символів у навчально-виховному процесі активізує почуття захищеності, юридичної, моральної та політичної дієздатності, гордості за єдину суверенну державу.

Формування патріотизму пов'язане з вихованням політичної культури. Політична освіченість включає знання про типи держав, політичні організації й

інституції, принципи, процедури й регламенти суспільної взаємодії, виборчу систему. Вона виявляється в усвідомленні необхідності державотворчих процесів у поєднанні з розбудовою громадянського суспільства, в умінні відстоювати свої політичні інтереси, повазі й толерантному ставленні до політичних поглядів інших людей. Водночас формування політичної освіченості включає вироблення негативного ставлення до будь-яких форм насильства.

Важливими моральними цінностями, які визначають патріотичну поведінку особистості, є совість, чесність, правдивість, свобода, рівність, справедливість, повага, толерантність, гідність, працелюбність, відповідальність та інші. Сформованість цих моральних норм полегшує сприймання норм правових, які своєю чергою сприяють глибшому усвідомленню моральних істин. Моральність особистості стимулює патріотичну поведінку, застерігає від правопорушень.

Правосвідомість - це сукупність правових поглядів людей, що відбивають їхню оцінку чинного права, чинного суспільного і державного ладу, а також відповідність дій, учинків окремих громадян нормам права.

Патріотичне виховання використовує такі засоби: рідну мову, родовід, рідну історію, краєзнавство, природу рідного краю, народну міфологію, фольклор, національне мистецтво, народний календар, національну символіку, народні прикмети та вірування, виховні традиції, національні традиції, звичаї та обряди.

1.2.2 Різноманітність форм роботи щодо національно-патріотичного виховання

Складний процес національно-патріотичного виховання здійснюється з допомогою різноманітних форм роботи, вибір яких залежить від змісту та завдань виховної роботи, вікових особливостей вихованців з урахуванням основних напрямів їх діяльності, традиції навчальних закладів і місцевих громад, можливість навчального закладу тощо.

Основними *формами* патріотичного виховання є:

- інформаційно-масові (дискусії, диспути, конференції, філософський стіл, відкрита кафедра, інтелектуальні аукціони, ринги, вікторини, вечори, подорожі до джерел рідної культури, історії держави та права, жива газета, створення книг, альманахів);
- діяльнісно-практичні (творчі групи, осередки, екскурсії, свята, театр-експромт, ігри-драматизації, огляди-конкурси, олімпіади);
- інтегративні (клуби, фестивалі, асамблеї, гуртки);
- діалогічні (бесіда, між рольове спілкування);
- індивідуальні (доручення, творчі завдання, звіти, індивідуальна робота тощо);

- наочні (музеї, кімнати, зали, галереї, виставки дитячої творчості, книжкові виставки, тематичні стенди тощо).

Патріотичне виховання гуртківців в сучасних умовах неможливе без застосування інтерактивних (дискусійних методів). Найбільш дієвими методами виховання тут є: інтерактивні технології, зокрема, міні диспути, мозковий штурм, обговорення по групах та метод проєктів.

1.3 Ключові шляхи реалізації національно-патріотичне виховання в закладах позашкільної освіти:

- Громадянсько - патріотичне виховання: Формування у молоді розуміння своїх прав та обов'язків, розвиток активної громадянської позиції та відповідальності за майбутнє країни.
- Духовно-моральне виховання: Виховання моральних цінностей, поваги до культурної спадщини та традицій українського народу.
- Військово-патріотичне виховання: Підготовка молоді до захисту Батьківщини, розвиток фізичної підготовки та військових навичок.
- Екологічне виховання: Формування екологічної свідомості, відповідальності за збереження навколишнього середовища.
- Інформаційно-просвітницька робота: Організація лекцій, семінарів, виставок та інших заходів, спрямованих на підвищення обізнаності молоді про історію та культуру України.
- Соціально-педагогічні умови: Створення сприятливого середовища для реалізації національно-патріотичного виховання, включаючи підтримку з боку педагогів та батьків.

Ці заходи допомагають формувати у молоді почуття гордості за свою країну, розуміння її історії та культури, а також готовність активно брати участь у її розвитку.

Є багато цікавих проєктів, які сприяють національно-патріотичному вихованню молоді. Ось кілька прикладів:

Проект «З Україною в серці»

Мета: Формування свідомого громадянина-патріота через набуття молодим поколінням національної свідомості, активної громадянської позиції та високих моральних якостей.

Діяльність: Організація тематичних заходів, екскурсій, лекцій, військово-спортивних змагань та таборів.

Проект «Молодь за майбутнє України»

Мета: Підвищення рівня національної свідомості та патріотичних почуттів серед молоді.

Діяльність: Проведення тренінгів для педагогів, екскурсій до історичних місць, тематичних конкурсів та фестивалів.

Конкурс національно-патріотичних проектів

Мета: Підтримка громадських організацій у реалізації проектів національно-патріотичного виховання.

Діяльність: Фінансова підтримка проектів, спрямованих на утвердження української національної та громадянської ідентичності.

Проект «Пласт»

Мета: Виховання молоді на засадах скаутського руху, розвиток лідерських якостей та патріотизму.

Діяльність: Організація таборів, тренінгів, волонтерських акцій та інших заходів, спрямованих на розвиток молоді.

Ці проекти допомагають молоді краще зрозуміти свою національну ідентичність, розвивати патріотичні почуття та активну громадянську позицію.

З-поміж популярних форм національно-патріотичного виховання в закладах позашкільної освіти виокремлено такі, як:

- інтерактивна патріотична зарядка
- творчий проект «Алфавіт мого міста»
- тематичний (національно-патріотичний) клуб вихідного дня
- майстер-клас із виготовлення листівок для українських воїнів
- колективна гра зі створення панно «Україна — моя країна!»

- авторський стріт-арт на асфальті крейдою (малюнок і назва)
- гра-репортаж «Видатні імена сучасної України»
- звіт-мандрівка «Сюжетні замальовки рідного краю»
- патріотичний флешмоб
- презентація ролика (мультфільму) на патріотичну тематику, виготовленого дітьми
- зустрічі з цікавими земляками-патріотами
- акція - пересувна виставка «Маємо знати свої права»
- реконструкція історичних подій
- виготовлення плакатів чи постерів (вітальних, узагальнювальних, символічних)
- портфоліо родинних реліквій і чи традицій
- створення інфографіки (шевронів, подій)
- «живий музей»
- реальні або віртуальні подорожі (історичними музеями України чи місцями історичних подій)
- конкурси есе, біографічних розвідок
- тренінги (міні-, презентаційні, інформаційно-просвітницькі)
- флешмоби (візуалізація державних чи національних символів, контурів кордонів України)...

Вся система інформування гуртківців має бути спрямована на виховання в них громадянського бачення світу, знання життя країни, формування політичної культури. Проводячи таку роботу, важливо формувати у дитини особисте ставлення до подій, хвилювання її за долю майбутніх поколінь, за долю співвітчизників.

ВИСНОВКИ

Правильно спланована система національно-патріотичного виховання реально допомагає керувати процесом виховання в молоді почуття патріотизму, відданості загальнодержавній справі зміцнення країни, активної громадянської позиції, надає всій проведеній роботі системності, послідовності й цілеспрямованості, забезпечує спадкоємність в організації та розвитку національно-патріотичної діяльності молоді.

Патріотична свідомість наших громадян залишається найважливішою

цінністю, однією з основ духовно-моральної єдності суспільства. Виховати людину, яка любить свою землю, народ, яка готова до захисту своєї Батьківщини, — дуже непросте завдання. Але воно, безумовно, здійснене, якщо педагоги будуть виконувати його з любов'ю й добротою, не забуваючи мудрих слів: «Учень — це не посудина, яку потрібно наповнити знаннями, а факел, який потрібно запалити!»

Використані джерела

- 1) За Методичними рекомендаціями з питань організації виховної роботи у навчальних закладах та за матеріалами статті журналу «Методична скарбничка вихователя»;
- 2) Формування ключових компетентностей здобувачів освіти шляхом впровадження національно-патріотичного виховання в умовах Нової української школи; Методична розробка (із досвіду роботи): Борщів 2021 р.;
- 3) Національно-патріотичне виховання у системі роботи закладу позашкільної освіти; Буланов Ю. І., методист Зачепилівського районного Будинку дитячої та юнацької творчості Зачепилівської районної ради Харківської області;
- 4) «Громадянське виховання в умовах українського державотворення»; ЗДРВ - Т.І. Матвійчук (виступ на педраді)
- 5) НовиниВчителямБатькамAwardСпівпраця; osvitoria.org ;
- 6) Як організувати патріотичне виховання. 30 ідей, порад і ресурсів Теми статті: вчителям, директорам; Марія Марковська; 11 Липня 2022;
- 7) Національно-патріотичне виховання дітей та молоді – Інститут модернізації змісту освіти (bingj.com)

2. ДОСВІД ВІДДІЛУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО (МАН)

2.1 Позашкільна освіта як простір для розвитку інженерів з інноваційним та патріотичним мисленням

Зіновєєва Ольга Вікторівна, методист науково-технічного відділу МАН КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР;

Зіновєєва Марина Ігорівна, керівник гуртка «Вибрані питання математики» КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР;

*Татарчук Тетяна Василівна, керівник гуртка
«Наукові дослідження у фізиці» КЗ «ЗОЦНТТУМ
«Грані» ЗОР*

Сучасний світ вимагає від молодого покоління не тільки професійної компетенції, але й здатності мислити креативно, приймати нестандартні рішення та бути морально свідомими громадянами своєї країни. У світлі цих викликів особливо важливим є розвиток майбутніх інженерів, які, володіючи технічними знаннями та навичками, здатні втілювати інноваційні ідеї та технології на благо суспільства. У цьому контексті позашкільна освіта стає важливим інструментом, що не тільки формує технічні компетенції, але й розвиває творчий потенціал молоді, поєднуючи його з національно-патріотичним вихованням. У сучасних умовах, коли Україна стикається з новими викликами, виховання свідомих і технічно обізнаних громадян набуває надзвичайної ваги.

Поняття творчих здібностей у контексті інженерної діяльності.

Творчі здібності — це вміння використовувати нестандартні підходи до вирішення складних завдань, що базуються на поєднанні знань із різних дисциплін, експериментуванні та готовності приймати нові рішення. Для майбутнього інженера розвиток таких здібностей є не лише корисним, але й необхідним, оскільки інженерія — це галузь, що постійно змінюється під впливом науково-технічного прогресу.

У роботі інженера творчі здібності проявляються на різних етапах: від генерації ідей і пошуку технічних рішень до створення прототипів та впровадження інновацій у виробництво. Виховання цих якостей потребує особливих підходів у навчанні, де акцент робиться не лише на засвоєння знань, але й на розвиток критичного мислення, креативності та здатності до самостійного дослідження.

Позашкільна освіта, зокрема в науково-технічних гуртках, пропонує молоді унікальні можливості для розвитку творчих здібностей. Через виконання науково-технічних проєктів, участь у конкурсах і науково-дослідній роботі вихованці можуть реалізувати свої інженерні ідеї, експериментувати з новими технологіями та отримувати практичний досвід у технічних науках.

Роль національно-патріотичного виховання в інженерній освіті.

Одним із ключових завдань сучасної позашкільної освіти є поєднання технічної підготовки з національно-патріотичним вихованням. В умовах війни та боротьби за незалежність України виховання свідомих громадян, готових не тільки брати участь у науково-технічному прогресі, але й захищати свою країну, є надзвичайно важливим.

Національно-патріотичне виховання в процесі підготовки майбутніх інженерів сприяє формуванню почуття відповідальності за свою державу,

розуміння важливості технічного прогресу для її розвитку та захисту. Інженери завжди були на передовій нових технологій, а в умовах сучасних загроз їхня роль у створенні оборонних технологій, енергетичної безпеки, відновленні інфраструктури та екологічному розвитку стає критично важливою.

Позашкільна освіта відіграє тут ключову роль, оскільки саме вона надає можливість не лише здобути технічні знання, але й сформувати патріотичні цінності. Через участь у проєктах, пов'язаних із національними пріоритетами, молодь може відчувати свій внесок у розвиток держави.

Методи розвитку творчих здібностей у позашкільних закладах.

Робота з майбутніми інженерами в закладах позашкільної освіти здійснюється за допомогою різних методів, що сприяють розвитку їхніх творчих здібностей і національно-патріотичної свідомості. Одним з основних напрямків роботи є застосування проєктного підходу, коли вихованці самостійно або в групах працюють над створенням інженерних рішень для реальних проблем.

Проєктний підхід

Проєктна діяльність дозволяє вихованцям на практиці застосовувати знання з фізики, математики, програмування та інших дисциплін. Кожен проєкт починається з визначення проблеми, яка потребує вирішення, і закінчується створенням реального продукту — це може бути прототип технічного пристрою, програмне забезпечення чи інша інженерна розробка.

Цей підхід сприяє не лише розвитку технічних навичок, але й формує вміння працювати в команді, критично мислити та розв'язувати проблеми в реальних умовах. Наприклад, в межах проєкту «Інженерний тиждень» вихованці Центру «Грані» розробляють енергоефективні системи для побутових потреб.

Науково-дослідна діяльність

Однією з важливих компонентів розвитку творчих здібностей майбутніх інженерів є їх участь у науково-дослідницьких проєктах, що виконуються в рамках секцій Малої академії наук України. Наукова робота дозволяє молоді заглибитись у специфічні галузі техніки, досліджувати сучасні технології та пропонувати свої інноваційні рішення. Окрім цього, вона стимулює до пошуку нових підходів до традиційних завдань.

Участь у конкурсах

Конкурсна діяльність є одним з основних стимулів для розвитку творчих здібностей молодих інженерів. Участь у всеукраїнських і міжнародних конкурсах, таких як «Intel ISEF», «InventorUA» чи «GENIUS Olympiad», дозволяє не тільки демонструвати свої знання та навички, але й змагатися з найкращими молодими інженерами з інших країн. Це стимулює вихованців до підвищення рівня своїх робіт і пошуку інноваційних рішень.

Патріотичне виховання через інженерну діяльність.

Інженерна діяльність, особливо в умовах війни, стає невіддільною частиною національно-патріотичного виховання. Вихованці Центру «Грані» беруть участь у проєктах, що спрямовані на допомогу Збройним силам України, а також працюють над проєктами для відновлення інфраструктури в післявоєнний період.

Такі проєкти не тільки дозволяють молоді реалізувати свої технічні навички, але й формують у них глибоке розуміння своєї відповідальності перед країною. Важливо, щоб кожен молодий інженер відчував, що його знання і вміння можуть принести користь Україні.

Розвиток творчих здібностей майбутніх інженерів у контексті національно-патріотичного виховання є важливою частиною підготовки нової генерації фахівців. Позашкільна освіта відіграє ключову роль у цьому процесі, пропонуючи молоді можливості для розвитку креативного мислення, технічних навичок і громадянської свідомості. В умовах сучасних викликів перед Україною це має вирішальне значення для її майбутнього розвитку і безпеки.

Використані джерела

1. Ільченко, Л.В. "Методи розвитку креативності учнів у процесі позашкільної діяльності". – Харків: Видавництво Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди, 2017. – 210 с.
2. Печеніжська, О.С. "Інноваційні підходи до технічної творчості у позашкільній освіті". – Дніпро: Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара, 2021. – 250 с.
3. Мартиненко, О.В. "STEM-освіта: перспективи розвитку в позашкільному навчанні". – Вінниця: ВНТУ, 2019. – 300 с.
4. Євтушенко, Н.В. "Розвиток інженерного мислення у молоді через технічну творчість". – Одеса: Одеський національний політехнічний університет, 2018. – 270 с.

2.2 Патріотизм вихованців гуртка Малої Академії Наук. Аналіз досягнень

*Ірина ДОБРОВОЛЬСЬКА,
керівник гуртка «Математичне
моделювання у фізиці», відділу науково-технічного
(МАН) КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР*

Я почну з кінця. З того, як мої випускники гуртка та вихованці наближають Перемогу разом зі мною та з усім свідомим українським народом. Розповім спочатку дуже коротко про випускників мого гуртка «Математичне моделювання у фізиці».

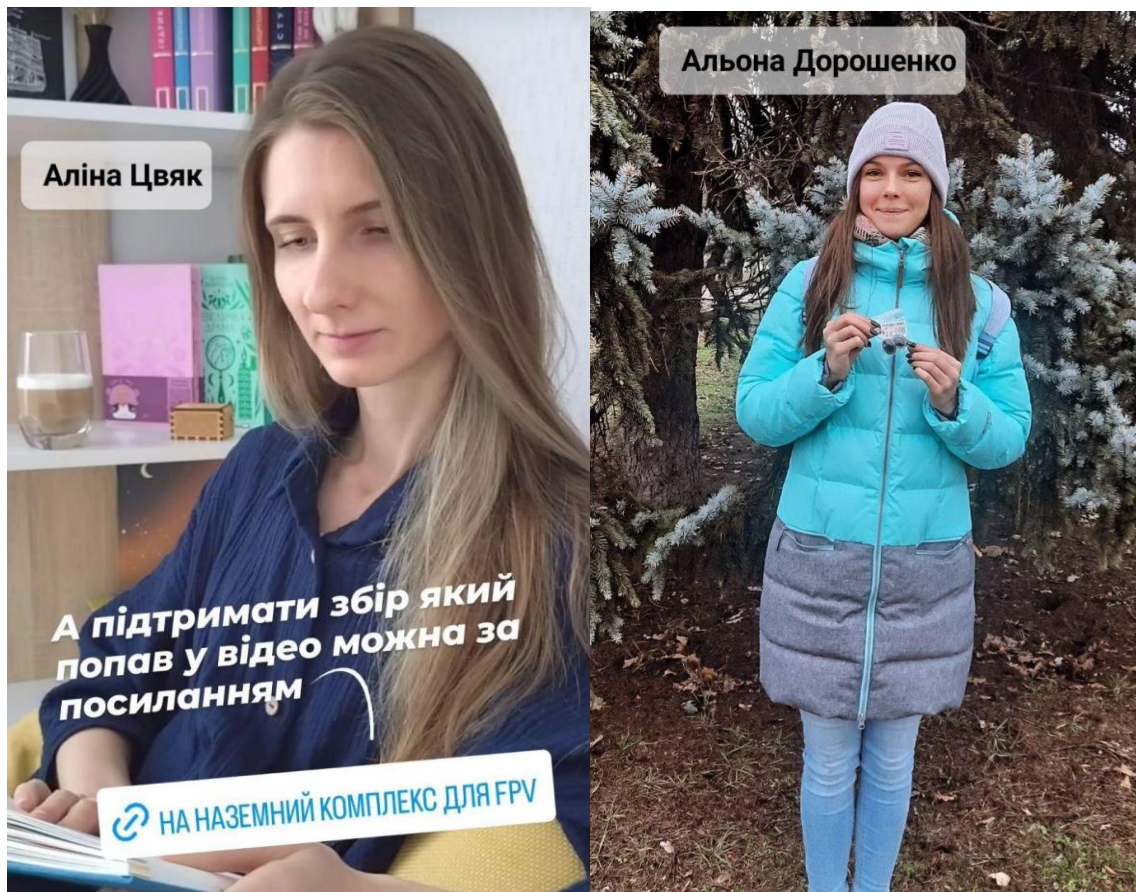
Серед тих моїх випускників гуртка, у кого я була науковим керівником робіт МАН і які досягли на конкурсі найбільшого успіху, першим був Владислав Козій, випускник ліцею «Логос» 2007 року. Владислав двічі – у 2006 та 2007 роках отримував Стипендію Президента, посівши абсолютно перше та абсолютно друге місця відповідно. З 2013 року проживає в США, захистив докторську дисертацію в Массачусетському Інституті Технологій, зараз працює професором фізики в Університеті Карнегі-Мелон. Владислав засуджував політику росії ще з року 2012-2013, а після повномасштабного вторгнення став активно боротися. Він бере участь в мітингах підтримки України як можна побачити на фото на аватарці

Влада в Фейсбуці. Брат Владислава – медик – воює з березня 2022 року. Влад забезпечує всім необхідним брата, а також допомагає його підрозділу, проводячи збори коштів на користь ЗСУ в США. А також Влад, його жінка Софія та його друзі допомагають мені у волонтерській діяльності, зокрема, у зборах на фпв – дрони та іншу, необхідну для виконання бойових задач нашим воїнам, техніку. Третє фото – іменний дрон Влада та Софії, бо він куплений за їх донат. Таких дронів у подружжя вже порядку десятка.

Наступна Стипендіатка Президента – Марія Удалова, випуск 2015 року. Стипендію вона отримала один раз, а от призером Всеукраїнського III етапу була тричі – з 9 по 11 клас. Фотографію Марії не викладаю, бо її сторінка закрита. Марія зараз за кордоном – не біженкою, вона закінчила Києво-Могилянську академію за спеціальністю програмування і працює за кордоном. На фронті працюють більш як три генератори, які оплатила Маша, також я знаю, що можу до неї звернутися, коли щось треба вкрай необхідне. Зараз Марія допомогла екіпіруватись черговому мобілізованому однокласнику.

Ще зі Стипендіатів не можу не назвати Дмитра Штефана, хоча він ще навчається в аспірантурі КНУ й оплачувати дрони та генератори поки не може (хоча, як і практично всі мої колишні гуртківці, донатить на всі мої збори, навіть божевільні)). Дмитро був абсолютно першим на секції «Математика» двічі: у 2016 та 2017 роках. За мотивами його другої роботи, яку він написав в 11 класі ми пізніше написали статтю в американський науковий журнал «The Fibonacci Quarterly», де її опублікували. Допоміг перекласти статтю Владислав Козій, за що ми йому вдячні. Ось так у нас здійснюється зв'язок і взаємодія випускників різних років і гуртківців – торік. Дмитро консультував свого молодшого брата Костянтина при написанні його роботи про шахи – брати мають з цього виду спорту I розряд. А ще Дмитро під час війни (!!!) виграв студентську олімпіаду з математики, не тільки виборовши для України золоту медаль, а й нагадавши світу, що ми не здались, ми боремось.

Я можу так писати дуже довго. Бо Стипендіатів Президента серед моїх гуртківців ще багато: Олена Светлова – двічі; по одному разу – багато; вже під час війни Давид Попльонкін; за рік до нього Ілля Антипенко, в якого 2 роки поспіль призові місця на III етапі. І вони також брали участь у волонтерстві, але про це трошки потім.

Одразу хочу сказати кілька слів про моїх улюблених дівчат: Аліну Цвяк, Олену Дядюн, Альону Дорошенко, Катерину Люшняк. Вони не були всеукраїнськими призерами. Але вони Справжні. Справжні українки, справжні патріотки своєї країни. І я пишаюся їми. Аліні не вистачило пару балів до диплома на III етапі, Олена й Альона були призерами II, Катя ходила на гурток, але роботу писала не в мене. Але їм вистачає сил працювати та боротись. Аліна живе в Києві, з дитинства розмовляє майже виключно українською мовою, працює, донатить, підтримує багато зборів – не тільки мої. Олена теж живе в Києві, але я відчуваю її підтримку весь час. Альона залишилася в Запоріжжі. Працює на Перемогу, донатить, волонтерить, не втрачає веселого та бойового настрою, бере участь в інтелектуальних змаганнях. Катерина ще вчиться в Англії. Коли в мене стоїть збір я знаю, до кого звернутися – Катериніні сторіз нікого не залишать байдужими.

Тепер пару слів про хлопців – недавніх випускників. Що мене вразило найбільше – Олег Папашев, випускник 2018 року, двічі призер III етапу МАН, призер IV етапу олімпіади з математики, навчався в Чехії, повернувся в Україну, як тільки почалась війна. І він з однокласниками – теж випускниками МАН Тимуром Пастуховим (III диплом МАН на II етапі) та іншими – варили їжаки, щоб не пропустити рашистів на Запоріжжя.

А що ж із вихованням? Я не проводжу спеціально якість виховні години. В мирні часи я їздила з дітьми на конкурси та олімпіади; і там в неформальних

бесідах я пояснювала свою позицію. Ходила на природу, грала в волейбол і шахи, і ми спілкувались. Моя позиція дуже чітка – я офіційно зареєстрований волонтер АТО. Я думаю, що бесіди ось так: у поїздках, на природі зіграли свою роль. Як і те, що з березня 2022 спочатку я будувала укріплення, потім плела сітки, зараз займаюсь інформаційною та технічною допомогою. Всі мої гуртківці не оминають допомогу фронту. Ні, я не заганняю їх плести сітки чи донатити гроші батьків. Але вони беруть участь, наприклад, в конкурсах, де набрані бали переводяться в гривні та можна або забрати, або перерахувати в Фонд Повернись Живим. Ніхто не забрав собі! А внесок Давида Попльонкіна, Макарова Володимира та інших лідерів був достатньо суттєвим. Про своє волонтерство та його результати я розповідаю дітям, тому, я думаю, всі захотіли також взяти участь.

Але, звичайно, від того, як дитина виховується в сім'ї, результат її патріотичного виховання залежить, я думаю, на 80%, тільки 20% – від вчителів та керівників гуртків. Тому я вдячна батькам своїх випускників та нинішніх гуртківців за правильне виховання. Зокрема, не можу не написати про волонтерську діяльність Штефана Костянтина, який, і роздає гуманітарну допомогу, і ремонтує приміщення для переселенців, і проводить ігри для дітей – тут повністю заслуга його матері Тетяни Олександрівни Штефан. З мамою Влада Козія Ольгою Павлівною я влітку на канікулах плету маскувальні сітки.

Не можу не згадати про своїх дітей – також моїх випускників. Марина Добровольська двічі була призером III етапу МАН. Зараз – мій постійний донатор і розробник якісного контенту для зборів, також вже залучає до допомоги ЗСУ онучку. Марина з 2010 року живе за кордоном, брала участь у доступних їй заходах на підтримку України, зокрема, закупляла та відправляла якісний такмед. Володимир Макаров – випускник 2024 року. Роботи так і не написав, не всі

можуть це робити під обстрілами. Але у 2022 році був срібним призером Заочної Всеукраїнської олімпіади, а у 2023 – срібним призером Національного фіналу Чемпіонату з розв’язування математичних логічних задач, представляв Україну на Суперфіналі у Вроцлаві.

Як підсумок. На фото – команда Запоріжжя у Вінниці (травень 2024 року) на Національному фіналі Чемпіонату з розв’язування математичних логічних задач. 5 учасників увійшли до десятки кращих. Поліна Черновол – третя зліва – проходила до Суперфіналу. Але в цьому році в Парижі, держава під час війни не фінансує. Мати Поліни Каріна допомагає мені у зборі на БПЛА, її знайомі військові консультують мене по технічних питаннях.

Отже, я вважаю, найефективнішим національно – патріотичне виховання буде на власному прикладі, у неформальних бесідах та у тісному взаємозв’язку з батьками вихованців.

3. ДОСВІД ВІДДІЛУ ПОЧАТКОВОГО ТЕХНІЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ

3.1 ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ ПОЧУТТІВ ВИХОВАНЦІВ ЧЕРЕЗ УЧАСТЬ У КОНКУРСНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

*Кірішун Ірина Миколаївна,
керівник гуртка «Початкове технічне моделювання»
відділу початкового технічного моделювання
КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР*

Сьогодні, у період воєнного стану, гостро постає проблема радикальної перебудови у сфері виховання, тому передача молодому поколінню соціального досвіду, багатства духовної культури народу, формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей – стає дуже актуальною.

Виховувати людину з активною свідомою громадською та патріотичною позицією не легко. Початкове технічне моделювання – це перші кроки молодших школярів до пізнання та розуміння світу техніки, спроби їх власної діяльності. В гуртку «Початкове технічне моделювання» діти вчать конструювати та моделювати від найпростіших до найскладніших моделей техніки, набуваючи досвіду власної творчої діяльності, розвиваючи конструкторські здібності, винахідливість, просторове та логічне мислення, уяву, фантазію. Знання про принципи громадянської поведінки виступають засобом стимулювання соціально-цінної діяльності. Чим активніше діти та учнівська молодь включені до особистісно значущої громадської діяльності, тим успішніше формуються їх патріотичні переконання засобами початково-технічного моделювання.

Патріотичні почуття, що виникають завдяки засобам гурткової роботи, відіграють у житті школяра роль внутрішнього стимулятора, який є найкращим і найсильнішим двигуном його громадянського ствердження на основі природного потягу до родини, рідного міста, краю, країни та Батьківщини в цілому.

Патріотизм (від грецького «патріс») – це любов до Батьківщини, відданість Вітчизні, народу. Але в умовах українських реалій, коли багато речей викликають у суспільстві негативне ставлення, виховувати справжніх патріотів дуже складно. Патріот має формуватися на всіх етапах свого розвитку – і в дитячому садку, і в школі, і в Центрі творчості, і в університеті, і на виробництві. Лише за таких умов можливий ривок вперед.

Створення сприятливих умов для розвитку національно-патріотичного виховання в гуртку є одним з основних завдань педагога. Під час різних заходів та активностей з дітьми відбувається розвиток патріотичних почуттів молодого покоління засобами початкового технічного моделювання, досягаються якісно нові результати в процесі підготовки та участі у фестивалях і конкурсах обласного та Всеукраїнського рівнів, конкурсах-виставках, онлайн конкурсах, благодійних акціях тощо.

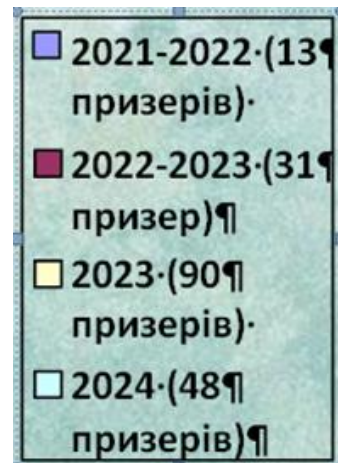
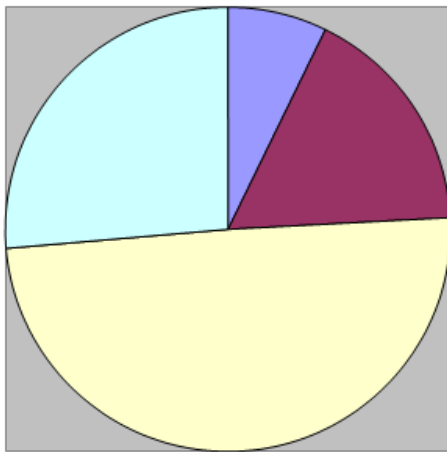
Участь гуртківців у фестивалях, конкурсах, виставках є чудовим інструментом для розвитку патріотичних почуттів у обдарованих дітей та учнівської молоді. Конкурсна діяльність сприяє стимулюванню інтелектуального розвитку, творчості, комунікаційних навичок та самодисципліни, розвитку обдарованості, творчих здібностей тощо. Підготовка до участі у конкурсах має бути спрямованою не тільки на перемогу, але й на процес навчання та саморозвитку, сприяє формуванню соціальних навичок, колективної роботи, вдосконалює національно-патріотичне виховання молоді.

Онлайн та офлайн конкурси мають різні цілі та завдання залежно від їх тематики:

- забезпечення адаптації дітей до реалій сучасного життя;
- сприяння самореалізації та розкриттю творчого потенціалу особистості;
- створення заохочувального середовища вдома: дитині забезпечується доступ до різних видів стимуляції, таких як книги, наукові експерименти, творчі матеріали або комп'ютерні програми;
- збільшення залучення дитячої аудиторії, підвищити рівень їхньої участі та створити спільноту навколо загальної тематики;
- формування патріотичних почуттів вихованців.

Важливим напрямом роботи керівника гуртка є підготовка дітей до участі у фестивалях, конкурсах, виставках, масових заходах. Підсумком творчої роботи з гуртківцями – є результативна участь в обласних та Всеукраїнських конкурсах – виставках початкового технічного моделювання, обласних етапах Всеукраїнського конкурсу-виставки «Космічні фантазії», «Початкове технічне моделювання» тощо.

Вихованці гуртка «Початкове технічне моделювання» тільки протягом 2015-2024 років взяли участь у 98 виставках, конкурсах на міжнародному, Всеукраїнському та обласному рівнях та отримали нагороди: дипломи, грамоти, подяки різних конкурсів, фестивалів, благодійних акцій тощо.

Так, протягом 2021-2024 рр. близько 200 вихованців гуртка взяли участь у конкурсах на різних рівнях, з них понад 180 вихованців стали призерами таких конкурсів, як: онлайн конкурс художньо - технічної творчості «Новорічний креатив», обласний етап Всеукраїнського конкурсу-виставки «Космічні фантазії», відкрита онлайн-фотовиставка художньо-технічної творчості «Серце твоїми руками», онлайн конкурс художньо-технічної творчості ТехноEkostyle номінація «Життя в стилі Еко», відкрита онлайн - фотовиставка «Великоднє диво». обласна патріотична благодійна акція дитячих малюнків – листівок «З перемогою у серці», відкритий онлайн-конкурс художньо-технічної творчості «Навколо країни за 80 днів», обласний онлайн-конкурс художньо-технічної творчості «З днем народження країно!», обласний конкурс-виставка дитячої творчості «Берегиня роду українського», обласний творчий онлайн-конкурс «Роби як я» номінації «Довільні матеріали», обласний конкурс-виставка декоративно-ужиткового та образотворчого мистецтва «Квітуча Україна», обласний очно-заочний конкурс художньо-технічної творчості «Барви козацької Хортиці», в благодійній акції «Воїне, моє серце з тобою», обласному етапі Всеукраїнського конкурсу-виставки з декоративно-ужиткового та образотворчого мистецтва «Знай і люби свій край», обласна благодійна акція «Сильні люди до Дня захисників та захисниць України», обласний конкурс - виставка «Народна іграшка», обласний онлайн-конкурс з науково-технічної творчості «Козацькими стежками» тощо.

Для зацікавлення та заохочення дітей початковою технічною творчістю кожне заняття або майстер-клас педагог намагається робити інтерактивним, тобто додає до освітнього процесу інтерактивні вправи, фізкультхвилинки, веселі вікторини, флешмоби тощо. Під час МК до державних свят, таких як: День незалежності, День Конституції, День Української державності, які відбулися влітку на подвір'ї центру Грані діти мали можливість не тільки взяти участь у майстер - класах, а й виготовити в різних техніках різноманітні державні символи з різних матеріалів, весело провести вільний час.

За сумлінну та бездоганну роботу протягом 2020-2024 рр., висококваліфікований підхід до результативної підготовки учасників, призерів і переможців обласних, Всеукраїнських та міжнародних конкурсів автор отримала 27 відзнак, подяк та сертифікатів таких конкурсів як: Всеукраїнська виставка – конкурс з історико – технічного стендового моделювання (2020), Міжнародний конкурс малюнка та декоративно – прикладної творчості «Я творю» (2021), обласний етап Всеукраїнського конкурсу майстерності педагогічних працівників закладів позашкільної освіти «Джерело творчості» в номінації «Керівник гуртка – 2022», Всеукраїнська онлайн виставка – конкурс «Талановиті! Наполегливі! Успішні!» (2023), благодійна акція «Привітай з Великоднем захисника» (2023), виставка – конкурс науково – технічної творчості учнівської молоді «Наш пошук і творчість – тобі, Україно!» (2023), обласний етап Всеукраїнського конкурсу з початкового технічного моделювання «Сильна Україна – запорука миру» (2024) тощо.

У позашкільній діяльності дитина не просто відтворює те, що засвоює. Завдяки своїй унікальності та неповторності, вона розвиває, доповнює знання та навички, вдосконалює їх. Саме в цьому полягає закон творчої поведінки і методики позашкільного педагогічного процесу, яка будується на обов'язковому заохоченні різнобічного творчого самовиявлення вихованців, багатстві вражень, створенні оптимальних особистісних стосунків, котрі є джерелом продуктивної творчої діяльності дитячої спільноти.

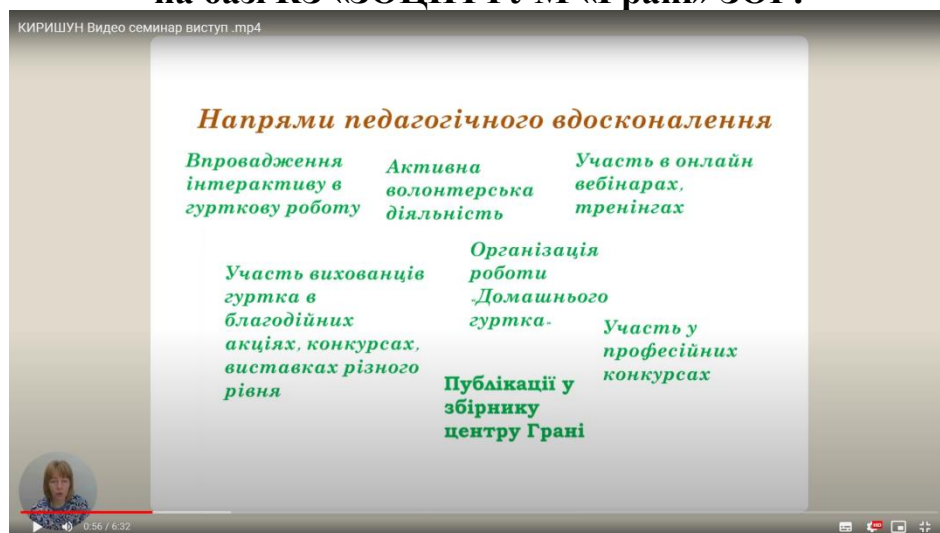
Переживання успіху, в той самий час, викликає позитивне ставлення до творчої діяльності, сприяє набуттю певного життєвого досвіду, навичок самостійної діяльності й поведінки, більш чіткого усвідомлення загальної й часткової цілі. Внаслідок цього з'являється свідоме прагнення до самовдосконалення, самоаналізу, набуття відповідних умінь та навичок щодо творчого розв'язання проблем, не зупинятися на півдорозі, тобто поступово здійснюється становлення тих властивостей і якостей, які є компонентами творчих здібностей особистості.

Виховання у гуртківців патріотичних почуттів відбувається у процесі вивчення історії про героїчний характер українського народу, його прагнення до зміцнення могутності Батьківщини. До Дня захисника України, Збройних сил України для вихованців організуємо онлайн та офлайн зустрічі з учасниками АТО, Збройних сил України, де вони підтримують єдність нашої країни й висловлюють подяку людям, що, ризикуючи своїм життям, захищають її незалежність. Діти з любов'ю передають через волонтерів військовим на передову власні малюнки, листи, обереги, зроблені власноруч, теплі речі, смаколики тощо.

Свій досвід роботи в цьому напрямі автор неодноразово презентувала на різних рівнях під час участі у фахових конкурсах педагогічної майстерності, семінарах, вебінарах тощо.

**Виступ Кірішун І.М. під час відкритого обласного онлайн-семінару
«Шляхи вдосконалення професійної майстерності педагогів у закладах
позашкільної освіти», що відбувся 29.02.2024 року
на базі КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР:**

<http://surl.li/riaxua>

Працюючи в напрямку національно-патріотичного виховання ми очікуємо наступних результатів:

- утвердження патріотизму та національної самосвідомості молоді, поглиблення процесу формування основ гуманістичного світогляду; пріоритетності високих моральних, культурних, національних та загальнолюдських цінностей, що сприятиме зміцненню духовної, моральної єдності суспільства;

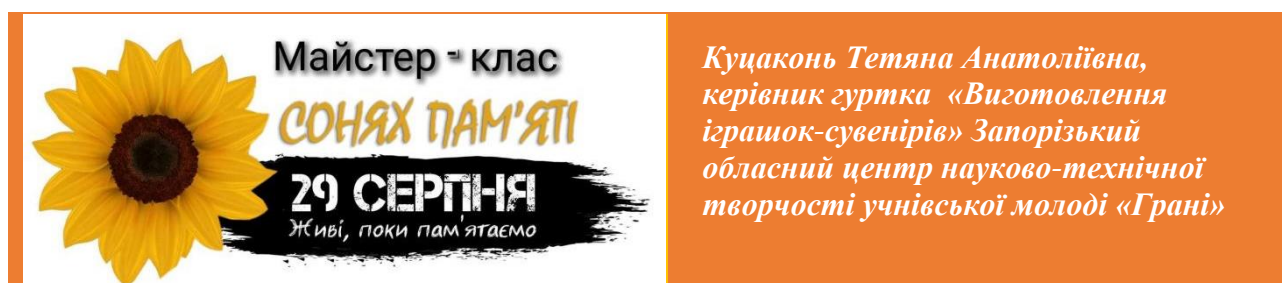
- дбайливе ставлення до національних багатств, рідної природи, готовність до захисту Батьківщини, пошана до історичної пам'яті, любові до рідної культури, мови, національних свят і традицій, збереження та зміцнення власного здоров'я; підвищення зацікавленості молоді щодо служби у ЗСУ, її готовності до захисту

України, збереження та вшанування національної пам'яті.

Отже, національно-патріотичне виховання є гармонійною частиною загального виховного процесу закладу освіти молодого покоління. Воно формується на прикладах історії становлення Української державності, українського козацтва, героїки визвольного руху, досягнень у різних галузях. Патріотизм у сучасному розумінні – це відчуття того, що в і у гуртку, і у Центрі творчості, місті, країні все мене стосується, усе залежить від мене.

Патріотизм – це дія особистості у теперішньому, але неодмінно має передбачати й майбутнє.

3.2 СОНЯХ ПАМ'ЯТІ – ЦЕ СИМВОЛ ЖИТТЯ УКРАЇНИ

Сьогодні Україна переживає найбільше випробування в новітній історії – збройну боротьбу за незалежність і територіальну цілісність проти російського агресора.

Російсько-українська війна триває від 2014 року. Повномасштабне вторгнення російських військ в Україну в лютому 2022 року остаточно зірвало маску з агресора та відкрило нову сторінку героїзму, стійкості та, на жаль, втрат України в боротьбі за суверенітет і соборність.

29 серпня 2014 року сотні наших захисників у соняшникових полях під Іловайськом поклали свої життя на вівтар свободи та незалежності нашої країни. 366 українських воїнів полягли там, 429 – зазнали поранень, 158 – зникли безвісти, 300 – опинилися в полоні.

28 – 29 серпня у всій країні відбувається Всеукраїнська акція «Сонях», яка організована з метою гідного вшанування пам'яті військовослужбовців і учасників добровольчих формувань, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України, увічнення їх героїзму, зміцнення патріотичного духу. Тому символом Дня пам'яті захисників України стала квітка соняха. Він – не просто символ історичної мужності українських воїнів, це – символ життя України.

Попри велику кількість втрат у сучасній російсько-українській війні маємо й історичну перемогу – згуртовану націю, готову боротися за волю і свободу.

У нинішній війні ми платимо надзвичайно велику ціну. Безперечно, це не єдиний день у році, коли згадуються полегли та віддається їм шана. Однак це нагода для всього суспільства разом зробити усе можливе, аби пам'ять про героїв була збережена та зміцнена на багато поколінь вперед.

Пам'ять про борців і їхні подвиги є найвищою цінністю в шкалі нашої національної ідентичності. А віра і впевненість, що в разі загибелі на полі бою жертвовність воїна буде пошанована на державному рівні, є дуже важливою для підняття морального духу військовослужбовців.

Про акцію «Сонях»

Відзначення Дня пам'яті захисників України саме 29 серпня обрано не випадково, бо саме в цей день у 2014 році, в ході російсько-української війни та Іловайської операції відбувся потужний прорив української групи військ з російського оточення, де проявився масовий героїзм добровольців і військових, та загинула найбільша кількість українських воїнів. Ті трагічні події російсько-української війни розгорталися на сході України, саме на полях соняхів, які вже дозрівали. І саме під цими соняхами сотні захисників України в боротьбі з ворогом поклали своє життя на вівтар свободи та незалежності нашої країни. Саме тому сонях повинен бути тим символом Дня пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України.

Адже Україна для кожного із загиблих воїнів це є сонце в його душі, яке зігрівало і надихало захищати свій дім. Тому сонях – це не просто символ історичної мужності українських воїнів, це символ життя України. З чорним, як українська земля, зернятком, що обов'язково проросте, бо українці й далі будуть відроджуватися, скільки б не намагалися їх знищити.

Проведення акції на місцях передбачає виготовлення стилізованих соняхів та використання їх як елемента одягу (розміщується на одязі на лівій стороні грудей) й спрямовані на формування громадської свідомості у суспільстві та збереження пам'яті про тих, хто поклав життя за Україну.

Використання соняха як символу Дня пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України, це не лише вшанування пам'яті захисників України, формування в українському суспільстві традицій відзначення цього Дня та патріотичне виховання молоді, це символ усвідомлення українським суспільством ціни незалежності, необхідності захисту нашої держави та необхідності гідного вшанування пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України.

У сучасних умовах, коли Україна бореться за свою незалежність та територіальну цілісність, питання національно-патріотичного виховання молодого покоління набуває особливої актуальності.

До участі в Акції долучилися керівники гуртків, вихованці та співробітники комунального закладу «Запорізький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді «Грані» Запорізької обласної ради

Сонях пам'яті – це не просто символ історичної мужності українських воїнів, це символ життя України.

Технологічна карта

Необхідні матеріали:

- фетр (жовтого, зеленого, коричневого або чорного кольору)
- стрічки жовтого та синього кольору
- клей пістолет
- ножиці
- булавочка
- олівець

шаблони для пелюсток

Обвести олівцем на жовтому фетрі шаблони пелюсток соняха (3,5см X 6 см, та 3 см X 5.5 см)

Вирізати обведені олівцем на фетрі пелюстки

Вирізати смужку з коричневого фетру (4-5 см X 20 см)

Вдовж скласти смужку навпіл, та зробити маленькі надрізи по довжині смужки (шириною 5-6 м)

Згорнути смужку в коло формуючи серцевину соняха

За допомогою термо-клею зафіксувати та приклеїти середину, та кінець смужки

По колу серцевини приклеїти менші пелюстки

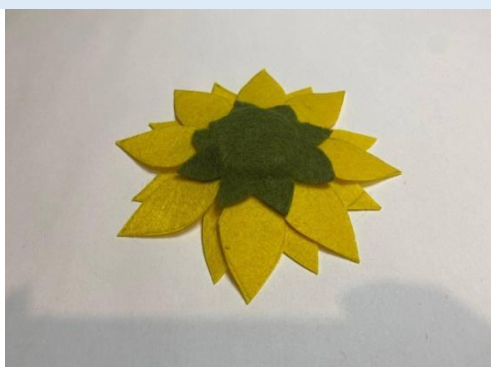
По колу серцевини між меншими пелюстками приклеїти більші

Квітка соняха майже готова

Вирізати з зеленого фетру 6 або 7-кутну зірочку

Приклеїти зелену зірочку на зворотну сторону нашої квітки соняха

Приклеїти, або приколотися за допомогою булавки до середини зворотної сторони жовто-сині стрічки

Наша квітка соняха готова!

Соняхи Іловайська

Обвуглені, посічені уламками,
В шмаття роздерті, та незламні, хоч і
зламані,
Обезголовлені, ущент розчавлені,
Зчорнілі, горем згорблені, оставлені...
Стоять, мов тіні, соняхи знівечені.
Літають поруч душі їх обпечені.
Вони вмирали разом із солдатами
І теж ставали душами крилатими.
А ті поодинокі, що вцілили,
Схилялися над мертвими й тужили.
І більше не дивились в бік світила,
Щоб мертвих їхня тінь від сонця
вкрила.
Ось обстріли припинені нарешті...

Крізь куряву ясніють неба решти.
І прошивають тишу онімілу
Рингтони про не вмерлу Україну.
То тут, то там вмикають телефони
Дзвінками рідних ті гучні рингтони.
Живі шукали вбитих і дзвонили,
І щохвилини соняхи тремтіли
Від тих дзвінків, що серпень розривали
І до мурах, до кісточок проймали.
Вивозили КамАЗами убитих...
Насінням сльози капали із квітів...
Давно вже телефони розрядились,
Але і досі у нічному полі
Вчувається, як піснею встелилась
Жага до перемоги та до волі.

Ірина Іваськів

Низький уклін та вічна світла пам'ять загиним!

Використані джерела: <https://rmva.gov.ua/news/1693292991/>

3.3 Становлення національної ідентичності вихованців засобами початкового технічного моделювання

(Тюкова Л.М., завідувач відділу ПТМ, керівник гуртка «Початкове моделювання з природного матеріалу та паперу»)

«Патріотичне виховання – це сфера духовного життя, яка проникає в усе, що пізнає, узнає, робить, до чого прагне, що любить і ненавидить людина, яка формується»

В.О. Сухомлинський

Національно-патріотичне виховання дітей та молоді – це комплексна системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади, освітніх закладів, сі громадянських організацій, сім'ї та інших соціальних інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації. Особливої актуальності це набуває в сьогоденні час, коли Україна героїчно протистоїть військовій агресії зі сторони росії, в тому числі та завдяки сильному, організованому громадянському суспільству, силі духу українців і допомозі міжнародної спільноти. Відзначимо, що, починаючи з 24 лютого 2022 року, Україна та українці швидкими темпами радикально міняють ментальну та національну ідентичність, адже, на фоні військових викликів, український народ об'єднався та сформував спільну національну ідентичність, об'єднану навколо таких маркерів як: спротив ворогу, взаємодопомога, волонтерство, жертвність, національні символи, традиції, національна мова тощо. Вочевидь, українська нація поєдналася однією спільною метою – протистояння ворогу, захист своєї Батьківщини, збереження своєї ідентичності, культури й основне – життя і свобода своїх громадян.

Національно-патріотичне виховання в закладах позашкільної освіти спрямовується на залучення вихованців до глибинних пластів національної культури та духовності, формування у дітей та молоді національних світоглядних позицій, ідей, поглядів і переконань. Як показує практика, розвиток особистості найбільш ефективним є тоді, коли спостерігається гармонійне поєднання її внутрішніх задатків і мотивів з активною діяльністю у зовнішньому середовищі.

Мета патріотичного виховання конкретизується через систему таких виховних завдань як:

- утвердження в свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України;
- виховання поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки;
- підвищення престижу військової служби, а звідси – культивування ставлення до солдата як до захисника вітчизни, героя;- усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю;
- сприяння набуттю дітьми та молоддю патріотичного досвіду на основі готовності до участі в процесах державотворення, уміння визначати форми та способи своєї участі в життєдіяльності громадянського суспільства, спілкуватися з соціальними інститутами, органами влади, спроможності дотримуватись законів та захищати права людини, готовності взяти на себе відповідальність, здатності розв'язувати конфлікти відповідно до демократичних принципів;
- формування толерантного ставлення до інших народів, культур і традицій;
- утвердження гуманістичної моральності як базової основи громадянського суспільства;
- культивування кращих рис української ментальності, працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, бережного ставлення до природи;
- формування мовленнєвої культури;
- спонукання зростаючої особистості до активної протидії українофобству, аморальності, сепаратизму, шовінізму, фашизму.

Відповідно до Законів України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», ідей Концепції нової української школи, Концепції національно-патріотичного виховання педагог отримує можливість опанувати специфікою організації виховного процесу в сучасному розумінні у його єдності з навчанням і розвитком особистості, способами орієнтації освітнього процесу «на загальнолюдські цінності, зокрема морально-етичні (гідність, чесність, справедливість, турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей), соціально-політичні (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови та культури, патріотизм, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону, солідарність, відповідальність)»; плекання української ідентичності, виховування не лише відповідальності за себе, а й за розвиток і добробут країни та всього людства.

В англomовній версії Вікіпедії дається наступне визначення поняття: «національна ідентичність — це ідентичність людини або її почуття приналежності до однієї чи кількох держав, чи однієї, чи кількох націй», відчуття «нації як згуртованого цілого, представленого відмінними традиціями, культурою та мовою». Більшість вчених вважають ідентичність комплексною категорією, що складається із таких складових як: політична, культурна, релігійна, національна, соціальна ідентичність, а також ідентичності особистостей, спільноти чи держави.

Сьогодні, в умовах протистояння російській агресії, спостерігаємо як формується єдина українська нація та українська ідентичність через усвідомлення українців у приналежності до держави України, до системи спротиву ворогу, тобто до українського народу, української нації та держави, як у межах території України, так і за її кордонами. Патріотизм набуває нині особливого значення, виникає гостра потреба в актуалізації національно-патріотичного виховання на всіх етапах формування особистості.

Аналіз практичного досвіду гуртка «Початкове моделювання з природного матеріалу та паперу» Центру «Грані» свідчить, що використовуючи засоби початкового технічного моделювання діти залучаються до пізнання і розуміння світу техніки крізь призму технічної творчості, через досвід власної творчої діяльності, опанування системи початкових технічних та технологічних знань, умінь і навичок.

На гурткових заняттях вихованці опановують початкові технічні й технологічні знання, елементарні уявлення та поняття; відбувається ознайомлення з найпростішими технологічними процесами, основами графічної грамоти, основами електротехніки, моделюванням, конструюванням і дизайном. Навчання спрямоване на застосування отриманих знань у процесі виконання технологічних операцій з різноманітними матеріалами та інструментами, проектування, конструювання, моделювання, виготовлення іграшок, моделей машин і механізмів. Освітній процес забезпечує розвиток мислення, уяви й фантазії; самореалізації у процесі виконання завдань з моделювання та конструювання; формування інтересу до художньо-технічної творчості, виховання естетичного смаку. Відбувається розвиток трудової культури, досягнення високого рівня освіченості й вихованості; формування кращих особистісних рис (відповідальність, чесність, працелюбство, самостійність тощо), ціннісного ставлення до себе та інших, вміння працювати в колективі; формування громадянської поведінки, патріотизму, любові до України.

Національно-патріотичне та громадянське виховання в гуртку організовується на системних засадах і охоплює всі ключові компоненти соціально-педагогічної виховної системи закладу «Через творчість – до духовності дитини» та спрямовується на досягнення поставлених виховних завдань:

- сприяння формуванню ціннісного ставлення до себе, сім'ї, родини, людей; до суспільства, нації та держави; до праці; до природи; до культури й мистецтва;
- виховання почуття належності до рідного народу, інтересу до народних та державних свят;
- соціалізація особистості на засадах загальнолюдської моралі;
- утвердження поваги до Конституції України, законодавства, державної символіки, державної мови;
- розширення етичних уявлень про добро, справедливість, утвердження гуманістичної етики та формування поваги до таких цінностей, як свобода, рівність, чесність, відповідальність;

— формування соціально активної особистості.

В основу виховного процесу покладається система виховних відносин, що сприяє взаємодії учасників освітнього процесу. А поставлені завдання реалізуються через залучення дітей до різноманітних за формою і змістом виховних заходів патріотичної спрямованості, інформаційно-просвітницької діяльності, створення відповідної атмосфери в творчому об'єднанні.

Вихованці гуртка «Початкове моделювання з природного матеріалу та паперу» беруть активну участь у різних масових заходах, де вони мають можливість стати учасниками та переможцями конкурсів, флешмобів, благодійних акцій для того щоб підтримати своїми творчими *виставок*, роботами та сувенірами з українською символікою себе та оточуючих. Також у Центрі «Грані» проводяться найрізноманітніші майстер класи до державних та національних свят, де гуртківці беруть активну участь. Дуже важливо вивчати історію свого народу, та мати можливість долучитись до неї. Як вивчення символів та значень, які відображають національну гордість і традиції, таких як національні прапори, герби, гімни, а також вшанування героїв нації, які внесли вагомий внесок у розвиток культури, мистецтва країни.

Під час практичних online та offline занять гуртківці мають можливість розширити уявлення про відповідальність перед власною країною, активну участь у громадських справах та захист інтересів свого народу через застосування знань і навичок у науці та техніці.

Залучення дітей до волонтерських благодійних акцій дає можливість дітям стати юним волонтером, вони з радістю виготовляють нескладні сувеніри, малюють малюнки, які Центр «Грані» спільно з волонтерськими організаціями передають нашим захисникам на фронт. Особливими в закладі є організація та проведення масових заходів, в яких вихованці гуртка «Початкове моделювання з природного матеріалу та паперу» створюють малюнки з патріотичними листівками до Дня захисників та захисниць України, патріотичні браслети зі стрічок національних кольорів тощо.

Вихованці гуртка виготовили нескладні патріотичні сувеніри на обласні благодійні акції «Сильні люди» до Дня захисників та захисниць України -2024, «Шануємо мужність та відвагу воїнів Збройних сил України». На заняттях гуртка з дітьми проводяться виховні бесіди присвячені знаменним датам та подіям історії України.

Вихованці гуртка «Початкове моделювання з природного матеріалу та паперу» взяли активну участь у Всеукраїнському онлайн челенджі «Герої з нами!» до Дня захисників і захисниць України 2024 (онлайн привітання, вітальні листівки, обереги тощо)

Виготовлення вихованцями нескладних паперових сувенірів до Дня пам'яті та примирення та інших пам'ятних дат.

Вихованці гуртка беруть активну участь у фестивально-конкурсній діяльності. Так, 05.05.2024 року було проведено обласний конкурс початкового технічного моделювання для молодших школярів «Сильна Україна – запорука миру», основною тематикою відео проєктів якого була тема – «Армія дронів». Вихованці різних закладів освіти Запорізької області мали можливість виконуючи різні завдання технічного характеру, позмагатись на дальність польоту, та виготовити нескладний паперовий планер.

Керівником гуртка проводяться найрізноманітніші майстер-класи національно-патріотичного спрямування. На таких заходах педагоги, вихованці старшого віку та їх батьки мають можливість долучитись до виготовлення нескладних сувенірів-оберегів. Всі виготовлені вироби передаються через волонтерів для захисників та захисниць України.

Засвоєння національних українських традицій на підсвідомому і свідомому рівні природно впливає на культурний та духовний розвиток особистості дитини, становлення її національної ідентичності як безумовного морального веління: загального всебічного морального закону, внутрішньо притаманного кожній людині. Формування національної ідентичності молодого покоління вирішальною мірою залежатиме від духовного пробудження кожної особистості, яка приходить до усвідомлення себе і свого існування. Це також норма, яка є внутрішньою сферою вільного і самостійного вибору особистості, і дає можливість особливим способом пережити унікальність особистої самостійності. Все це можна закласти та розвинути в дитині виховним потенціалом збагаченого середовища закладу позашкільної освіти.

Використані джерела

1. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/vihovna-robota-ta-zahist-prav-ditini/nacionalno-patriotichne-vihovannya>
2. <https://sadik8.com.ua/%D0%9D%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D1%82%D1%80%D1%96%D0%BE%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F>

4 ДОСВІД ВІДДІЛУ СПОРТИВНО-ТЕХНІЧНОГО

4.1 Організаційно – педагогічні умови формування пізнавальної активності вихованців технічних гуртків

*Підопригора О.А., керівник гуртка
відділу спортивно-технічного КЗ
«ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР*

В умовах реформування системи освіти, викликів сучасного стану економіки, тотальної недостатності спеціалістів в технічних галузях - освітня діяльність керівника гуртка науково-технічного напрямку стає більш змістовною та насиченою новітніми технологіями. Педагог повинен бути ознайомлений з актуальними тенденціями розвитку освітньої системи, вміти використовувати сучасні методи навчання та оцінювання, а також бути готовий до розвитку технічного прогресу та стрімко реагувати на зміни у суспільстві.

Позначимо деякі, на наш погляд, компоненти організаційно-педагогічної діяльності керівника гуртка технічних гуртків в умовах реформування суспільства:

- професійна (фахова) компетентність у певній галузі, що дозволяє педагогу бути ефективним в умовах змін у суспільстві: це здатність до самоосвіти, опановування нових методик, технологій навчання, глибоке розуміння предметної галузі, бути обізнаним у новітніх наукових дослідженнях та технологічних досягненнях.

- адаптація до потреб ринку праці, розвиток інформаційних технологій;

- розвиток педагогічної майстерності: педагогічна увага, педагогічна техніка, педагогічна спрямованість, педагогічна творчість.

Однією з головних умов розвитку творчих, наукових і технічних здібностей у дітей та молоді є формування пізнавальної активності. Пізнавальна активність є основою практично будь-якої діяльності, в тому числі й навчальної, яка спрямована на отримання, осмислення та використання нових знань і досвіду. Цей процес стимулюється як внутрішніми чинниками (інтерес, мотивація, потреба в знаннях), так і зовнішніми (умови, середовище, навчальні матеріали). Це інтегративна якість особистості, що виявляється в прагненні до пізнання, що визначає стійкий інтерес до пошуку нових знань, готовність до пошукової діяльності, ініціативності та самостійності в ній, що виражається в позитивних емоціях і рефлексивній самоорганізації.

Виділимо кілька ключових аспектів формування пізнавальної активності в технічних гуртках:

- **Розвиток інтересу до технічних дисциплін:** технічні гуртки дозволяють вихованцям ознайомитися з різними технічними напрямками: робототехніка, програмування, інженерія, електроніка, моделювання тощо;

- **Засвоєння нових знань та навичок:** спрямування на отримання нової інформації, її осмислення та практичне застосування. Завдяки практичним завданням гуртківці краще розуміють, як застосовуються теоретичні знання на практиці;

- **Творчий підхід до вирішення технічних завдань:** технічні гуртки спонукають учасників думати нестандартно, шукати альтернативні шляхи вирішення завдань. Участь у проєктній діяльності розвиває творчий потенціал і сприяє формуванню інноваційного підходу до роботи;

- **Колективна робота та обмін досвідом:** під час загальних проєктів гуртківці навчаються співпрацювати, ділитися ідеями, допомагати одному, що формує вміння ефективно працювати в колективі;

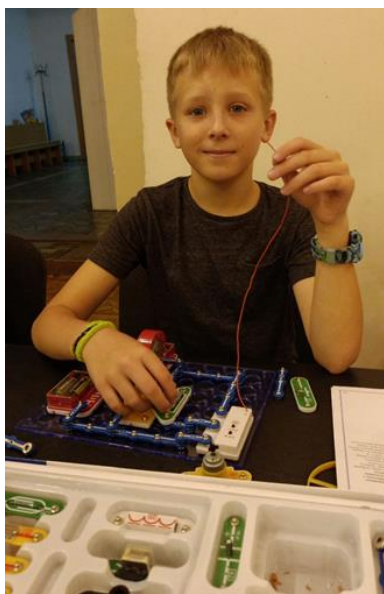
- **Розвиток самостійності та відповідальності:** робота над практичними завданнями вимагає від вихованців самостійності у прийнятті рішень та відповідальності за свої результати. Це далі розвиває лідерські якості, управління часом та проєктами;

- **Участь у конкурсах і змаганнях:** участь у конкурсах, олімпіадах та змаганнях мотивує дітей до подальшого розвитку; дає можливість показати свої знання та навички, а також порівняти свої знання з іншими учасниками.

На сучасному етапі часто доводиться констатувати, що у дітей не сформувалися потреби в знаннях, немає інтересу до навчання, самопізнання, творчої реалізації. Тому й виникає необхідність в розвитку пізнавальної активності вихованців. Завдання педагога - управляти процесами творчого пошуку, йдучи від простого до складного: створювати ситуації, що сприяють пізнавальній активності гуртківців; розвивати уяву, асоціативне мислення, здатність розуміти наукові закономірності; підтримувати прагнення до самовдосконалення; розв'язувати дедалі складніші практичні завдання.

Заклади позашкільної освіти науково-технічного напрямку є тим самим майданчиком для створення усіх необхідних умов для формування у дітей пізнавальної активності.

Серед основного переліку гуртків Центру «Грані» можна виділити роботу гуртка «Радіоелектронне конструювання» де вихованці вивчають основи

радіоелектроніки, електротехніки, схемотехніки та конструювання електронних пристроїв. Під час практичних занять діти можуть спостерігати, як працюють різні електронні компоненти (резистори, транзистори, конденсатори тощо), а також збирають власні радіоелектронні пристрої, такі як підсилювачі, радіоприймачі або найпростіші радіомоделі.

В умовах дистанційного навчання гурток працює на базі Центрів допомоги ВПО, творчих Хабів. Одним із таких осередків став літній майданчик, який було відкрито на території Інженерного навчально-наукового інституту ім. Ю.М. Потебні Запорізького

національного університету. Під час роботи були залучені діти м. Запоріжжя та здобувачі освіти об'єднаних територіальних громад.

Для занять використовували електронний конструктор «Znatok» різної модифікації, який дає змогу ознайомити дітей та молодь зі світом інженерії та радіоелектроніки. Завдяки оригінальному способу з'єднання деталей вихованці можуть досягти швидкого та ефективного результату без використання паяння. Електронний конструктор розвиває у дитини: дрібну моторику, увагу, логіку, пам'ять, математичні здібності.

Конструктор дозволить зібрати:

- льотовий пропелер; лампу з сенсорним та світловим керуванням;
- керовані звуки пожежної машини або швидкої допомоги;
- музичний вентилятор; тестер електропровідності;
- мерехтливий світлодіод з магнітним керуванням;
- автоматичний вуличний ліхтар; лампу, керовану електромотором;
- музичний дверний дзвінок; лампу зі зміною яскравості;
- лампи при паралельному та послідовному з'єднанні;
- сигнальний ліхтарик, керований магнітом тощо.

Завдяки такому конструктору діти змогли сконструювати найпростіші електричні схеми, прилади та протестувати їх під час практичних змагань-п'ятихвилин. Систематичність занять протягом літа забезпечила зацікавленість дітей у цьому виді технічної творчості, що спонукало до формування пізнавальної активності і як результат - подальше відвідування занять з радіотехнічних го електроніки.

Пізнавальна активність в гуртках відіграє важливу роль у всебічному розвитку молоді, допомагає формувати навички, які знадобляться у подальшому навчанні та професійній діяльності. Вона сприяє гармонійному поєднанню теоретичних знань з практичним досвідом, що є основою успішної кар'єри в сучасному технологічному світі.

Використані джерела

1. Вища освіта України в умовах трансформації суспільства: стан, проблеми, тенденції розвитку, 1991-2006 рр.: Наук.-допом. бібліогр. Показч. АПН України, ДНПБ

України ім. В. О. Сухомлинського; / упоряд.: Л. О. Пономаренко, І. П. Моїсєєва, Л. І. Ніколюк, О. С. Микитенко. Київ., 2008. 487 с.

2. Івлева Л., Сідоріна Є., Карбовська С. Перспективи інноваційного розвитку освіти. *Вища школа*. 2013. № 10. С. 49-58.

3. Кот М.І. Професійна мотивація студентів як спосіб активізації навчання. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2017. - Вип. 75(1). - С. 130-132. http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_75%281%29__28

4. Кошіль Т.П. Термінологічний аналіз дефініції «Пізнавальна активність» URL <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/37140/Koshil.pdf?sequence=1> (дата звернення: 10.10. 2024)

5. Ляшенко І.В. Формування професійної мотивації студентів до успішної фахової діяльності. *Електронне наукове фахове видання Народна освіта*. 2013. № 1 С. 1-7. URL https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=650 (дата звернення: 17.10. 2024)

6. Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. Зязюна І.А., 2-ге видання доповнене і перероблене. Вища школа, 2004. 422 с.

4.2 Формування патріотичних почуттів вихованців ЗПО засобами національно-патріотичного виховання: з досвіду роботи

Булгакова Т. А., керівник гуртка «Конструювання найпростіших технічних об'єктів» відділу спортивно-технічного КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР

У сучасних реаліях, як ніколи важливим є формування патріотичних почуттів серед дітей та молоді. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації. Слід зазначити, що формування патріотичних почуттів – це довгий та складний процес, який потребує системної та відповідальної роботи з боку педагогів, батьків та суспільства в цілому, адже майбутнє нашої країни залежить від того, наскільки глибоко у серцях молодого покоління може вкорінитися почуття любові та патріотизму до рідної України.

До засобів патріотичного виховання належать рідна мова, вітчизняна історія, українська література, рідна природа, українська культурно-духовна спадщина тощо.

Пріоритетна роль у вихованні патріотичних почуттів вихованців гуртка «Конструювання найпростіших технічних об'єктів» Центру «Грані» відводиться засобам художньо-технічної творчості, які реалізуються під час проведення гурткових занять; через проєктну діяльність, волонтерський рух та відзначення пам'ятних дат з історії української державності.

Завдання патріотичного виховання:

- збереження духовної спадщини українського народу, виховання національної гідності та поваги до традицій шляхом ефективної організації освітнього процесу завдяки впровадженню творчих заходів художньо-технічної творчості: розроблення та поширення картин, скульптур, літературних творів та інших видів мистецтва, які відображають історію, традиції та цінності нації; створення фільмів, документальних стрічок, відео-арту, які розповідають про національну історію та події, а також підкреслюють позитивні аспекти культури;

- спрямуванні змісту практичної діяльності вихованців на розширення їхніх уявлень про поліетнічність української нації, історичну єдність і спадкоємність традицій у формуванні сучасної української держави; використання інженерних та технічних проєктів для створення інноваційних продуктів, які відзначаються національними особливостями або спираються на традиції;

- поєднанні в освітньому процесі традиційних та інноваційних форм, методів і засобів виховання та розвитку особистості.

Аналіз практичного досвіду свідчить, що гурток може стати ефективною лабораторією для виховання патріотичних почуттів через активну участь у заходах національно-патріотичного спрямування. Організація тематичних заходів, участь у конкурсах та фестивалях дозволяє вихованцям не лише отримувати нові знання, уміння та навички, а й відчувати свою причетність до національної спадщини, що відображається в кількох **ключових аспектах**:

- підготовка до заходів, тематичних свят повинна базуватися на вивченні історії своєї країни. Знання про боротьбу за незалежність та важливі історичні події завжди допоможуть дітям зрозуміти цінність та значення української нації;

- вивчення культурних традицій та обрядів. Вихованці повинні знати та цінувати унікальність національної культури та мистецтва і саме організація національних свят, конкурсів, виставок, тематичних майстер-класів допомагають виховати в дітей повагу до власної культури;

- сприяння вихованню патріотичних почуттів серед вихованців гуртка через виготовлення поробок-оберегів. Під час роботи над виробом вони вивчають історію символіки, що дозволяє їм не лише створювати красиві речі, але й глибше відчувати свою національну ідентичність;

- використання сучасних цифрових технологій: створення відеороликів, інтерактивних презентацій, використання соціальних мереж для популяризації патріотичних цінностей серед молоді. Такий підхід дозволяє залучити вихованців до активної участі та зробити виховання цікавим та захопливим.

Найбільш дієвим є залучення вихованців до волонтерської діяльності, яка дає змогу перетворити знання та практичні навички отримані на заняттях на створення особистого творчого витвору мистецтва. Всі доробки - сувеніри, обереги, колективні привітання вихованці презентують за допомогою публікацій на сайті закладу або на сторінці в соціальній мережі Facebook та передають через волонтерські організації до бойових підрозділів Збройних сил України.

Керівник гуртка спрямовує зусилля на те, щоб на кожному занятті творчого колективу формувалось почуття патріотизму, громадянської, національної гідності та активної життєвої позиції. При цьому важливо, щоб педагог не лише передавав знання, а й став прикладом для наслідування у вихованців.

Одним з ефективних способів залучення дітей та молоді до вивчення національної культури та традицій, проведення колективних флешмобів, тематичних заходів, які присвячені державним та національним датам - стали майстер-класи, які проводились в літні періоди 2022-2024 роках на літньому майданчику Центру «Грані» та творчому Хабі. Вихованці мали можливість вивчати сучасні види хендмейду, технічної творчості, зображувальної діяльності, виготовлення поробок, сувенірів, оберегів які відображають національний колорит та сучасні тренди української культури.

Особливості роботи літніх майданчиків та творчих Хабів:

- різноманітність форм проведення майстер-класів: квести, флешмоби, вікторини, ігри-вікторини «Подорож Україною» до Дня Незалежності, «Мої права та обов'язки» до Дня Конституції, «Квіти України» до Дня захисту дітей;

- великий вибір матеріалів, які використовувались для виготовлення поробок. Це і природні матеріали й папір, пластилін, картон, фарби, тканина, вторинна сировина, які дозволили втілити у життя найсміливіші творчі ідеї;

- колективна творчість під час майстер-класів дозволила залучити до спільної діяльності усіх учасників, яка об'єднала велику кількість різноманітних поглядів, ідей і навичок, що призвели до більш креативних та інноваційних рішень.

Виховання національно-патріотичних почуттів через засоби художньо-технічної творчості є важливим елементом формування цілісної та свідомої особистості - ініціативність, творчість та глибоке розуміння цінностей рідної країни, є неодмінний складник активної та відповідальної громадянської позиції та **сприяє**:

- збереженню ідентичності та культурних цінностей - це допомагає зміцнювати специфіку кожної нації та її унікальний внесок у світову спільноту;

- створення єдності та соціальної стабільності, подолання розбіжностей та сприяння соціальній стабільності, особливо у періоди важких випробувань чи криз;

- мотивація до досягнень: патріотичні почуття можуть слугувати додатковою мотивацією для дітей та молоді до досягнення великих цілей в різних сферах, таких як освіта, наука, техніка, спорт тощо.

- зміцнення національного оборонного потенціалу: патріотичне виховання сприяє формуванню певного ступеня готовності громадян захищати свою країну та її інтереси в разі потреби.

Вищезазначене – це один з прикладів як засобами художньо-технічної творчості можна формувати національну ідею та погляди дітей і молоді; виховувати в них гідних громадян своєї країни. Керівник гуртка ділиться своїм досвідом з колегами на різноманітних майстер-класах, під час яких ознайомлює з розмаїттям видів художньо-технічної творчості, який педагоги можуть

впроваджувати у своїй роботі з дітьми під час тематичних заходів національно-патріотичного спрямування.

Покликання на МК «Браслет з ниток плетений без гачка в техніці «куміхімо», що було проведено у серпні 2024 р.
<https://youtu.be/umr8X78T5zE?si=7T5pz5Kp7cf2ze8e>

5 ДОСВІД ВІДДІЛУ ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНОГО

5.1 Скарбничка практичного досвіду. Медичні турнікети з підручних матеріалів

*Михайлова А.О., керівник гуртка
 «Конструювання одягу» відділу художньо-технічного КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані»
 ЗОР*

Широкомасштабне вторгнення збройних сил російської федерації в лютому 2022 року стало для уряду, місцевих органів самоврядування, бізнесу та пересічних громадян каталізатором для прийняття рішень в умовах невизначеності та обмеженого часу. Військові дії змусили згуртуватись навколо єдиної мети, особливо у перші тижні, що мало велике значення для суспільства та стало ключовим фактором у досягненні спільних цілей при подоланні кризових ситуацій.

Основні напрямки реагування включають:

- **мобілізація ресурсів:** адаптація логістичних мереж, зокрема шляхів постачання зброї, палива та гуманітарної допомоги;

- **технологічна адаптація:** використання новітніх технологій, таких як системи оповіщення населення про надзвичайні ситуації; розробка безпілотних та супутникових систем;

- **гуманітарне реагування для населення:** масове переміщення людей як у межах країни, так і за її межі, вимагає швидкої допомоги щодо розташування людей у тимчасові місця перебування; медичної допомоги та гуманітарної

підтримки для цивільних; підтримка та координація міжнародних організацій допомоги постраждалим від військових дій;

- **гуманітарне реагування для військових частин:** організація пунктів харчування; допомога з одягом, гігієнічними засобами, медикаментами, та засобами для зупинки кровотечі.

У перші дні повномасштабного вторгнення, кожен з нас шукав ту нішу, у якій міг би бути максимально корисним для України. Так, керівник гуртка «Конструювання одягу» вирішила використати підручні матеріали для виготовлення найпростіших моделей турнікета, адже це питання стало особливо актуальним, як для військових, так і цивільних.

Турнікет — в перекладі з англійської «джгут». В англomовних країнах часто розділяють поняття «джгут» (harness) і «турнікет» (tourniquet). Турнікета і джгута вважають не зовсім тотожними за конструкцією і матеріалами, з яких вони зроблені, але такими, що виконують однакову функцію — зупиняють кровотечу. В україномовному середовищі немає чіткого розмежування між цими двома поняттями.

Трохи історії: перша задокументована спроба зупинити артеріальну кровотечу трапилася близько 600 року до нашої ери в Індії. Її виконав «батько» хірургічного мистецтва Сушруті пристроєм, який зараз називають **джутом**. Кілька тисячоліть призвели до еволюції цього засобу: у 1873 році представив Йоганн Фрідріх Август фон Есмарх представив плоский гумовий джгут. До слова, цей «предок» турнікета входив до індивідуального перев'язувального пакета військовослужбовця до 2014 року. Він стягує кінцівку по колу, завдяки чому має зупинити кровотечу, однак має високий ступінь травматизації тканин.

Сучасний турнікет — це міцна стрічка, що зазвичай має з одного боку липку смужку, всередині — стропу, що допомагає їй затягуватися, зовні — паличку (вороток/важіль), а також пряжку, фіксатор воротка і місце, де можна записати час накладання турнікета.

Основні причини великої необхідності турнікетів:

- **ефективність в умовах бойових поранень:** турнікети дозволяють швидко зупинити артеріальну кровотечу, що може стати вирішальним для виживання людини до надання кваліфікованої медичної допомоги;

- **збільшення кількості поранень:** у зв'язку з війною та частими обстрілами, поранення кінцівок стало поширеною проблемою. Турнікети рятують життя в тих випадках, коли надання медичної допомоги може бути відкладене;

- **простота використання:** турнікети розроблені таким чином, щоб їх можна було використовувати самостійно або для надання допомоги іншим у критичних умовах. Це робить їх незамінними в польових умовах;

- **підвищена мобільність медичних служб:** в умовах бойових дій або відсутності стабільного доступу до медичних установ турнікет може бути єдиним способом утримати пораненого живим.

Потреба в турнікетах зросла також через усвідомлення населенням важливості навичок першої домедичної допомоги, і це спонукає як державні, так і волонтерські організації до активного забезпечення якісними турнікетами всіх, хто перебуває в зоні ризику. Але, як приклад, виготовлення та використання турнікета з підручних матеріалів також має право на життя, адже у надзвичайну ситуацію це може стати в пригоді.

Для виготовлення саморобного турнікета необхідні матеріали: стропа 4 см; кіперна стрічка 1 см; запальничка; ножиці; сантиметрова стрічка; нитки; голка, якщо зшивати вручну або швейна машинка; товста дерев'яна паличка або палички для суші.

Покликання на майстер-клас:

<https://youtu.be/xqs5FFDfzUE>

5.2 Формування національно-патріотичних почуттів засобами художньо-технічної творчості дітей молодшого шкільного віку

*Адамович А.В., керівник гуртка
«Екодизайн» відділу художньо-технічного
КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР*

«Патріотичне виховання - це сфера духовного життя, яка проникає в усе, що пізнає, робить, до чого прагне, що любить і ненавидить людина, яка формується»

(В. О. Сухомлинський).

Патріотичне виховання - це комплексна системна й цілеспрямована виховна діяльність, спрямована на формування у дітей почуття патріотизму, любові до Батьківщини та турботи про благо свого народу.

Період молодшого шкільного віку, є дуже важливим у розвитку особистості дитини, оскільки саме в цей час відбувається формування базових соціальних, емоційних та інтелектуальних навичок.

Особливості розвитку дітей молодшого шкільного віку:

1. **Когнітивний розвиток:** у дітей активно розвивається логічне мислення, пам'ять, уява та здатність до абстрактного мислення; формується вміння аналізувати інформацію.

2. **Соціальна адаптація:** діти починають усвідомлювати себе як частину колективу (школи, класу, гуртка) та вчать взаємодіяти з однолітками. Це період формування соціальних зв'язків і вмінь, таких як співпраця, змагання та культурні норми.

3. **Емоційний розвиток:** починається розуміння власних емоцій і емоцій оточення. Важливо навчити дітей справлятися з емоціями, розвивати емпатію та навички вирішення конфліктів.

4. **Навчання та пізнання:** діти активно здобувають знання, цікавляться навколишнім світом. Зазвичай, вони проявляють цікавість до різних предметів і прагнуть дізнатися більше про те, що їх оточує.

5. **Моральні цінності:** формуються уявлення про добро і зло, чесність, справедливість. Це важливий період для закріплення моральних норм і патріотичних почуттів.

У вихованні та навчанні дітей молодшого шкільного віку важливо використовувати різноманітні методи та підходи, які відповідають їхнім потребам, сприяють розвитку креативності та критичного мислення, а також формують національно-патріотичні цінності.

У цей віковий період приходить усвідомлення своєї приналежності до певної країни, культури, мови та традицій. Освіта, виховання в родині, а також вплив соціального середовища відіграють важливу роль у формуванні патріотичних поглядів, національної свідомості та відповідальності за долю країни.

Національно-патріотичне виховання містить у собі:

1. **Вивчення історії та культури** - ознайомлення з історичними подіями, що сформували українську націю, та з культурною спадщиною.
2. **Мова** - навчання українській мові як основі національної ідентичності.
3. **Традиції та звичаї** - знайомство зі святами, обрядами та традиціями, що є частиною української культури.
4. **Громадянські цінності** - виховання важливості громадянської відповідальності, поваги до державних символів та інститутів.
5. **Взаємоповага та толерантність** - формування розуміння важливості міжнаціональної гармонії та поваги до інших культур.

Для формування національної ідентичності гуртківців в закладах позашкільної освіти використовуються різні форми роботи. Серед них: масові (дискусії, вікторини, подорожі до джерел рідної культури, історії держави і права, створення книг); практичні (творчі групи, екскурсії, свята, ігри, огляди-конкурси); індивідуальні (доручення, творчі завдання, індивідуальна робота тощо); наочні (бібліотеки, музеї, кімнати, зали, галереї, виставки дитячої творчості, книжкові виставки, тематичні стенди тощо).

У роботі з дітьми молодшого шкільного віку використовується безліч засобів художньо-технічної творчості, які, формуючи національно-патріотичне почуття, сприяють розвитку їх творчих здібностей, фантазії та дрібної моторики рук. Серед них: папір і картон, глина та пластилін, тканини та нитки, матеріали для образотворчого мистецтва, різновиди конструкторів з яких створюються творчі роботи в різних техніках: аплікація, живопис, конструювання з паперу, виготовлення сувенірів, мистецькі композиції тощо.

Використання цих засобів у гуртковій роботі не лише розвиває творчі здібності дітей, а й допомагає формувати їхню уяву, поглиблює знання з історії, культури нашої держави, стимулює самостійність у виборі матеріалів та ідей для творчості, а також вміння працювати в колективі.

Важливою частиною підготовки до заходів національно-патріотичного спрямування є робота з педагогами, які працюють з дітьми молодшого шкільного віку. Прикладом є [майстер клас](#) «Брелок-лялька «ЗСУ», який було проведено у червні 2024 року для педагогів Центру «Грані».

Технологічна карта виготовлення виробу за QR кодом (див. картинку)

Отже, сприяння набуття дітьми молодшого шкільного віку досвіду патріотичних дій, вихованню в дусі патріотичного обов'язку вирішуються через: формування любові до рідного краю (причетності до рідного дому, сім'ї, міста, країни); розвиток почуття власної гідності як представників українського народу; виховання любові, поваги до своїх національних особливостей; розвиток національної та громадянської ідентичності; формування духовно-моральних взаємин; формування любові та дбайливого ставлення до культурного спадку свого народу.

Використані джерела

1. https://porychschool.org/index/pochatkova_shkola/0-21
2. Патріотизм URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Патріотизм>
3. Соціальні норми URL: <https://studfile.net/preview/9776090/page:51/>
4. Теорія когнітивного розвитку Жана Піаже URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Теорія_когнітивного_розвитку_Жана_Піаже

5.3 Становлення національної ідентичності вихованців закладу позашкільної освіти засобами художньо-технічної творчості

Зайченко О.В., завідувач відділу художньо-технічного, керівник гуртка-методист КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР

Мета заходів національно-патріотичного виховання у закладі освіти — сприяти набуттю дітьми та молоддю досвіду патріотичних дій, вихованню в душі патріотичного обов'язку.

Цілі та завдання виховних заходів патріотичного спрямування:

- утверджувати у свідомості й почуттях дітей патріотичні цінності, переконання і повагу до культурно-історичного минулого України;
- виховувати повагу до Конституції, законів України, державної символіки;
- укріплювати розуміння взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю;
- формувати мовленнєву культуру, толерантне ставлення до інших народів, культур і традицій;
- культивувати кращі риси української ментальності, як-то працелюбність, свободолобство, справедливість, доброта, чесність, бережне ставлення до природи;
- підвищувати престиж військової служби, культивувати ставлення до солдата як до захисника країни та Героя;
- виховувати нетерпимість до українофобства, аморальності, сепаратизму, шовінізму, фашизму тощо.

Художньо-технічна творчість дає безліч можливостей для втілення форм, методів та засобів формування національної ідентичності :

- психологічний вплив мистецтва підвищує чутливість до сприйняття духовних цінностей українського народу;

- процес виховання відбувається в невимушеній формі через сприйняття творів мистецтва, культури, моделей технічних об'єктів та архітектурних споруд;

- художньо-технічна діяльність одночасно впливає на раціональну та емоційно-вольову сферу особистості та спонукає до співтворчості.

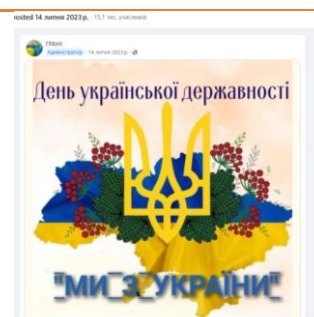
Задля виконання мети та завдань національно-патріотичного виховання відділом художньо-технічним підготовлено Збірку інформаційно-методичних рекомендацій до відзначення пам'ятних дат (неповний перелік):

З-поміж популярних форм національно-патріотичного виховання виокремлено такі, як:

Флешмоби. Під час флешмобу онлайн, у нашому випадку, соціальних мережах привертається увага до певної теми національно-патріотичного спрямування. Активно допомагає у цьому – «хештег», або «тегування». Саме завдяки тегінгу в соцмережах є можливість залучити велику кількість учасників та знайти однодумців.

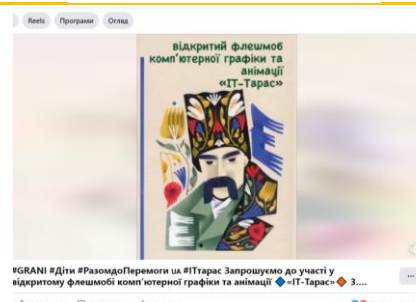
Мистецький флешмоб «Ми з України» до Дня української державності

<https://www.facebook.com/groups/340021156566662/permalink/1458419368060163/>

Відкритий флешмоб «ІТ-Тарас»

<https://www.facebook.com/share/v/sCEtaVn34zZ8Rqf9/?mibextid=WC7FNe>

Мистецькі композиції. Виконання таких композицій спрямовані на швидке виконання нескладного завдання та створення тематичних куточків до визначних дат:

Мистецька композиція «Наша пам'ять не згасає»

<https://drive.google.com/drive/folders/1SmATHCdZAQpwsyedAf5WYLSvossHsOLO?usp=sharing>

Мистецька композиція «Пам'яті тридцяти»

<https://drive.google.com/drive/folders/1Et1lI57TdLoTXouaxo-5rOAyiKyblbE2?usp=sharing>

Колективні роботи. Такий вид робіт спонукає вихованців об'єднатись у невеликі групи (від 3 до 12 осіб) та інтенсивно взаємодіяти задля ефективної й продуктивної практичної діяльності:

Колективна робота «Сонячні мрії» до Дня Незалежності України. Вихованці Центру та учні опорного закладу "Сузір'я" м. Оріхів створили панно у вигляді соняха з прикріпленими побажаннями та мріями. Панно відправлено захисникам на передову
<https://drive.google.com/drive/folders/18PotjPoKN0013UI-DbPKJc0cJFzL2EQE?usp=sharing>

Колективна робота «Гастро-наука. Патріотичні смаколики»
https://drive.google.com/drive/folders/1-pDY0VfZqaPSAx-g8_KBaPCpA0yHC78h?usp=sharing

Колективна робота «Дерево життя. Символи України» <https://youtu.be/qYQcGI9zKsw>

Колективна робота «Пам'ятай про Крути»

<https://youtu.be/j0s3w-w3oTs?si=MN7wp4SdkCnUSgRC>

Колективна робота «Янголи Небесної Сотні»

<https://www.youtube.com/watch?v=QGR1xQnVsZI&list=PL8iRop6Vx3kC7Q2OpwucHDw-aT0vTKLW2&index=13&pp=gAQBiAQB>

Колективна робота «Зірки Європи»

https://drive.google.com/drive/folders/1BEPdbNCyXeZRYWFktaXKJtt2N8awRg_P?usp=sharing

Творчі проєкти та майстерні. Творчий проєкт – це процес створення нового та унікального, що вимагає використання творчості, креативності та інноваційних ідей. Він може бути будь-якої форми – виставка, презентація, дослідження. Крім того, вони стимулюють вихованців до активної діяльності та дослідження, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу:

Творча майстерня «День державного герба України»

<https://youtu.be/9PSeUfxjhjs>

Творча майстерня «Бавовна Перемоги»

https://drive.google.com/drive/folders/1XvB0lXVutq8yK976sVic5kO-3JRMb_de?usp=sharing

Творча майстерня «Янголи Пам'яті»

<https://drive.google.com/file/d/1dNz1-G9IQGOEIUv1NQL3KXMYVmbxFn9E/view?usp=sharing>

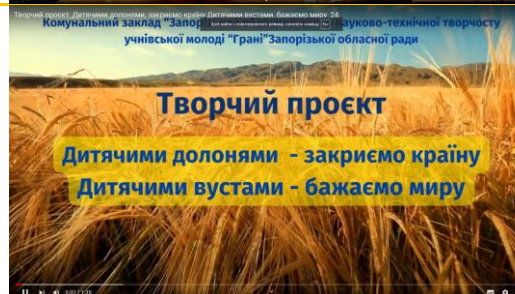
Творча майстерня «День Єднання»

<https://youtu.be/gFS1o5ocWc4>

Творчий проєкт “Дитячими долонями закриємо країну, дитячими вустами бажаємо миру” (довгостроковий)

<https://youtu.be/Gx9GmDQrUi4?si=5l1VkTqwZf7JkRpY>

-

5.4 Виховний потенціал закладу позашкільної освіти: шляхи реалізації національно-патріотичного виховання

Пахота М.С., керівник гуртка «Паперопластика» відділу художньо-технічного КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР

Позашкільна освіта, що ефективно забезпечує емоційний, фізичний, інтелектуальний і творчий розвиток дитини та суспільно-громадське становлення молоді, є важливим майданчиком для формування патріотичних почуттів, переконань і діяльності. Система закладів дає можливість глибоко та досконаліше вивчати історію, географію, культуру, традиції та мистецтво нашої країни.

Патріотизм, відповідно до сучасних інтегрованих наукових поглядів, визначається не просто як любов до батьківщини, а як багатоаспектне поняття, фундаментальна духовно моральна якість, світоглядна та психологічна

характеристика особистості, духовно-моральний принцип її життєдіяльності, яка проявляється у єдності знань, патріотичних почуттів, переконань і діяльності.

Реалізація мети національно-патріотичного виховання здійснюється через систему виховних завдань:

- утвердження у свідомості та почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України;
- виховання поваги до Конституції України, законів України, державної символіки;
- усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю;
- сприяння патріотичного досвіду на основі готовності до участі в процесах державотворення;
- виховання екологічної культури особистості, усвідомлення себе частиною природи, почуття відповідальності за неї як за національне багатство, основи життя на землі;
- формування толерантного ставлення до інших, народів, культур і традицій;
- культивування кращих рис української ментальності;
- формування мовленнєвої культури;
- спонукання зростаючої особистості до активної протидії українофобству, аморальності, сепаратизму, шовінізму, фашизму.

Національно-патріотичне виховання здійснюється за таких умов:

- спрямування змісту виховання на формування відповідних ціннісних ставлень;
- застосування освітніх інновацій; запровадження методів та форм активно-творчої діяльності вихованців;
- удосконалення управління процесом національно-патріотичного виховання.

Діяльність керівника гуртка щодо реалізації завдань національно-патріотичного виховання є справжнім осередком культури та знань лише тоді, коли в ній панують: любов до Батьківщини, сім'ї, книги й знань, культ рідного слова та історії.

Система роботи гуртка «Паперопластика» з патріотичного виховання включає різноманітні форми діяльності дітей, таких як тематичні вікторини, флешмоби, конкурси, екскурсії, [кросворди](#), квести. Під час таких заходів вихованці в цікавій формі отримують знання про історичні події, звичаї, традиції та видатних діячів нашої країни, що сприяє розвитку таких цінностей, як патріотизм, громадянська відповідальність, толерантність, повага до інших культур.

Виховання патріотизму, як чинника національної безпеки, поєднання любові до Батьківщини, до свого народу, гордість за сьогодення простежується у творчих роботах вихованців під час участі в конкурсах, фестивалях різного рівня, особливо в теперішній час, коли діти мають безпосередній зв'язок з тим, що відбувається в країні. З великим захопленням і почуттям відповідальності вихованці виготовляють сувеніри, обереги, тематичні вітальні панно, малюнки для воїнів Збройних сил України.

Волонтерська діяльність вихованців сприяє підвищенню мотивації навчання, значення їх практичної компетентності у сфері художньо-технічної творчості, формує стійкий пізнавальний інтерес до набуття нових знань з історії, культури та мистецтва, літератури. Так формується активна життєва позиція вихованця, стверджується його почуття відданості справі зміцнення державності України.

Одним із прикладів організації заходів національно-патріотичного спрямування у поєднанні з практичною частиною профільного гуртка «Паперопластика» є проведення заняття до Дня писемності та мови «[Закладка для книги](#)»:

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА

Необхідні матеріали:

папір формату А4 двох кольорів (в нашому випадку блакитний та жовтий), ножиці, лінійка, клей.

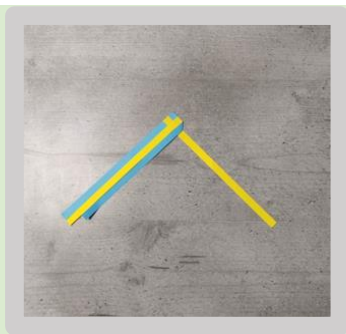
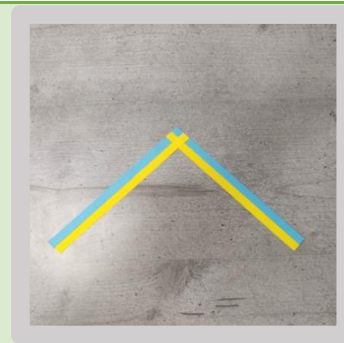
За допомогою лінійки зробити розмітку для смужок: 1 см – ширина, довжина – 21 см. Відрізати 4 смужки.

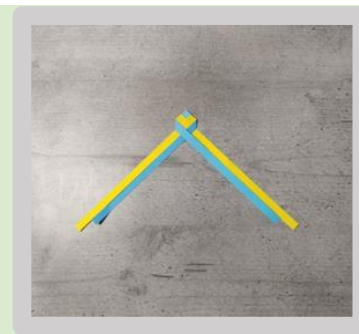
З'єднати дві смужки одного кольору (блакитний) під кутом 45° (як показано на фото).

Приклеїти дві смужки жовтого кольору паралельно блакитним смужкам.

Зігнути по черзі смужки блакитного кольору.

Потім жовтого кольору і так чергуємо сині та жовті смужки до кінця.

Обрізати кінці смужок і наша закладка для книжки готова!

Отже, формування особистості національно свідомого громадянина України – процес довготривалий та важкий, особливо, коли він ускладнюється реаліями сьогодення. Відтак, беручи участь у підготовці та реалізації волонтерських проєктів, тематичних заходах до державних свят та дат,

благодійних акцій, діти набувають певного життєвого та соціального досвіду, формують свої організаторські вміння, креативні якості, і, найголовніше, усвідомлюють те, що вони – частина українського народу, носії національної свідомості, мови та звичаїв своїх предків, повноправні громадяни своєї держави, які несуть відповідальність за її збереження, захист, розвиток та майбутні покоління.

Використані джерела

1. Бех І. Патріотичне виховання дітей та молоді. Позашкілля, 2011. №10. С. 9-16.
2. Досвід діяльності закладів позашкільної освіти з патріотичного виховання: методичний посібник/[автор-укладач В.С.Кудін]. – Черкаси: КНЗ «ЧОПООП ЧОР», 2016 – 80 с.
<http://library.ippro.com.ua/attachments/article/424/%D0%94%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D0%B4%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96.pdf>
3. Захаренко С., Коваленко О. Формування громадянина-патріота у педагогічній системі. Рідна школа, 2013. № 6. С. 36-40.
4. Заходи щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 року URL: <https://imzo.gov.ua/2022/06/08/nakaz-mon-vid-06-06-2022-527-pro-deiaki-pytannia-natsional-no-patriotychnoho-vykhovannia-v-zakladakh-osvity-ukrainy-ta-vyznannia-takym-shcho-vtratyv-chynnist-nakazu-ministerstva-osvity-i-nauky-ukrainy/>
5. Киричок В. А. Патріотичне виховання молодших школярів у позаурочній діяльності. Класний керівник, 2011. № 9/10. С. 47.

6 ДОСВІД ВІДДІЛІВ РОБОТОТЕХНІКИ ТА ПРОГРАМУВАННЯ/STEM-ОСВІТИ

6.1 Роль конкурсів національно-патріотичного спрямування у самоідентифікації дітей та молоді

Смирнова А.В., завідувач відділів STEM-освіти/робототехніки та програмування, керівник гуртка-методист КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР;

Арутюнян В.Е., заступник директора з навчально-виховної роботи, керівник гуртка КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР;

«Природним правом є визволятися від гноблення та трудитися, аби повернути те, що несправедливістю та переважною силою було забрано» (Пилип Орлик).

«Можна тимчасово окупувати території, але неможливо окупувати любов до України. Ми боремось за нашу землю і вона завжди буде нашою» (Володимир Зеленський).

Між цими двома цитатами відстань в три сторіччя. Але приберіть імена авторів, і вони обидві будуть актуальні як тоді, так і зараз.

Боротьба українського народу за незалежність і свободу триває століттями. Сильних, розумних і сміливих поважають лише такі ж сильні, розумні та сміливі. Інші - бояться. Імперіалістичне его нашого східного сусіда не дає йому спокою і ми всю свою відому історію маємо виборювати право на існування як незалежна держава. Будь-який прояв українізації придушувався на самому початку. Скільки видатних українців віддали своє життя за право ними бути, за збереження українських традицій, за пам'ять величі середньовічної України та за прагнення повернути справедливість у світовий порядок?

На жаль, за останнє сторіччя гноблення українців як нації та викорінення всього українського з перетворенням у радянське призвело до появи таких рядків в сучасних піснях, як ці: «Не твоя вина – що ти батька свого сина, а твоя біда – не вміти бути ним. Не стидайся – то твоя земля, не стидайся – то Україна» (Кузьма Скрябін). Ми – нащадки найвеличнішої держави Середньовіччя та волелюбних козаків. І лише за 70 років активної пропаганди, цілеспрямованого заселення українських територій вихідцями з території росії, ми стали стидатись свого українського коріння.

Тридцять років незалежності нам було недостатньо, щоб позбутись комплексу меншовартості. Ми все так само дивились на схід і порівнювали себе з росіянами. Багаторічне змоскалення нашої нації потрібно видаляти в собі й у своєму оточенні раз і назавжди. Особливо потрібно це робити з маленькими українцями, заради яких ми виборюємо, вигризаємо свою незалежність. Незалежність, омиту сльозами й з присмаком крові.

«Ніхто нам не збудує держави, коли ми її самі не збудуємо, і ніхто з нас не зробить нації, коли ми самі нацією не схочемо бути» (В. Липинський). Нас насильно ламали стільки років і тепер наша задача відновити самоідентифікацію себе та наших дітей як нащадків величної держави. Саме на це і направлені конкурси, які організовані відділом STEM-освіти Центру «Грані».

Тематика національно-патріотичного спрямування завжди була присутня в організаційно-масових заходах Центру. Але в останні роки ми зробили на неї головний акцент.

На жаль, автор даної статті зі шкільних уроків «Історії України» пам'ятає лише історичні диктанти з датами та те, як нудно було на цих уроках. Жодної зацікавленості до історії власної країни, жодного бажання дослідити проблемні

теми й повна відсутність аналізу історичних подій. Як не прикро, але серед теперішніх школярів ця тенденція – не виключення. Якщо ми будемо насильно насаджувати власну думку чи зобов'язувати вчити та розбиратись в подіях минулого, то отримаємо зовсім зворотну реакцію. Тому «лагідна українізація» увійшла в організаційно-масові заходи Центру і проходить в них червоною лінією.

Пропоную розглянути, як це працює, на прикладі конкурсів останніх двох років.

Відкритий творчий онлайн-конкурс «Роби як я» ми проводимо тричі на рік: січень, квітень та жовтень. Номінації для кожного місяця залишаються незмінними, а тематика завжди різна. Конкурсною роботою вважається відеоролик процесу створення моделі/поробки (згідно з обраною номінацією), світлини готової роботи та художнє есе. Розкриття тематики конкурсу представлено нижче.

Період проведення конкурсу: 31 жовтня - 18 листопада 2022 року.

Тематика та номінації конкурсу: Тематика конкурсних робіт – «Мій запорізький край». Конкурс проводиться у трьох номінаціях: лего-конструювання; довільні матеріали; комп'ютерна графіка.

На що направлена тематика конкурсу: Модель для конкурсної роботи – будь-яка локація Запорізької області. Учасникам конкурсу необхідно було дослідити історію Запорізького краю та обрати локацію для конкурсної роботи. В самописі до роботи розкрити історію обраної локації. За умови, що 70% Запорізької області знаходиться під окупацією, ця тема є надзвичайно важливою для вивчення.

Період проведення конкурсу: 30 січня - 7 лютого 2023 року.

Тематика та номінації конкурсу: Тематика конкурсних робіт – «В Україні майбутнього має бути...». Конкурс проводиться у трьох номінаціях: образотворче мистецтво; вироби з пластиліну; вироби з екоматеріалів (природні та непридатні матеріали).

На що направилення тематика конкурсу: Модель для конкурсної роботи – будь-яка річ, подія, локація, людина тощо, яка обов'язково має бути в Україні майбутнього. Запропонували учасникам помріяти, яку Україну вони

хотіли б бачити. Або без чого не уявляють майбутнє нашої країни. Такі мрії як путівник: налаштовують на шлях, який веде до задуманого та омріяного.

Період проведення конкурсу: 24 квітня - 12 травня 2023 року.

Тематика та номінації конкурсу: Тематика конкурсних робіт – «Орден незламності». Конкурс проводиться у трьох номінаціях: лего-конструювання; паперопластика; нестандартне малювання.

На що направлена тематика конкурсу: Модель для конкурсної роботи – будь-яка поробка, малюнок, конструкція, яка являє собою уявний орден незламності.. Щоб створити новий орден, потрібно було дослідити вже наявні, дізнатись історію їх створення. Також учасники конкурсу під час виготовлення конкурсної роботи дізнались, за які досягнення можна бути нагородженим тим чи іншим орденом.

Період проведення конкурсу: 21 жовтня - 12 листопада 2023 року.

Тематика та номінації конкурсу: Тематика конкурсних робіт – «Вірні пухнастикам». Конкурс проводиться у трьох номінаціях: лего-конструювання; довільні матеріали; комп'ютерна графіка.

На що направлена тематика конкурсу: Модель для конкурсної роботи – будь-яка поробка, малюнок, конструкція, яка являє собою тваринку (домашнього улюбленця, дику тварину, пташку тощо), яка відчула на собі жахіття війни. Це може бути тваринка, яка відома всій країні; або домашня тваринка, яка разом зі своєю родиною живе у часи повномасштабного вторгнення; або будь-яка інша тваринка, історію якої необхідно розкрити в самописі до конкурсної роботи. Дана тема направлена на виховання відповідальності за домашніх улюбленців, доброти до них. Під час підготовки конкурсної роботи учасники дослідили різні історії українців, проаналізували їх вчинки та тим самим поділились з іншими цими історіями. За кількістю наданих робіт, цей етап конкурсу виявився наймасштабнішим.

Період проведення конкурсу: 22 січня - 09 лютого 2024 року.

Тематика та номінації конкурсу: Тематика конкурсних робіт – «Герби українських земель: від Київської Русі до сьогодення». Конкурс проводиться у трьох номінаціях: образотворче мистецтво; вироби з пластиліну; вироби з екоматеріалів (природні та непридатні матеріали).

На що направлена тематика конкурсу: Модель для конкурсної роботи – будь-яка поробка, малюнок, конструкція, яка являє собою Малий або Великий Герби українських земель від Київської Русі до сьогодення. Дослідження гербів дає представлення про князівські родини, які правили на українських землях, а також про гетьманські династії. Учасники в процесі підготовки конкурсної роботи із зацікавленістю знайомляться з історичними особистостями та дізнаються про їх вклад в історію України.

Період проведення конкурсу: 29 квітня - 17 травня 2024 року.

Тематика та номінації конкурсу: Тематика конкурсних робіт – «Я вишию сорочку кольорову...». Конкурс проводиться у трьох номінаціях: лего-конструювання; паперопластика; нестандартне малювання.

На що направлена тематика конкурсу: Модель для конкурсної роботи – будь-яка поробка, малюнок, конструкція, яка являє собою орнамент української вишивки. Історію орнаменту необхідно було коротко розкрити в самописі до роботи. В процесі виготовлення конкурсної роботи учасники знайомились з історією української вишивки та з її значенням для українського народу.

Відкритий обласний конкурс з інформаційних технологій для учнівської молоді «IT_TEEN_ZP» проводиться один раз на рік і триває впродовж кількох місяців. Конкурс проводиться з метою виявлення та підтримки обдарованих дітей та молоді, які здійснюють науковий пошук у сфері новітніх інформаційних технологій. Конкурс проводиться у два етапи: I етап відбірковий (заочний, онлайн): реєстрація, подача робіт; II етап фінальний (очний): захист та презентація робіт.

Конкурс проводиться у наступних номінаціях: «Статична 2D графіка»; «2D анімація»; «Web front-end»; «Сайт на конструкторі»; «Відеомейкінг»; «Саунд-дизайн»; «Розробка на Scratch»; «Цифрова фотографія».

Період проведення конкурсу: 01 квітня - 04 листопада 2023 року.

Тематика та номінації конкурсу:

- «Статична 2D графіка» та «2D-анімація». Загальна тема номінації – «Майбутнє моєї країни». Яку ми хочемо бачити нашу Україну у майбутньому, як будуть розвиватися технології та змінюватися наше життя.

- «WEB FRONT-END». Завдання для вікової групи від 8 до 14 років: Web-сайт, який присвячений будь-якому місту України (описані цікаві місця, які слід відвідати туристу). Завдання для вікової групи від 15 до 21 року: Web-сайт, який присвячений видатній людині в історії України та української культури (письменнику, спортсмену, художнику тощо).

- «Сайт на конструкторі». Завдання для вікової групи від 8 до 14 років: Web-сайт повинен бути інформаційним ресурсом з теми «Квітуча Батьківщина» (сайт, що ознайомить його глядачів із видатними місцями України, музеями, пам'ятниками культури-архітектури тощо; особистим блогом про мандрівки Україною; сайтом-лендінгом будь-якої культурної пам'ятки з вказанням основної інформації: місцеперебування, години роботи, відгуками тощо). Завдання для вікової групи від 15 до 21 року: Web-сайт - путівник по обраному місту України, де потрібно розмістити інформацію про місця, які можна відвідати. Розподілити їх по категоріях (кафе, ресторани, музеї. архітектурні пам'ятки, парки, спортивні заходи, ярмарки тощо).

- «Відеомейкінг». Загальна тема робіт «Україна – незламна країна!» (війна, волонтерство, навчання в умовах воєнного стану; життя та побут у країнах та містах тимчасового проживання; розповіді про рідних та знайомих, які боронять Україну, особистий вклад в Перемогу; підтримка боротьби України у світі; наукові, виробничі та інші досягнення народу України тощо).

Період проведення конкурсу: 29 січня - 27 квітня 2024 року.

Тематика та номінації конкурсу:

- «Статична 2D графіка.. Загальна тема номінації – «Українська казка в коміксах». При підготовці проєкту учасники знайомляться з українською сучасною і народною літературою і під час захисту проєкту передають ці знання іншим учасникам.

- «2D та 3D-анімація». Загальна тема номінації – «Музичний відеокліп української сучасної пісні». Знайомство з сучасною українською музикою і виконавцями. Поширення україномовних виконавців серед молоді.

- «WEB FRONT-END». Загальна тема номінації – «Web-сайт присвячений українському національному одягу (історія, цікаві елементи, відмінності

залежно від регіону)». Для старшої категорії необхідно було розробити Інтернет-магазин, що продає український національний одяг. Занурення в етноісторію України.

- «Сайт на конструкторі». Загальна тема номінації – «Історія України». Для молодшої вікової категорії - Web-сайт повинен бути інформаційним ресурсом з теми “Короткий екскурс в історію України” (сайт, що познайомить його глядачів із кластером тем з історії України (Стародавня, Середньовічна, Нова або Новітня історія України). Для старшої вікової категорії - Web-сайт, який допомагає глядачам підготуватися до екзаменів з історії України або української літератури в будь-який спосіб (тестування, лекційний матеріал тощо).

- «Відеомейкінг». Загальна тема робіт «Україна – незламна країна!» (війна, волонтерство, навчання в умовах воєнного стану; життя та побут у країнах та містах тимчасового проживання; розповіді про рідних та знайомих, які боронять Україну, особистий вклад в Перемогу; підтримка боротьби України у світі; наукові, виробничі та інші досягнення народу України тощо).

- «Саунд-дизайн». Завдання: створення подкасту на тему «Незламна нація». Учасникам потрібно було записати подкаст, в якому прославляються героїчні вчинки українців у боротьбі за свою Незалежність.

Обласний заочний відкритий конкурс юних фотоаматорів «Фото-бліц» проходить щорічно з січня по лютий. Він проводиться з метою підвищення ролі фотоаматорства у морально-етичному вихованні молодого покоління. Тема конкурсу у 2024 році - «Єдність крізь об’єкти». Фотознімки оцінювались журі в таких номінаціях: портрет; пейзаж; натюрморт; жанрове фото (репортаж, свята, буденність закладу освіти тощо); експериментальне фото.

Учасники конкурсу мали надати фотороботи, які б демонстрували єдність українського народу попри всі перешкоди й негаразди. У фотооб’єктив дітей та молоді потрапляли різні локації, люди, об’єкти. Але всі вони символізували український дух і згуртованість проти єдиного ворога.

«А ви думали, що Україна так просто. Україна – це супер. Україна – це ексклюзив. По ній пройшли всі катки історії. На ній відпрацьовані всі види випробувань. Вона загартована найвищим гартom. В умовах сучасного світу їй немає ціни» (Ліна Костенко). Ми - нація незламних людей. Ми – волелюбні борці за свободу і незалежність. І хай скільки б нас не ставили на коліна – ми

вставали і йшли вперед з ще більшою завзятістю і готовністю довести боротьбу до кінця.

«Не дивіться на Україну, як на землю своїх батьків. Дивіться на неї, як на землю своїх дітей. І тоді прийдуть зміни...» (Святослав Вакарчук).

6.2 Відкриваючи УКРАЇНУ: Цікаві заняття в рамках національно-патріотичного виховання

*Кубатко О. М., Бойчук Є. Е.,
методисти відділу STEM-освіти та
відділу Робототехніки та програмування
КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР*

Позашкільна освіта має унікальний виховний потенціал, спрямований на розвиток гармонійної особистості, формування її національної самосвідомості, патріотизму та громадянської відповідальності. В умовах сьогодення національно-патріотичне виховання є важливим компонентом у роботі з дітьми та підлітками. Наші діти мають розуміти, якою ціною здобута наша незалежність, і хто сьогодні захищає нашу землю. Саме тому так важливо формувати в юних українцях повагу до історії, культури та героїв, які віддали своє життя за нашу свободу. Особливу роль у цьому процесі відіграють виховні години, що дозволяють педагогам працювати з дітьми на особистісному рівні, застосовуючи інтерактивні методи, творчі підходи та ефективно формувати у молоді національну ідентичність, виховувати патріотизм, глибоку повагу до національних символів та цінностей.

Реалізація національно-патріотичного виховання через виховні години у відділі STEM-освіти та відділі Робототехніки та програмування. Виховні години є ефективним інструментом для впровадження національно-патріотичних цінностей на заняттях у гуртках. Завдяки гнучкій структурі та можливості використання різних методів навчання, вони дозволяють вихованцям не лише ознайомлюватися з історією та культурою своєї країни, але й активно включатися в процес пізнання через інтерактивні завдання. Це складний і багатогранний процес, який вимагає системного підходу.

Основні завдання, які стоять перед педагогами:

1. Формування національної свідомості: ознайомлення дітей з історією, традиціями та культурою України.

2. **Виховання поваги до державних символів:** робота з державними символами, що допомагає учням усвідомити їхнє значення.

3. **Стимулювання громадянської активності:** виховання соціально активних громадян, які прагнуть брати участь у суспільному житті.

4. **Розвиток патріотичних почуттів:** формування почуття гордості за свою країну та її героїв.

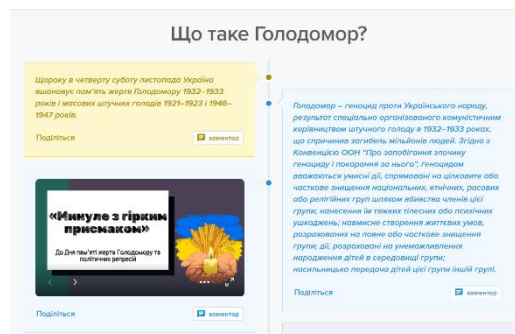
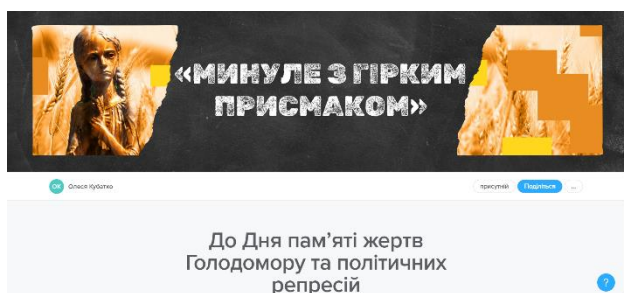
Методичні матеріали для виховних годин

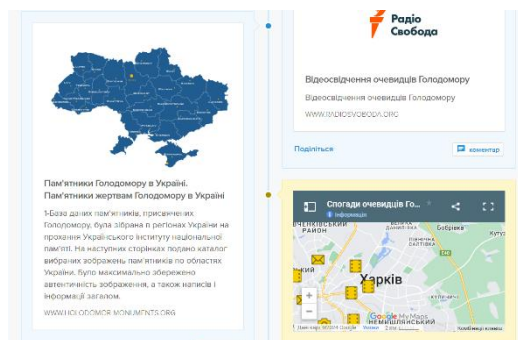
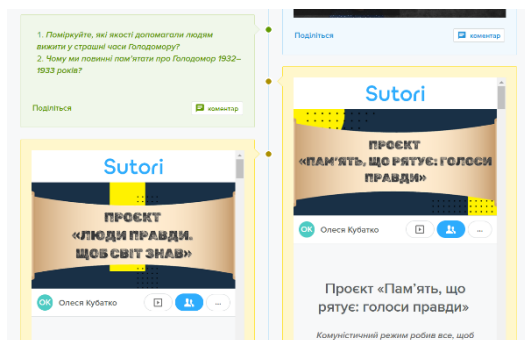
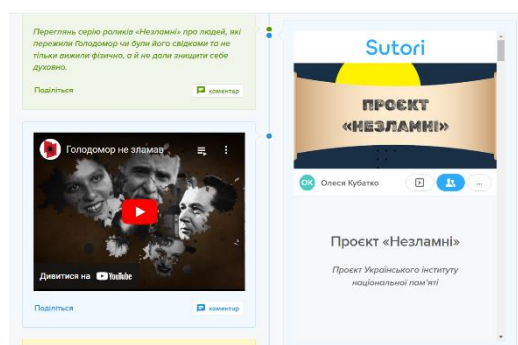
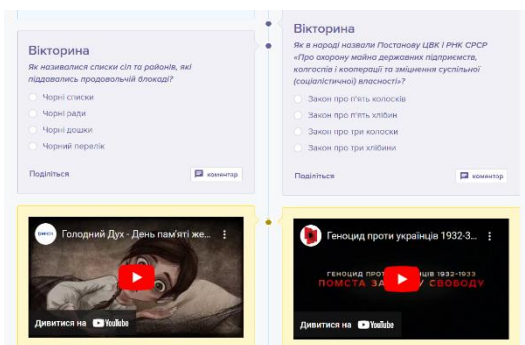
Важливим компонентом є підготовка методичних матеріалів, які можуть бути використані під час виховних годин. Для підвищення ефективності національно-патріотичного виховання методисти відділу STEM-освіти та відділу Робототехніки та програмування розробили методичні матеріали для проведення виховних годин за допомогою інтерактивних методів, цікавих проєктів та співпраці. Ці матеріали не лише змістовні, але й інтерактивні, що дозволяє дітям краще засвоїти інформацію через активну участь.

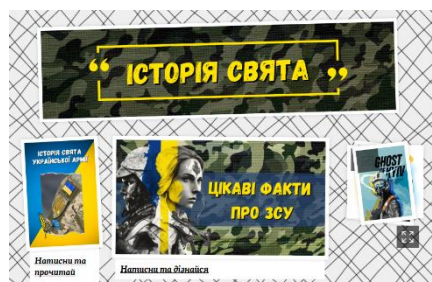
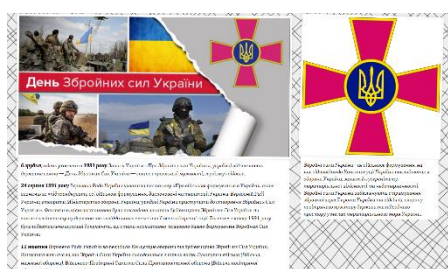
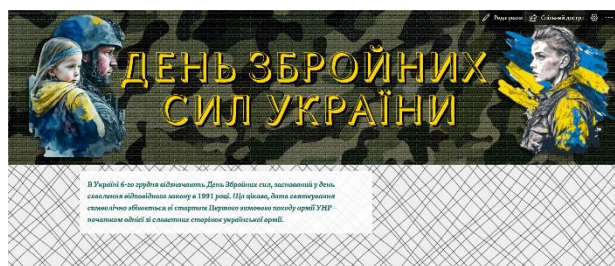
Приклади використання інтерактивних методик на виховних годинах

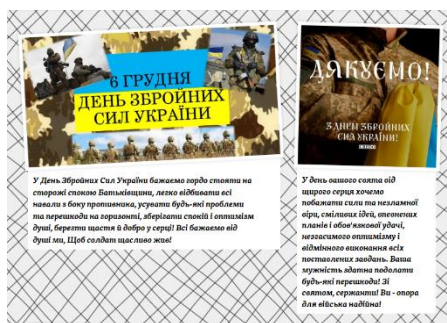
1. **Виховна година на тему «Минуле з гірким присмаком».** (До дня пам'яті жертв Голодомору та політичних репресій): використання *сервісу Sutori* для створення історій (презентацій). Містить: опис історичної події з поясненням у вигляді презентації; вікторини; тематичний мультфільм та тематичні відео; проєкт «Незламні»; проєкт «Пам'ять, що рятує: голоси правди»; проєкт «Люди правди. Щоб світ знав»; відеосвідчення очевидців Голодомору; інтерактивну мапу «Пам'ятники Голодомору в Україні»; відеоспогади очевидців Голодомору; питання на роздум.

2. **Виховна година «День Збройних Сил України»:** Використання *сервісу Sway* для створення презентацій. Презентація містить: опис історичної події, онлайн-книгу «Історія свята української армії», презентацію «Цікаві факти про ЗСУ» та пазли; інформацію про командування ЗСУ та склад сучасних ЗСУ; інформацію про нові традиції ЗСУ та армійські забобони; тематичні відео; відеоматеріали для створення поробки до свята; ігри, вікторини та квести.

3. **Інтерактивний плакат «День українського добровольця».** Використання *сервісу Canva*. Плакат містить: опис історичної події та «Хто такі добровольці?». QR-cod для переходу на інші матеріали: «Історія добровольчого руху»; «Топ фактів про добровольців в Україні»; «Історії добровольців»; фільм «Українські добровольці»; «Українські добровольці: про тих, хто першим стали на захист країни».

4. **Інтерактивний плакат «Голоси дітей».** Використання *сервісу Canva*. Плакат містить: опис події. QR-cod для переходу на інші матеріали: «Діти, яких вбила росія. Меморіал до Міжнародного дня безневинних дітей – жертв агресії»; відео «Історії українських дітей»; фейсбук спільноту «Голоси дітей» яка надає безоплатну психологічну та психосоціальну підтримку дітям та родинам, які переживають досвід війни; «Діти і війна в Україні».

5. **Інтерактивний плакат «Він був не тільки поетом» (до дня народження Т.Г. Шевченка).** Використання *сервісу Canva*. Плакат містить: інформацію про поета, «Шевченко художник», «Національна премія України ім. Тараса Шевченка», «Громадянський діяч». QR-cod для переходу на інші матеріали: «Коротка біографія»; «Картинна галерея»; «Картини Т. Шевченко»; «Літературна спадщина»; «10 цікавих фактів про Кобзаря», «топ-10 «хітів» Шевченка у виконанні сучасних музикантів», «Кобзар на осколку ворожого снаряду Робота запорізької майстрині Яни Ясунас», «Сайти про Шевченка».

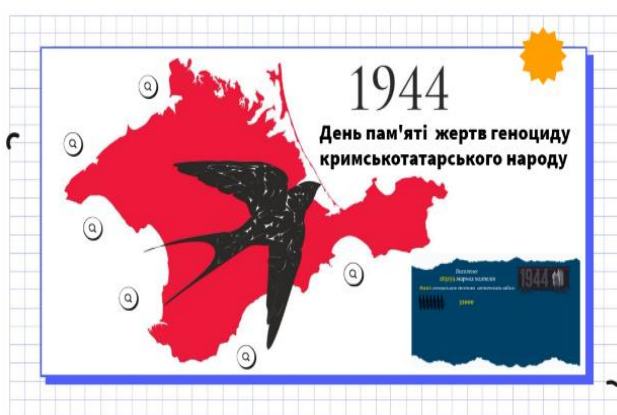
6. **Інтерактивний плакат «День пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу».** Використання *сервісу Genially*. Плакат містить: відео про депортацію кримських татар; 4 серія «Книга-мандрівка. Україна»; флешкартки «До 80 роковин депортації кримськотатарського народу»; інтерактивне відео з завданнями; пазл; онлайн-книгу (комікс) «День пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу»; часову шкалу «Депортація кримських татар», анімаційну інфографіку.

7. **Інтерактивний плакат «15 липня День Української Державності».** Використання *сервісу Genially*. Плакат містить: інформаційні матеріали «Тисячолітній спадок Української Державності»; відео «Історія України за 15 хвилин»; анімаційну презентацію - проект «Historia Magistra Vitae Est. Наша Державність»; інтерактивну вікторину «Що ви знаєте про державотворення України?»; слайдшоу «Ознаки державності»; постери; «Знакові постаті української історії та культури», вікторини, пазл, інфографіку.

8. **Інтерактивний плакат «Україна - найкраща країна».** Використання *сервісу Genially*. Плакат містить: інтерактивну вправу «Культура та традиції»; інтерактивне завдання «Запозичене слово - український відповідник»; «Інновації та цифрові послуги»; інтерактивну вправу «Українська література»; відео «Що таке українська література?»; відео «Україна прекрасна: відео до Дня Незалежності»; інтерактивну вправу «Історична спадщина»; відео «Які об'єкти охороняє ЮНЕСКО в Україні?»; інтерактивне завдання «Українська кухня»; пазл «За що ми боремося»; відео «ТОП-10 найкращих університетів України».

9. **Відеоматеріали.** Тематичні відео, які розташовані на **YouTube** в розділі «Виховні години».

<https://youtu.be/vLVHbyu3RXY?si=Vys98QBnnb7n8avR>

<https://youtu.be/1aDEVEns81c?si=3PoGbEfTT5uejDTc>

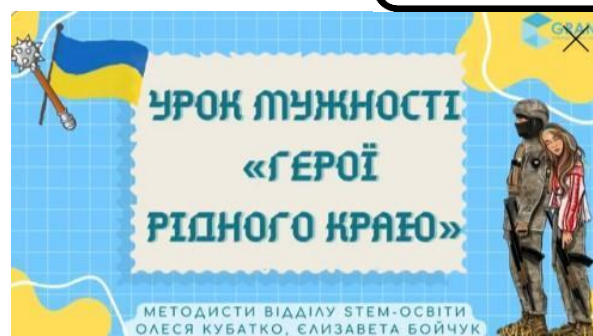
https://youtu.be/Ar4y_5ypszg?si=8bqtbh1ycsUtC8G-

<https://youtu.be/beDG8rqKjJA?si=Wn2VHUA6S2YdYrem>

<https://youtu.be/OUt3gtSnz1Q?si=kLuIRNfplbDF1hBw>

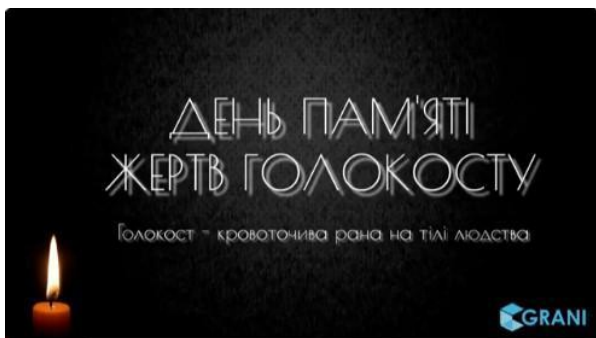
https://youtu.be/UZXlmCK_eH4?si=PAiMQgQyDFr-gVx3

<https://youtu.be/nuw8uDjRvlQ?si=yYbDTdHFaqvJH3W>

https://youtu.be/hxjR74VlyXs?si=D4C_dNDD_FYDyOjj

https://youtu.be/3A-E8t_A2yY?si=GEwzZlG9g9b38pi2

<https://youtu.be/gavTGzAorD8?si=jyzExE8I0jTAy8Dv>

Маючи потужний потенціал для реалізації національно-патріотичного виховання, використовуючи інтерактивні методики та сучасні освітні технології, виховні години з елементами інтерактивності не лише підвищують рівень знань вихованців про історію та культуру своєї країни, але й сприяють розвитку активної громадянської позиції, виховують почуття гордості за свою Батьківщину.

Подальша робота у напрямі створення інтерактивних методичних матеріалів для виховних годин дозволить ще більше підвищити ефективність національно-патріотичного виховання серед дітей та підлітків.

7 ДОСВІД ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЗАПОРІЖЖЯ ТА ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

7.1 Формування патріотичної свідомості засобами національно-патріотичного виховання в ЗПО

**ЦЕНТР ДИТЯЧОЇ-ЮНАЦЬКОЇ
ТВОРЧОСТІ ім. Є.М.РУДНЄВОЇ
ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ
БЕРДЯНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ**

АВТОРИ ДОСВІДУ:

Масютіна М.Е., заст. директора з НМР, керівник гуртка-методист

Демченко Н.Г., методист

Лагошина О.Г., керівниця Народного художнього колективу «Майстерня театру та кіно «16/4»

Мартиненко О.В., канд.пед.наук, засл. працівник культури України, керівниця Народного художнього колективу ансамблю естрадного танцю «МарЛен», керівник гуртка-методист

Тараненко Ю.П., канд.пед.наук, педагог-хореограф Народного художнього колективу ансамблю естрадного танцю «МарЛен», керівник гуртка-методист

Кривунь Н.С., педагог-хореограф Народного художнього колективу ансамблю естрадного танцю «МарЛен»

Шинкаренко О.Г., керівниця Народного художнього колективу «Хореографічний ансамбль «Сонечко»

Паломар І.В., керівниця Зразкового художнього колективу студії образотворчого мистецтва «Фантазія», керівник гуртка-методист

Голубова Г.В., керівниця Зразкового художнього колективу «Гурток «Юні умільці»

Тютюнникова О.О., керівниця Зразкового художнього колективу «Майстерня Клубок», керівник гуртка-методист

Хандан О.В., керівниця Зразкового художнього колективу «Художня вишивка»

Бабич А.М., керівниця Зразкового художнього колективу студії журналістики «Юн-прес», керівник гуртка-методист

Актуальність та перспективність теми досвіду

Актуальність даного дослідження пов'язана з тим, що національно-патріотичне виховання в умовах воєнної агресії росії, стає майже головним критерієм розвитку людського потенціалу України, досягнення її соціально-економічної безпеки та визначення історичної перспективи формування нового українського суспільства в майбутньому.

Патріотизм - значуща цінність, притаманна більшості громадян. Це - соціальне почуття і моральна якість, змістом якого є любов і служіння Батьківщині. Відповідно, базовими якостями особистості вважаються гідність, мир, злагода, відповідальність, єдність тощо. Формування патріотичної свідомості засобами національно-патріотичного виховання базується на глибокому розумінні та уважному врахуванні особливостей українського суспільства, культури та історії. Воно спрямоване на розвиток творчих здібностей, самовираження та самореалізацію особистості на основі національних цінностей та ідентичності.

Сьогодні найважливішими стають у пригоді уміння та особистісні якості кожного члена суспільства. Особливо це спостерігається у здобувачів освіти, коли відбуваються події, які змінюють уклад життя всієї країни. В нашому випадку це військові дії на території нашої держави, окупація міста і вимушене переселення. Позашкілля в більшості регіонів стало тим острівком миру, де дитина може відволіктися від страшного повсякдення війни [12].

Позашкільна освіта покликана сприяти становленню особистості, виховувати у здобувачів духовність, з урахуванням їх особистих потреб,

уподобань, запитів, творчих здібностей та нахилів. В Законі України говориться про те, що позашкільна освіта «спрямована на розвиток здібностей та обдарувань вихованців, учнів і слухачів, задоволення їх інтересів, духовних запитів і потреб у професійному визначенні» [5]. Здобувач позашкільної освіти повинен акумулювати й творчо переосмислювати набутий людством досвід у науці, культурі, мистецтві. Це нескінченний процес зародження нових можливостей і перетворення їх в реальну дійсність.

Специфіка позашкільної освіти полягає у тому, що творча діяльність дитини первинна. На першому плані стоїть розвиток особистості в творчості, а навчання забезпечує і його підтримує. Тобто, в основі додаткової освіти лежать дві цінності: свобода та інтерес. Діти відвідують заклад позашкільної освіти 2-3 рази на тиждень, а від змісту навчання та виховання залежить формування таких національних рис, як патріотизм, громадянськість, національна свідомість. Тому одним із напрямків позашкільної освіти стає «виховання у вихованців, учнів і слухачів патріотизму, любові до України, поваги до народних звичаїв, традицій, національних цінностей українського народу, а також інших націй і народів» [5].

Теоретичне обґрунтування

До соціально значущих якостей особистості в нашій державі завжди відносились такі поняття, як справжній патріотизм, моральні цінності, духовні чесноти, активна життєва позиція тощо. В концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді, серед виховних напрямів найбільш актуальними виступають патріотичне, громадянське виховання як стрижневі, основоположні, що відповідають як нагальним вимогам і викликам сучасності, так і закладають підвалини формування свідомості нинішніх і прийдешніх поколінь, які розглядатимуть державу як запоруку власного особистісного розвитку, що спираються на ідеї гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності, здорового способу життя, готовності до змін [8].

Невіддільним атрибутом нашої нації, джерелом патріотичного виховання є національна свідомість, основою якої виступає національна самосвідомість. Науковець М. Боришевський вважає, що «національна самосвідомість – це усвідомлення особистістю себе часткою певної національної (етнічної) спільноти та оцінка себе як носія національних (етнічних) цінностей, що склалися в процесі тривалого історичного розвитку національної спільноти, її самореалізації як суб'єкта соціальної дійсності [4].

«Як немає людини без самолюбства, так немає людини без любові до

Батьківщини, і ця любов дає вихованню надійний ключ до серця людини й могутню опору для боротьби з її поганими природними особистими, сімейними, родовими нахилами» (К. Ушинський) [14].

І. Бех, К.Чорна, О.Тимошенко, О. Вишневський, М.Врублевський, Г. Назаренко, Ж.Петрочко, Н. Богомолова та інші сучасні науковці, розвиваючи кращі традиції попередніх поколінь, працюють над теорією сучасного патріотичного виховання» [2, 6]. Багато праць стосується питань формування національної свідомості серед молоді та ролі культурно-освітніх заходів у формуванні патріотичних цінностей учнівської молоді. Науковці досліджують вплив новітніх технологій на процес національно-патріотичного виховання та визначенню ключових компетенцій, які необхідні молоді для розбудови України.

Академік І.Бех виділяє 3 ключові аспекти національно - патріотичного виховання: особистісний, суспільний та державний. «Лише через таку ієрархію ціннісних підходів, а саме – людина (особистість) – народ (культура, історія, освіта) – держава (суспільство), можна реалізувати перспективну і демократичну модель виховання громадянина-патріота» [11].

На думку вчених Інституту проблем виховання НАПН України, базовими складниками почуття патріотизму треба вважати: «любов до народу, Батьківщини, держави; діяльнісну відданість Батьківщині (внутрішня експлікується (розгортається) у зовнішню); суспільно значущу цілеспрямованість життєдіяльності (включення розуму, волі, почуттів, долучення вольової та почуттєвої сфери особистості); моральну стійкість (виховання моральності людини, наявність моральних якостей, моральне діяння); готовність до самопожертви; почуття власної гідності (самоповаги, яка відстоюється)»[11].

Про патріотизм як стійке соціально-психологічне утворення говорить дослідник Качур М.М., наголошуючи, що це «складна інтегральна якість особистості, яка характеризує її ціннісне ставлення до Батьківщини в органічній єдності національно-етнічного та національно-громадянського аспектів і проявляється в культуротворчій діяльності [7].

Дослідження науковців Бардадим О., Василенко С., Холодько Ю., Страйгородської Л., Кривди В. присвячені сучасним формам та методам національно-патріотичного виховання [1, 3, 9, 13,16].

Новизна у педагогічній практиці

Заклади, які територіально знаходяться під окупацією, вимушені працювати виключно дистанційно, тому використання цифрових технологій є

однією з нових реалій сьогодення. Впровадження в освітній процес ІКТ поряд з іншими засобами національно-патріотичного виховання сприяє збагаченню уявлень вихованців про навколишній світ, розширює досвід та знань, підвищує мотивацію до пізнання. ІКТ не замінюють традиційні форми та засоби залучення здобувачів освіти до історії та культури рідного краю, а успішно їх доповнюють та заповнюють.

Також, важливою частиною змісту освіти в ЦДЮТ ім.Є.М. Рудневої є його регіональний компонент. Звернення до регіональної культури, усвідомлення її цінностей як для конкретної особистості, так і регіонального суспільства створює передумови для позитивної самоідентифікації людей, виховання в них патріотичних почуттів, розуміння єдності розвитку окремого регіону й України в цілому [10].

Інноваційний потенціал виставкової роботи

За інноваційним потенціалом досвід є комбінаторним. Своєрідна модель спільної діяльності, яка ґрунтується на між суб'єктній взаємодії педагога та здобувача освіти, охоплює сферу свідомості й підсвідомості, а, отже, має передбачати комбінування як педагогічних, так і психологічних методів виховання. Їхнє комплексне застосування сприяє створенню заохочувального середовища для формування патріотичної свідомості та відповідальної громадянської позиції у вихованців.

Провідна педагогічна ідея

Провідна педагогічна ідея досвіду полягає в тому, що національно-патріотичне виховання в закладах позашкільної базується на комплексному підході, спрямованому на розвиток гармонійної національної свідомості та патріотичних цінностей серед здобувачів освіти. Створити збалансований та ефективний підхід до національно-патріотичного виховання, враховуючи сучасні освітні потреби та цінності педагогам ЦДЮТ допомогли такі педагогічні ідеї:

- Інтеграція в заняття. Вбудова патріотичних тем, матеріалів у навчальні програми гуртків і дитячих об'єднань;
- Використання сучасних технологій – мультимедійних ресурсів, відеоматеріалів, надає змісту патріотичного виховання привабливість та ефективність;
- Організація екскурсій та заходів. Екскурсії до історичних місць, музеїв, пам'ятників, а також участь у святкуванні національних та історичних подій допомагають зблизити дитячий колектив з їх культурною спадщиною;

➤ Робота з національними символами. Дослідження та вивчення національних символів підсилює почуття національної приналежності та гордості;

➤ Громадсько-корисна діяльність. Залучення учнів до громадсько-корисної діяльності, благодійництва, екологічних та соціальних проєктів може розвивати в них відчуття громадянської відповідальності;

➤ Творчі заняття. Давати учням можливість виражати свої почуття стосовно рідної країни через творчі завдання, такі як малюнки, поезія, театральні вистави;

➤ Вивчення історії та культури. Акцент на вивчення історії, традицій та культури своєї країни може допомогти учням краще розуміти «своє коріння» та формувати глибоке відчуття приналежності.

Мета: визначити оптимальні теоретико-методичні підходи до формування творчої особистості в закладі позашкільної освіти засобами національно-патріотичного виховання.

Завдання:

1. Проаналізувати різні підходи до визначення поняття «національно-патріотичне виховання»;

2. Розглянути найбільш ефективні форми методи національно-патріотичного виховання в ЗПО для формування патріотичної свідомості здобувача освіти;

3. Визначити сформованість рис громадянськості та патріотизму через опитування здобувачів освіти ЦДЮТ віком 12-16 років;

4. Надати методичні рекомендації педагогічним працівникам загальноосвітніх та позашкільних закладів щодо формування патріотичної свідомості вихованців під час гурткового заняття.

Тривалість роботи над темою досвіду

Теоретичний аналіз проблеми та розробка методичного забезпечення її вирішення проводилися протягом останніх 5 років. Практичне впровадження наукових доробок авторів реалізовано під час роботи гуртків художньо-естетичного, декоративно-ужиткового та гуманітарного напрямку, а саме:

- Народного художнього колективу «Майстерня театру та кіно 16/4»
- Народного художнього колективу «Ансамбль естрадного танцю «МарЛен»»
- Народного художнього колективу «Хореографічний ансамбль «Сонечко»»
- Зразкового художнього колективу образотворча студія «Фантазія»

- Зразкового художнього колективу «Гурток «Юні умільці»
- Зразкового художнього колективу «Майстерня «КлубОК»
- Зразкового художнього колективу «Художня вишивка»
- Зразкового художнього колективу «Студія «Юн-прес» в ЦДЮТ ім. Є. М. Рудневої м. Бердянськ Запорізької області.

Презентація досвіду проходила під час роботи методичної виставки «Київ-фест», науково-практичних конференцій (2019-2024 рр.), методичних заходів, семінарів, відображена в публікаціях тощо.

Технологія реалізації інноваційного досвіду роботи

Національно-патріотичне виховання було і залишається важливим маркером освітнього процесу в нашому закладі позашкільної освіти. Шляхи та методи роботи педагогів ЦДЮТ, які спрямовані на досягнення ефективного та позитивного результату в формуванні патріотичної свідомості, враховують наступні можливості:

- Інтерактивні методи навчання, такі як обговорення, групова робота, рольові ігри та проекти, сприяють активній взаємодії учасників та поглиблюють їхнє розуміння патріотичних цінностей;
- Залучення учнів до громадських проєктів, благодійницьких заходів, волонтерської діяльності формує у здобувачів освіти громадянську відповідальність та патріотичний дух;
- Зосередження уваги на формуванні ключових національних цінностей, таких як свобода, гідність, взаємоповага сприяє вихованню в учнів патріотичних переконань;
- Організація творчих проєктів, виставок, конкурсів, де учні можуть виразити свої думки та ідеї щодо патріотизму, стимулюють творчість та уміння самовираження;
- Уміння проводити екскурсії й знання історичних та культурних пам'яток свого краю, дають можливість доторкнутися до свого національного спадку та збагатити свою обізнаність ;
- Пізнавальні та цікаві заняття та заходи в гуртках з вивчення історії, традицій культурних звичаїв країни та свого регіону сприяють розвитку національної свідомості.

Підтвердженням цього є витяг з річного плану роботи нашого Центру творчості, який стосується національно-патріотичного виховання ([додаток 1](#)). Так, серед 65 заходів 2022/2023 навчального року відео – перформанси, майстер-клас до Дня козацтва, танцювальний відеопроєкт «Мар'янівська родина: від серця до серця», відеопривітання «Ми – молодь України», тематичні заняття,

віртуальні екскурсії до музеїв України та світу, конкурси малюнку, челендж до Дня мови, вікторини, презентації, виховні заходи, цикл бесід до державних свят та історичних подій («Герої сьогодення», «Ти кажеш, не було Голодомору?», «Не дамо згасити свічу пам'яті», «Міста-герої України», «День Соборності та Свободи України», «Україна Єдина», «Наша мова солов'їна», «Україна, діти, війна», «Вишиванка – символ Батьківщини, дзеркало народної душі» та інші).

Крім традиційних заходів, які щорічно проводяться в навчальних групах та творчих колективах вихованців з початку 2023/2024 н.р. проведені перші заняття «Україна незламна», протягом року відбулися зустрічі з волонтерами та учасниками воєнних дій; проведені виховні години до Дня української писемності та мови, всі охочі взяли участь у загальнонаціональному диктанті єдності; для старшокласників працював кіноклуб «Докудейс.Уа», який здійснював кінопокази документальних стрічок про права людини; відбувся тиждень, присвячений Дню захисника України, в програмі якого проведено тематичні виховні заходи:

- години спілкування «Захист Вітчизни - обов'язок громадянина»;
- майстер-клас з надання першої медичної допомоги;
- акція «З відданістю Україні в серці».

Заплановані та проведені тематичні виховні заходи в колективах вихованців присвячених Дню Гідності та Свободи, заходи щодо виховання поваги до Конституції України, державних символів – Герба, Прапора, Гімну, Тижню пам'яті жертв голодоморів, Дню Збройних Сил України, Міжнародному Дню прав людини, Дню Соборності України, відзначенню Шевченківських днів, «Дзвони Чорнобиля» (до Міжнародного дня пам'яті жертв радіаційних аварій і катастроф).

З метою залучення до змістовного якісного навчання в позаурочний час в закладі позашкільної освіти та отримання допрофесійної підготовки організовано і проведено освітньо-мистецьку толоку «Українське натхнення» для школярів міста.

Популярними серед школярів Запорізького регіону стали культурно-мистецькі Толоки до різдвяних та великодніх свят, співорганізаторами яких стали Бердянський державний педагогічний університет та Відділ освіти виконавчого комітету Бердянської міської ради ([додаток 2](#)).

У межах Толоки «Зігріймо Серця Разом» відбулось рядом заходів, спрямованих на розвиток та підтримку нашої спільноти. Кожна активність (майстер-клас або спільна гра) орієнтована на розвиток патріотичних почуттів вихованців.

Великодня культурно-мистецька толока проводилась наживо в кількох містах України: Києві, Дніпрі, Запоріжжі з 29 квітня по 3 травня 2024 року. Упродовж п'яти днів її учасники занурились у Великодню атмосферу свята, дізнавались про історію і традиції нашого народу, брали участь у культурно-мистецьких та розважальних заходах, майстер-класах, квестах, лекціях, як в офлайн, так і в онлайн форматах.

Сучасним та актуальним змістом національно-патріотичного спрямування були наповнені нові форми проведення патріотичних заходів, серед яких: проєкт «PRO УКРАЇНСЬКЕ» (автор Олена Лагошина). Проєкт спрямований на популяризацію українського та національно-патріотичного виховання здобувачів освіти і глядацької аудиторії. Його переглянули всі навчальні групи нашого закладу, батьки, педагоги, освітяни регіону. Це створений відео контент педагога за участю її дитячого колективу, включає 6 серій: 1 серія – «Музика Незалежної України», 2 серія – «Мова – це кордон», 3 серія – «Свобода та Гідність України», 4 серія – «Різдво UA», 5 серія – «Герб – воля в нашій крові», 6 серія – «Чорнобиль національний код трагедії» ([додаток 3](#)).

Щоб досягти певного результату у формуванні патріотизму здобувачів освіти Центру дитячо-юнацької творчості, на гурткових заняттях використовуються новітні методики та технології для вирішення цього важливого завдання.

Театрально-ігрові технології – це створення повноцінної мотиваційної основи для формування навичок та умінь діяльності вихованців. В основу театрально-ігрових технологій покладено ідею взаємодії дорослого та здобувача освіти, в процесі якої забезпечується власний творчий розвиток дитини, формуються всі сторони його особистості, в тому числі й патріотичні почуття ([додаток 4](#)).

До репертуару входять спектаклі, які базуються на родинній обрядовості, традиціях та фольклорі українського народу: «Зелені свята», «Матусина колискова», «Пам'ять про Тараса» та інші. Завдяки роботі над виставами вихованці практично засвоїли та підвищили рівень своєї акторської майстерності, навчилися працювати у команді, набули досвіду роботи на професійному сценічному майданчику, розкрили свій творчий потенціал, підтвердили, відкрили та пізнали для себе значущість українських традицій, обрядовості та фольклору.

Високого рівня емоційної значущості у вихованців колективу набула «Народна драма «Маруся». За основу роботи над сценарієм, педагоги колективу майстерня театру та кіно «16/4» взяли однойменну п'єсу Михайла Старицького «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці» та історичний роман у віршах Ліни

Костенко «Маруся Чурай». Саме драматургія цих українських класиків найяскравіше з усіх форм художнього висловлювання показує широкий зріз соціальних проблем, конфліктів, національних історичних драм, допомагає нам це усвідомити, і можливо, навіть провокує молодь на більш активну реакцію, ніж просто емоційне та інтелектуальне переживання.

Метод проєктних технологій розрахований на більш самостійну і творчу діяльність здобувачів освіти, що проходить через індивідуальну, парну, групову навчальну діяльність під керівництвом педагога. Головною метою впровадження методу проєктів є створення процесу навчання на продуктивній творчій основі. Використання методу проєктів призводить до активізації роботи вихованців, сприяє більш осмисленому виконанню завдань, розвитку критичного мислення.

Прикладом такого проєкту може стати документальний фільм «Українка», який розповідає про одну з центральних постатей в історії національної культури – Лесю Українку та представлений на Першій Міжнародній молодіжній конкурсній програмі «Великі Українці Світу. Леся Українка», присвячений 150-річчю з дня народження поетеси (у номінації відео мистецтво робота зайняла 1 місце та приз глядацьких симпатій). Використана різноманітна структура: постановча робота акторів-аматорів, натуральні та інтер'єрні знімання, архівні відео та матеріали, робота з драматургією.

Важливим фактором упровадження регіонального компонента в зміст освіти є ознайомлення здобувачів всіх ланок освіти (дошкільної, шкільної, вищої та позашкільної) з регіональною культурою. Саме педагоги, вчителі можуть активізувати передачу молодому поколінню соціального досвіду, багатства духовної культури народу, його національної ментальності через різні види мистецтва [10].

Формування патріотичної свідомості вихованців ансамблю «Марлен» відбувається за певним алгоритмом – технологією з домінантою національно-патріотичного виховання ([додаток 5](#)). Насамперед це впровадження наступних форм, методів і прийомів, таких як:

- метод використання фольклорного матеріалу (потішки, прислів'я, лічилки, ігри, казки) з акцентом на регіональний компонент (фольклор Запорізького краю) ([додаток 6](#));
- метод осучаснення (інтерпретація) українського фольклору в змісті занять сучасного танцю ([додаток 7](#));
- метод постановки хореографічного твору на основі українських ігор і казок («Сюїта дитячих українських ігор», «Пускайте нас», «Ріпка» та ін.);
- форма виховних заходів (вікторин, квестів та ін.) із використанням цифрових ігрових інструментів ([додаток 8](#));

– метод проєктів (створено понад 15 творчих проєктів за роботи в умовах воєнного стану в країні та освітнього процесу в онлайн форматі («Бердянськ – це Україна», «Ми з України», «Моя Україна», «Я хочу додому», «Життя є любов», «Рідна країна», «Родинні українські страви» та ін.) ([додаток 9](#));

– прийом музичного супроводу занять класичного танцю з позиції впровадження творів українських композиторів (М. Скорик, О. Ярошенко та ін.).

Велика увага в хореографічних колективах ЦДЮТ приділяється українським народним іграм, участь в яких сприяє залученню до джерел національної культури й духовності, виховання національної свідомості та опанування рідною мовою. Наприклад в роботі хореографічного ансамблю «Сонечко» використовуються такі народні ігри: сезонно-обрядові ("Перепілочка", "А ми просо сіяли-сіяли", "Ой летіла зозуленька", "Калита" і ін.); трудова тематика ("Лісоруби", "Косарі", "Шевчик" та ін.); природознавча тематика ("Гуси", "Грибок", "накупився я брови" і ін.); взаємини між людьми ("Не сваріться", "Баба і дід", "Лежебока" та ін.). Для того, щоб зацікавити дітей і розширити їх кругозір перед проведенням ігор читаються уривки розповідей, народних казок, загадок ([додаток 10](#)).

Постановка танцю – завжди творчий процес, який відбувається між педагогом та дітьми. Більше ніж 50% хореографічних композицій – це українські народні танці, такі як: «Вийди сонечко», «Українські музики», «Не шуми калинонька», «Моя Україна», «Подoliaночка», «Рушничок», «Гуцулянка», «На Івана Купала», «Черемшина», Український дівочий танець, Українська полька, «Зустріч весни», «Мамо», «Святий вечір» та ін.

Проєкти хореографічного ансамблю «Сонечко», такі як «З Україною в серці»,

«З любов'ю до України», «Моя танцювальна Україна», «Мій любий Запорізький краю» поглиблюють знання здобувачів про історію свого народу, українську культуру і побут; сприяють бажанню зберігати національні надбання та примножувати родинні; розвивають інтерес до досягнень минулого та осмисленню вихованцями значення українських оберегів у житті людини; виховувати почуття любові й поваги до культурної спадщини свого народу ([додаток 11](#)).

Відвідування вихованцями гуртка декоративно-ужиткового напрямку має велике значення для формування дитячої самосвідомості. Опановуючи секретами майстерності, вони знайомляться з дивовижним світом прикладного мистецтва, яке сприяє формуванню естетичних смаків, підвищенню культурного рівня, і є одним з видів набуття практичного досвіду.

Національно-патріотичне виховання в образотворчій студії «Фантазія» – це не просто слова, це конкретні дії, які приносять певний результат. А результат закладається в зміст навчальної програми, в кожний її розділ, де під час виконання будь-якої творчої роботи і відбувається процес формування патріотичного ставлення до своєї Батьківщини, національного самоствердження особистості.

Через кожний розділ навчальної програми, запланованої виховної роботи основною лінією проходять навчальні заняття, виховні заходи стосовно патріотично-національного виховання здобувачів освіти. Наприклад, заходи:

- Презентації «Україна в символах: народні та державні обереги», «Приазов'я – мій край»;
- Тематичні бесіди: «Міста-герої України», «Що я зробив для Перемоги?»;
- Вікторина: «Гордість нації: люди, що змінили історію»;
- Навчальний бліц малюнок «Квітка України».

В навчальній програмі заплановані теми, де висвітлюється історія мистецтва України: в теоретичній частині занять розглядається творчість Катерини Білокур, Марії Приймаченко, Івана Пінчука та інших вже сучасних художників, зокрема творчі роботи дітей, які стикнулись зі злом війни.

З дієвих методів національно-патріотичного виховання активно використовується проєктна діяльність. Наприклад, тема заняття «Майбутня Україна». В цьому випадку діти працюють самостійно, асинхронно, а разом на занятті розглядаються ескізи робіт, вдосконалюються і знову в асинхронному режимі виконуються вихованцями. Таким чином створюються творчі роботи для різноманітних конкурсів, виставок, фестивалів тощо.

Тема першого заняття в навчальному році «Україна незламна» стає відправною лінією в формуванні соціальної компетенції вихованців ([додаток 12](#)). Протягом заняття відбувався процес формування соціально-громадянської компетентності вихованців засобами образотворчого мистецтва, виховання пошани та любові до культурної спадщини та мистецьких надбань українського народу, а також набуття практичних вмінь роботи в різних техніках образотворчого мистецтва.

Заняття в гуртках декоративно-ужиткового напрямку дають можливість впроваджувати принцип інтеграції в освітній процес через об'єднання в одне ціле різних предметів (біології, географії, історії, профорієнтації), інтенсифікувати пізнавальний інтерес дитини, розширити її світогляд, направити у дослідницьку діяльність, готувати до опанування різними техніками, які стануть у пригоді дитині у подальшому житті. Інтеграція пропонує сумісництво не тільки з різними предметами (математика, історія, географія, образотворче

мистецтво тощо), а і з різними видами діяльності – художня література, продуктивна діяльність (малювання, аплікація) ([додаток 13](#)).

Для того, щоб здобувачі освіти відчували свою приналежність до держави, нації, народу, незважаючи на то, де вони територіально знаходяться, в гуртку «Майстерня «Клубок» систематично проводяться заходи до державних та народних свят (майстер-класи з виготовленню вітальних листівок або сувенірів), інтерактивні вікторини «Скарби нації», де діти дізнаються інформації про історичні, художні, музичні, хореографічні надбання українського народу; вебквест «Гордість нації» – про видатних українців: лікарів, музикантів, письменників, учених, винахідників, науковців; бесіди «Стежками рідної країни», «Озера нашої держави», «Карпати – зелені легені Європи», «Подорожуємо разом», «Код нації», «Вишиванка – символ нашого народу», «Державні та народні символи українців» ([додаток 14](#)).

Найціннішими компонентами освітнього процесу гуртка декоративно-ужиткового напрямку «Вишивка» є застосування практичних методів роботи. Виявляються та розвиваються практичні здібності дітей найчастіше в доступній і цікавій діяльності. Дитина накопичує необхідний практичний досвід, займаючись прикладними видами творчості. Будь-які практичні навички, перш ніж перетворитися в здібності, проходять певний шлях розвитку. Здібності не тільки проявляються в праці, вони формуються, розвиваються, розквітають лише в праці й гинуть в бездіяльності.

Під час виконання практичних робіт у вихованців відбувається розвиток механічного запам'ятовування, яке пов'язане з точним відтворюванням. Це важливо, адже, зберігає і підтримує в дитині зацікавленість до навчання та розуміння нею того, що починається опанування чогось нового. В колективі гуртка діти долучаються до створення художніх виробів, які використовуються для оздоблення побуту та інтер'єру українців. Сутність практичного методу проста і зрозуміла кожному вихованцю: від мети до кінцевого результату ([додаток 15](#)).

На сьогодні освітній процес в ЦДЮТ відбувається в форматах онлайн або в змішаному форматі з використанням платформи Zoom, додатків та застосунків Google Meet, YouTube, Telegram, Instagram, Facebook.

Без знань у сфері ІКТ неможливі мультимедійні презентації, ігри-вікторини, відеоекскурсії, дискусії за фільмами тощо. А використання на заняттях мультимедійного обладнання та гаджетів робить вихованців активнішими, внаслідок високої динаміки, ефективніше проходить засвоєння матеріалу.

У студії журналістики «Юнпрес» ([додаток 16](#)) в онлайн форматі залишаються актуальними перевірені роками національно-патріотичні заходи:

– використовуючи метод інтерв'ю, проводяться зустрічі «Гість у студії», коли досвідчені та фахові спеціалісти, волонтери, військові діляться досвідом з вихованцями різних груп. Обирається тема, яка турбує вихованців: «Життя після школи», «Відбудова країни», «Улюблені українські книжки», «Урбаністика. Модна країна», «Мое місто» тощо, готуються питання, у формі бесіди проводяться зустрічі. За останніх п'ять років було опрацьовано 30 інтерв'ю, під час проведення студійці дізналися цікаві факти про історію України, розбудову рідного Запорізького краю, заснування Бердянська. Обговорювали питання патріотизму, національної самоідентичності, традицій, які існують в родині.

– використовуючи метод опитування, команда журналістів на вулицях різних міст знімала відео на актуальні теми: «Які викликає асоціації Україна?», «Чим подобається Бердянськ?», «Що планують українці зробити першим після перемоги?», «Чи змінився світогляд українців за цей час? Чи відчувають вони себе вільними?», «Чи допомагає гумор під час війни?», «Кого ви вважаєте своєю родиною?» тощо. З 2020 року два десятки відео опитувань викладені на сторінці [neformat_brd Instagram](#).

– використовуючи метод написання журналістських розслідувань у старших групах, є можливість більше дізнатися та знайти відповіді на актуальні та гострі питання. За п'ять років були опрацьовані теми: «Нова стара українська школа», «Бердянська зона відчуження», «Виклади у сторіз, щоб я тебе побачив», «Бердянський вайб», «Пасаж до історії або окуповано по-радянськи», «Російські школи в українських містах», «Телеграм – додаток партизан».

– використовуючи метод проведення квестів, розрахованих на перевірку знань і фактів «основ журналістики» та історії України, два рази на рік проводяться підсумкові заходи. Наприкінці оцінюється робота у команді, мобільність, креативність і правильність виконаних квестових завдань. За п'ять років досвіду вже доведено, що цей варіант перевірки отриманих знань є найцікавішим і найпродуктивнішим.

У виховній роботі гуртків ЦДЮТ використовується колекція документальних фільмів про права людини Docudays UA. За допомогою фільмів та дискусій ми поширюємо знання про права людини та про методи їх захисту, формуємо у дітей розуміння людської гідності як найвищої цінності, розвиваємо громадянський активізм ([додаток 17](#)).

Щорічно, на базі закладу проходить до 25 відео переглядів та обговорень документальних стрічок про права людини з залученням від 20 до 30 осіб на кожен фільм. Двічі на місяць для здобувачів освіти ЦДЮТ та інших навчальних

закладів Бердянської громади, педагогічних працівників, батьків вихованців організовуються кінопокази з обговоренням. За дев'ять років учасники кіноклубу подивились та обговорили більш ніж 50 фільмів як в режимі реального часу, так і онлайн, серед яких фільми патріотичного спрямування: «Євромайдан SOS», «Мова», «Бабин Яр: у пошуках пам'яті», «Чемпіонка», «Це моя земля», «Остап» тощо. Здобувачі освіти гуртка є активними учасниками Мандрівного кінофестивалю документального кіно, який кожного року проходить в Бердянську.

У 2020 році кіноклуб названий кращим серед кіноклубів, створених на базі навчальних закладів України. Останні два роки кіноклуб працює в онлайн – форматі. Попри реалії воєнного життя, окупацію міста, молодь Бердянської громади потребує спілкування з однолітками, зустрічей, навчання і можливостей організувати цікаве і корисне дозвілля. Кіноклуб дає таку можливість.

Результативність

Удосконалення форми та змісту освітнього процесу, впровадження цифрових технологій навчання відкриває широкі можливості для вирішення проблеми формування патріотичної свідомості здобувачів освіти. Якщо вихованців долучати до розуміння і знання своєї історичної та культурної спадщини, то в них з'явиться повага і небайдужість до почуттів інших та якісне ставлення до самих себе.

Одним з головних показників якості освітньої роботи з цього питання є досягнуті колективні та особисті результати вихованців. Участь в багатьох конкурсах, які організовуються для молоді Запорізького регіону, таких як Міжнародний багатожанровий конкурс мистецтв «Українські традиції», Міжнародний багатожанровий конкурс мистецтв «Мій світ», Всеукраїнський конкурс «Знай і люби свій край», обласні конкурси «Народна іграшка», «Писанковий рай», регіональний конкурс «Майбутнє України в долонях дитини», сприяють виробленню патріотичного мислення. Здобувачі освіти гуртків декоративно-ужиткового напрямку є постійними учасниками акцій «Пасхальний кошик для захисника», обласного фестивалю писанок «Писанковий рай».

Так у 2022-2023 навчальному році в конкурсах декоративно-ужиткового, образотворчого, технічного, художньо-естетичного, гуманітарного, науково-дослідного напрямів здобувачі освіти вибороли 248 перемог.

Таблиця 1

Участь здобувачів освіти ЦДЮТ в конкурсах, фестивалях (2022-2023 н.р.)

	<i>Гран-Прі</i>	<i>1 місце</i>	<i>2 місце</i>	<i>3 місце</i>	<i>Подяки педагогам</i>	<i>Спец премія</i>
Міжнародні	16	25	3	2	11	1
Всеукраїнські	7	55	11	2	9	
Обласні		73	18	8	5	
Регіональні		18	6	1		
Всього	23	171	40	13	23	1
Загалом	248 перемоги					

Останні два роки культурно-дозвіллевої діяльності ЦДЮТ відбувалася в дистанційному та змішаному форматі, складається з різнопланових проєктів:

- проєкт «Творчий колорит» з організації участі здобувачів освіти в обласних, всеукраїнських, міжнародних заходах;
- проєкт «Stage online» (сцена онлайн, концертна діяльність);
- проєкт соціально-адаптуючого напрямку «ЦДЮТ – моя велика родина»;
- проєкт з національно-патріотичного виховання;
- освітньо - виховний проєкт «ЦДЮТ вражає»;
- проєкт художньо-естетичного напрямку «Art - Center invites».

У 2022-2023 році було розроблено і проведено 14 масових заходів онлайн в рамках концертної діяльності, серед яких концерт до Дня працівників освіти, відео перформанси до Дня захисників та захисниць України «Сила мрії», відеопривітання до Дня писемності та мови, концерти до Всесвітнього Дня захисту дітей, до Дня Збройних сил України, звітний концерт колективів ЦДЮТ до 88-річчя з Дня народження закладу «Творчість незламних», концертні програми до новорічних та Різдвяних свят, рекламна кампанія онлайн «ЦДЮТ в етері» тощо. Всі заходи можна побачити в соціальних мережах Інтернету.

Ефективність практичної реалізації досвіду підтверджує опитування здобувачів освіти ЦДЮТ щодо сформованості в них рис громадянськості та патріотизму, яке було проведено протягом квітня 2024 року за методикою канд. пед. наук Наталії Богомолової ([додаток 18](#)). В анкетуванні взяли участь 61 здобувач освіти, з них 75,4% дівчат та 24,6% юнаків віком від 12 до 18 років (рис 1).

22. Скільки тобі повних років?

61 ответ

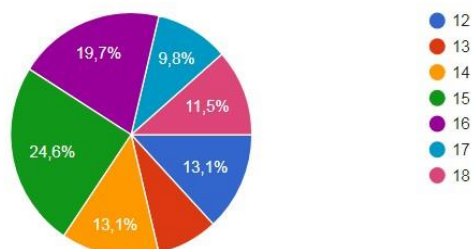

Рис.1. Вік респондентів

За результатами опитування встановлено, що більшість здобувачів освіти відчуває свою приналежність до держави (в першу чергу, громадянином України вважає себе 62,3% старшокласників, представником свого етносу, нації – 16,4%, мешканцем міста – 4,9%, мешканцем регіону – 1,6% (рис. 2).

1. Ким ти вважаєш себе, у першу чергу? (обери один варіант відповіді)

61 ответ

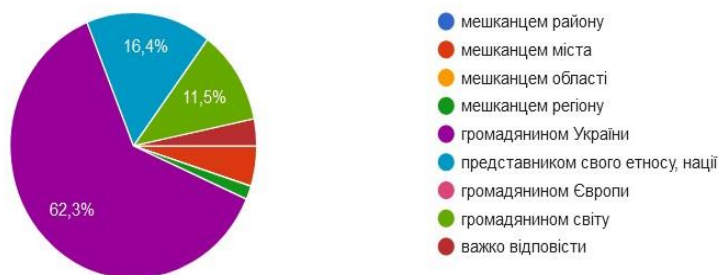

Рис.2. Суб'єктивне відчуття своєї приналежності

Цікавими, на нашу думку, є відповіді молоді на питання як вони сприймають

сучасну Україну: «як свою Батьківщину» – 77%, «як свою державу» – 13,1%, «як територію для проживання» – 10% (рис.3).

2. Як ти сприймаєш сучасну Україну? (обери один варіант відповіді)

61 ответ

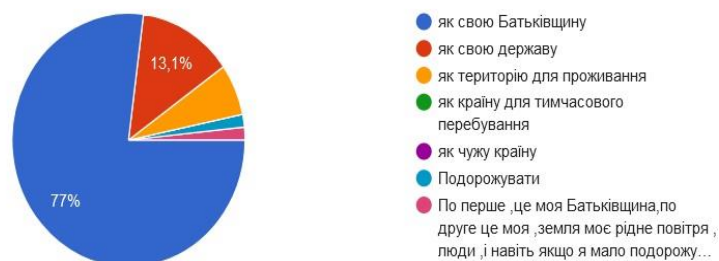

Рис.3. Суб'єктивне сприйняття сучасної України

Лише 18% опитаних визначили, що в повній мірі держава дає можливість жити щасливо в Україні, 42,6% – в достатній мірі, не відчують цього – 16,4%.

Тобто, дві третини старшокласників сподівається на щасливе майбутнє життя у своїй країні (рис. 4).

3. Українська держава дає мені можливість жити щасливо в Україні (обери один варіант відповіді)

61 ответ

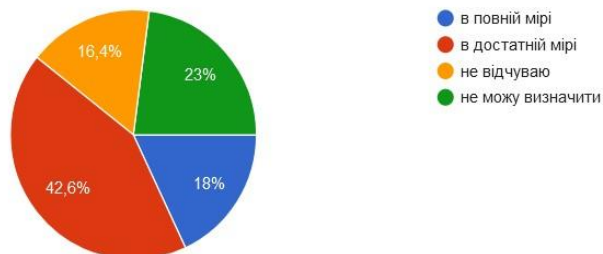

Рис.4. Перспектива можливості жити щасливо в Україні

При визначенні ставлення до держави констатовано, що дуже пишаються тим, що живуть в Україні – 49,5% опитаних, скоріше пишаються – 27,9%, не пишаються – 2%, важко відповісти на запитання – 21,3 % (рис. 5).

4. Чи пишаєшся Ти тим, що живеш в Україні?(обери один варіант відповіді)

61 ответ

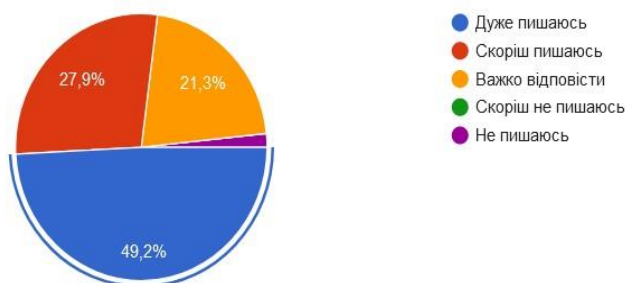

Рис.5. Шанобливе ставлення до держави України

Більшість учнів відзначають, що для них бути громадянином України означає «жити на своїй Батьківщині, де рідний дім, рідня, рідна земля, природа» (62,3%) та «мати українське громадянство, український паспорт» (52,5%); 60,7% респондентів вважає, що це можливість «відчувати себе частиною єдиного українського народу, його культури й традицій»; половина хоче «відчувати турботу з боку влади, мати належні соціальні гарантії» (29,5%); 39,3% опитаних визначає як «можливість пишатися досягненнями своєї країни та її представників у різних сферах – економіці, науці, мистецтві, спорті» (рис. 6).

5. Що для тебе особисто означає бути громадянином України? (обери не більше 3 варіантів відповіді)

61 ответ

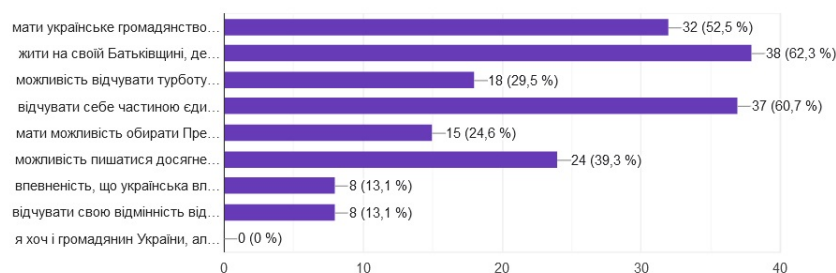

Рис.6. Суб'єктивне визначення громадянства України

Проаналізувавши відповіді на запитання «Що для тебе означає бути патріотом?», ми виявили, що бути патріотом для старшокласників означає «наслідувати традиції та звичаї» (78,7%), «працювати на добробут своєї держави» (65,6%), «вболівати за проблеми України й радіти її успіхам» (62,3%), «жити та народитись в Україні» (26,2%), «спілкуватись українською мовою» (29,5%) (рис. 7).

6. Що для Тебе означає бути патріотом? (обери не більше 3 варіантів відповіді)

61 ответ

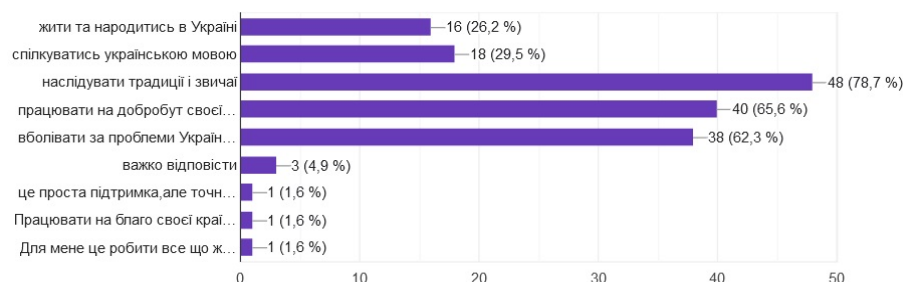

Рис.7. Суб'єктивне визначення патріотизму

За результатами опитування констатовано, що предметом гордості за свою країну та свій народ для старшокласників є: «мужність, героїзм військових» (70,5%), «наше минуле, історія» (41%), «прапор, гімн, герб» (36,1%), «література, мистецтво» (34,4%), «пісні, свята, звичаї» (34,4%), «рідна природа» (32,8%), «мова народу» (31,1%), «душевні якості народу» (23%), «пам'ять про предків» (21,3%), «працьовитість, уміння господарювати» (19,7%), «державна, у якій живу» (18%), «відомі люди» (16,4%), «перемоги спортсменів» (11,5%) (рис. 8).

7. Що є для Тебе предметом гордості за свою країну, свій народ (обери не більше 3 варіантів відповіді)

61 ответ

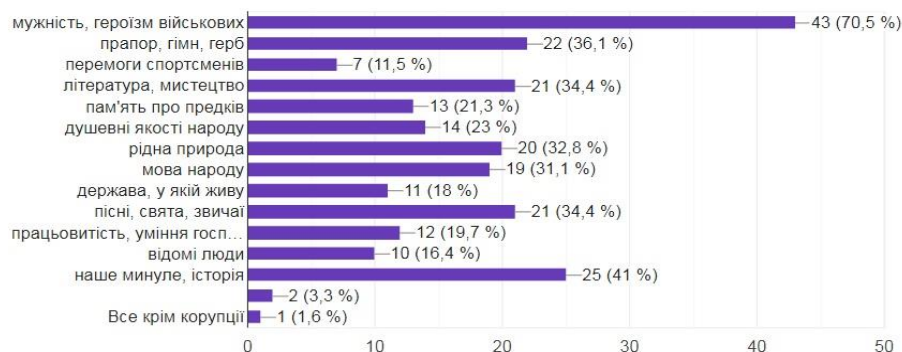

Рис.8. Предмети гордості за свою країну, свій народ

Особистість громадянина-патріота формується інтенсивніше, якщо вона толерантна людина (57,4%), має «відчуття пошани до своєї країни» (50,8%) та «інтерес до історичного минулого своєї країни» (45,9%). Любов до свого народу (42,6%), «пошана до української мови» (41%) проявляється не лише на словах, а й через конкретні справи, суспільно-корисну діяльність, «активність у громадському житті країни» (32,8%), у яких карбуються та виявляються громадянсько-патріотичні цінності й морально-духовні якості (рис. 9).

8. Які з названих якостей добре розвинені особисто у Тебе (обери не більше 3 варіантів відповіді)

61 ответ

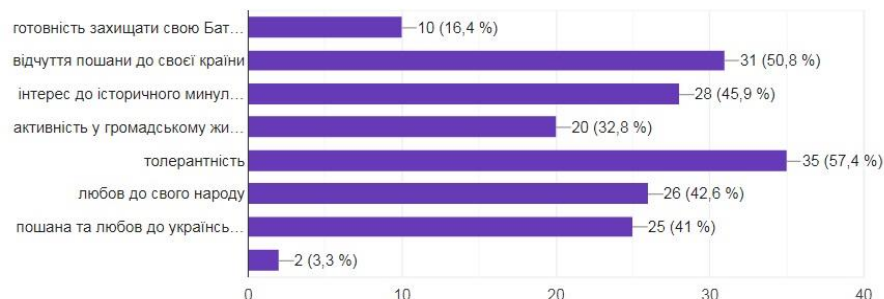

Рис.9. Розвиненість якостей особистості

Для переважної більшості старшокласників «вбиратися у національний одяг, носити національну символіку» означає «прояв патріотизму» (62,3%). Тільки одна людина відповіла, що це «модна тенденція» (1,6%), «важко відповісти» (21,3%), чверть респондентів вказали «інше», а саме що це «прояв своєї ідентичності», «повага до традицій і звичаїв», «відчуття приналежності до народу», «показ того що я українка, що ми сильна нація і я цим пишаюсь», «відчуття єдності з минулим та майбутнім» тощо (рис. 10).

9. Що означає для Тебе вбиратися у національний одяг, носити національну символіку? (обери один варіант відповіді)

61 ответ

Рис.10. Суб'єктивне значення національного одягу та символіки

Патріотизм є важливою потребою людини, тому перед закладом позашкільної освіти постає завдання виховувати у юних громадян повагу до національних символів (Герба, Прапора, Гімну України). Згідно з відповідями учасників «звучання національного гімну» викликає такі почуття: відчувають гордість 75,4%

старшокласників, 2/3 відчувають упевненість (62,3%), 37,7% – піднесення та 36,1%

– радість. Байдужі до звучання гімну тільки 3 особи й 23% мають інші почуття (рис. 11).

10. Які почуття у Тебе викликає звучання національного гімну України (обери не більше 3 варіантів відповіді)

61 ответ

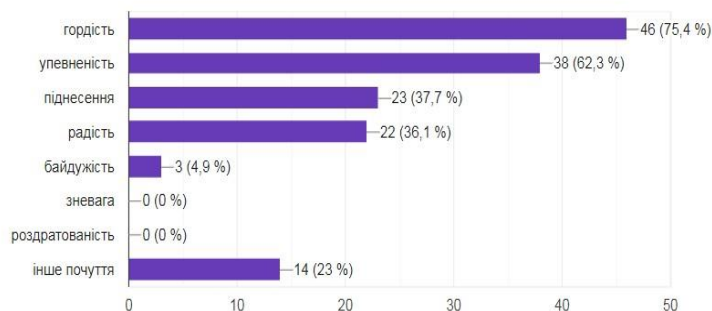

Рис.11. Почуття, що виникають при звучанні Гімну України

На питання щодо відповідальності за те, що відбувається в країні, відчувають повною мірою 24,6% респондентів, скоріше відчувають – 26,2%, наскільки відчувають, настільки й не відчувають – 32,8%, третина опитаних скоріше не відчувають або абсолютно не відчувають своєї відповідальності за те, що відбувається в країні.

11. В якій мірі ти відчуваєш свою відповідальність за те, що відбувається в країні?(обери один варіант відповіді)

61 ответ

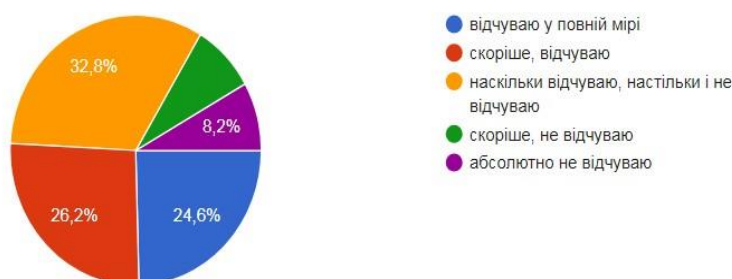

Рис.12. Суб'єктивне відчуття відповідальності за те, що відбувається в країні

Попри те, що з березня 2022 року Бердянськ знаходиться в окупації, здобувачі освіти ЦДЮТ свою відповідальність за те, що відбувається в місті (селі, містечку, селищі), відчувають повною мірою 24,6%, скоріше, відчувають – 27,9%, наскільки відчувають, настільки та не відчувають – 23%, важко відповісти – 24,6%. Такі відповіді свідчать про те, що молоді громадяни держави мають причетність до державотворення, усвідомлюють свою відповідальність за те, що відбувається у громаді, селі, місті та в країні (рис. 13).

12. В якій мірі ти відчуваєш свою відповідальність за те, що відбувається у місті (селі, містечку, селищі) де ти мешкаєш?(обери один варіант відповіді)

61 ответ

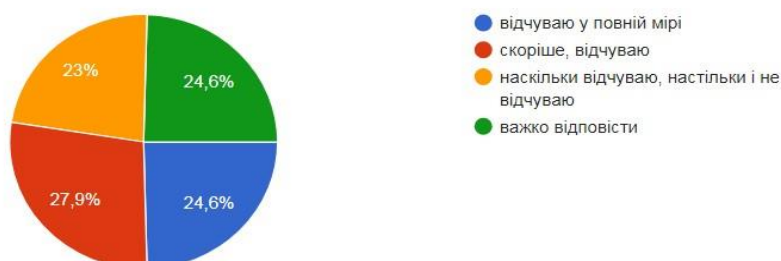

Рис.13. Суб'єктивне відчуття відповідальності за те, що відбувається в місті (селі, містечку, селищі)

Патріотизм є людським почуттям, яке проявляється через вчинки людини. Вони (дії) є дійсними показниками прояву патріотичних якостей, розвитку особистості. Більшість опитаних здобувачів освіти вважають, що в школі або позашкільному закладі повинні виховувати «інтерес до історичного минулого своєї країни» (62,3%), «активність у громадському житті країни» (59%), «відчуття пошани до своєї країни» (54,1%), «толерантність» (52,5%). Третина старшокласників віддають перевагу вихованню «любові до свого народу» (37,7%), «готовності захищати свою Батьківщину» (24,6%), «пошані та любові до української мови» (31,3%) (рис. 14).

13. Які патріотичні якості, на Твою думку, повинні виховуватися в школі та позшкільному закладі (обери не більше 3 варіантів відповіді)

61 ответ

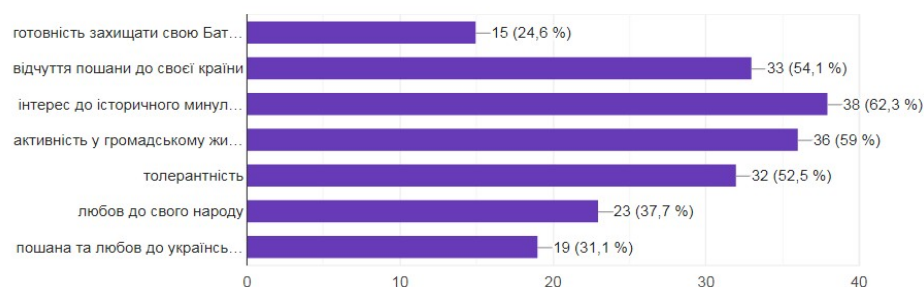

Рис.14. Патріотичні якості, які мають виховувати в закладах освіти

Окреме питання стосувалося форм і методів національно-патріотичного виховання. У процесі опитування було важливо визначити, яких заходів національно-патріотичного виховання потребує учнівська молодь. На 1 місце респонденти поставили «відзначення національних свят, пам'ятних дат» (60,7%), на 2 місце – «бесіди з запрошеними гостями» (45,9%), на третє – «тематичні дебати» (39,3%), «конкурси патріотичної пісні, малюнку» (36,1%), «тематичні флешмоби» (34,4%), «ярмарки» (34,4%), «зустрічі з військовими» (32,8%). Вибір таких заходів зумовлений, в тому числі дистанційною формою навчання (рис. 15).

14. Які форми заходів з національно-патріотичного виховання проводяться в ЦДЮТ або які б ти хотів би щоб проводились? (можливо декілька варіантів відповіді)

61 ответ

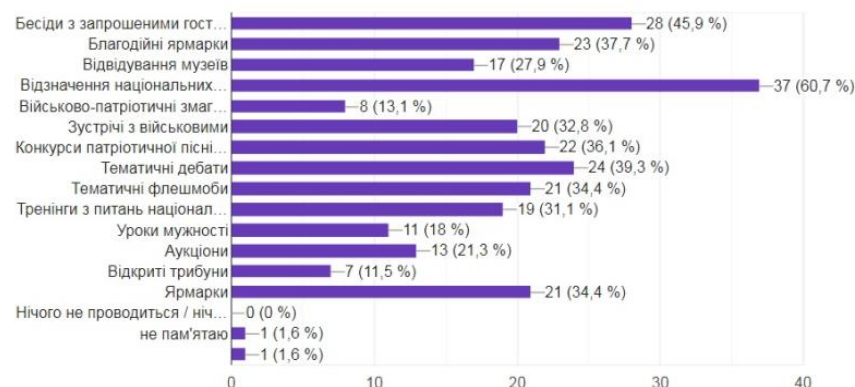

Рис.15. Форми заходів з національно-патріотичного виховання

Одним з проблематичних питань для нашого суспільства є так зване «мовне

питання». З одного боку, 90% здобувачів освіти вважають рідною мовою українську (рис.16), а при цьому тільки чверть з них вдома розмовляють цією мовою (рис.17).

15. Скажи, будь ласка, яку мову ти вважаєш рідною?

16. А якою мовою ти зазвичай розмовляєш вдома?

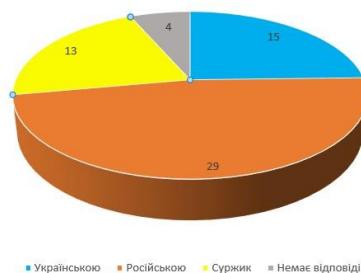

Рис. 16. Мова, яку респонденти вважають рідною

Рис.17. Мова, на якій респонденти розмовляють вдома

Тому заклад освіти, в тому числі і ЗПО, відіграє провідну роль у вивченні та популяризації державної мови. Це усвідомлюють 80% вихованців, які спілкуються рідною мовою (рис.18).

17. А якою мовою ти зазвичай розмовляєш в школі/ЦДЮТ?

Рис.18. Мова, якою зазвичай розмовляють в закладах освіти

70,5% респондентів впевнені в тому, що Україна переможе у війні та подолає проблеми та труднощі, що існують, стане заможною, квітучою державою.

19. Я вірю, що Україна переможе у війні, подолає існуючі проблеми і труднощі і стане заможною, процвітаючою державою (обери один варіант відповіді)

61 ответ

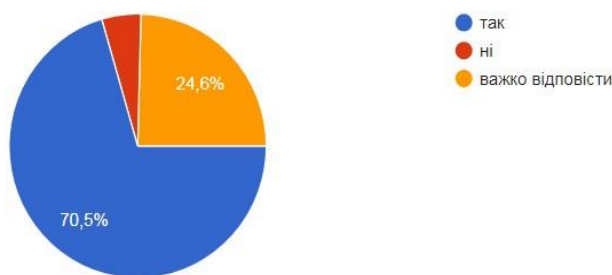

Рис.19. Перспективи України в закінченні війни й післявоєнній відбудові

62,3% старшокласника вірять у власні перспективи гідного життя в Україні, не вірять – 5%, та кожен третій (32,3%) ще не визначився і йому важко відповісти на це запитання (рис. 20).

20. Я вірю у свої власні перспективи гідного життя в Україні (обери один варіант відповіді)

61 ответ

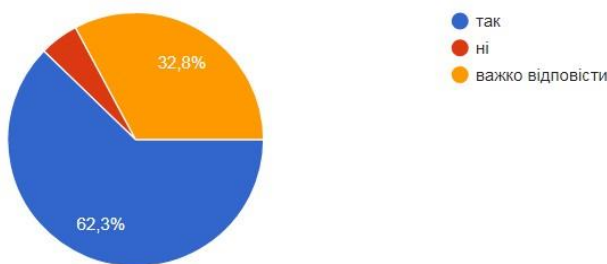

Рис.20. Власні перспективи гідного життя в Україні

Отже, результати опитування дали нам можливість стверджувати, що більшість старшокласників оптимістично сприймає власне життя та пов'язує його з українською державою.

Висновки

Проблема дослідження патріотизму набуває особливого значення для сучасного суспільства, а особливо для підлітків, світогляд яких лише формується. Через розуміння людиною того, хто є для нього патріотом, можна визначити його життєві цінності та цілі.

1. Нормативно-правова база й публікації у педагогічній пресі свідчать, що і держава, й науковці, і практики освітньої сфери йдуть шляхом пошуків оптимального розв'язання проблеми формування патріотичної свідомості молодого покоління. На особистість здобувача позашкільної освіти в сучасних умовах впливає стан перебування України в війні; місце постійного або тимчасового проживання; позиція, ідеали та переконання батьків/опікунів, власний досвід.

2. Проаналізувавши досвід роботи за темою, ми визначили педагогічні умови формування патріотичної свідомості засобами національно-патріотичного виховання вимог:

- національно-патріотичне виховання повинно враховувати вікові, індивідуальні та національні особливості здобувачів освіти;
- національно - патріотичне виховання має бути складовою частиною виховання і здійснюватися у взаємозв'язку з іншими ланками освітньої діяльності в ЗПО;
- треба дотримуватися принципу наступності в навчанні та використанні форм і методів національно -патріотичного виховання;

- необхідно поєднувати національно-патріотичне з моральним, трудовим та фізичним вихованням;
- необхідно залучати здобувачів освіти до роботи громадських організацій, волонтерського руху.

3. Розглянувши стан сформованості рис патріота-громадянина у здобувачів освіти середнього та старшого шкільного віку, на підставі результатів опитування на основі комплексу діагностичних методик можемо зробити висновки, що риси громадянськості та патріотизму сформовані у дітей на достатньому рівні. Здобувачі освіти віком 12-18 років виявили цілком свідоме розуміння поняття «патріотизм» та «патріотичні якості особистості». Вони шанобливо ставляться до держави Україна, її історичного минулого, мови, національних символів та символіки.

Громадянами України, представниками своєї нації вважають себе 79,7% старшокласників. Переважна більшість (90,1%) сприймають сучасну Україну як свою Батьківщину, свою державу. Майже 2/3 (60,6%) сподівається на щасливе майбутнє життя у своїй країні. Половина респондентів відчувають особисту відповідальність за те, що відбувається в Україні (50,8%) та в рідному місті (52,5%).

Рекомендації щодо впровадження досвіду до масової педагогічної практики

Досвід має практичне значення та рекомендується до впровадження педагогічними колективами позашкільних навчальних закладів усіх типів, враховуючи специфіку, традиції, проблеми та інтереси здобувачів освіти певного регіону.

Використані джерела

1. Бардадим О. В. Сучасні форми і методи патріотичного виховання. Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників: інтернет-семінари. 2018. С. 1–7.
2. Богомолова, Н. М. Теоретико-методологічні засади формування громадянськості у старшокласників в умовах полікультурного регіону/ Н. М. Богомолова // Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал : матеріали звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України за 2016 рік / за ред. І. Д. Беха, Ж. В. Петрович. Івано-Франківськ, 2017. – Вип. 5. – С. 24–30.
3. Василенко С. Система патріотичного виховання та її місце в державотворенні сучасної незалежної України. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки. 2015. № 2. С. 14–19.
4. Боришевський М.Й. Особистість у вимірах самосвідомості : монографія / М.Й. Боришевський. – К. : Еллада, 2012. – 608 с. – Бібліогр. : С. 564–595 – укр.

5. Закон України «Про позашкільну освіту». URL: [https://mon.gov.ua/media/tablimits - 108.docx](https://mon.gov.ua/media/tablimits-108.docx) (дата звернення 18.02.2024)
6. З Україною в серці (тренінг з патріотичного виховання дітей та молоді): посіб. / І.Д. Бех, В.І. Кириченко, Ж.В. Петрочко. – К. : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2015. – 186 с.
7. Качур М.М. Поняття «Патріотизм» в українській науковій педагогічній думці//Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2013. – № 6 (32).
8. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5d5/279/7ca/ 5d52797 ca74 6c359374718.pdf> (дата звернення 18.02.2024)
9. Кривда В. Національно-патріотичне виховання як складова професійної компетентності майбутніх вихователів. Вісник науки та освіти. 2023. № 5(11). С. 126–128.
10. Мартиненко Олена. ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ ХОРЕОГРАФІЇ URL:<http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/artstudies/article/viewFile/3144/3210/> (дата звернення 18.03.2024)
11. Особистісно орієнтовані технології національно-патріотичного виховання учнівської молоді в громадських об'єднаннях: метод. посіб. [Т.К.Окушко, Ж.В.Петрочко, В.І. Кириченко, О.В. Пащенко, Л.М.Мокол, Н.В.Харченко ; наук. ред. Т.К.Окушко].- К.- Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018.-198 с.
12. Позашкільна освіта в умовах воєнного стану: безпечне освітнє середовище як складова внутрішньої системи забезпечення якості освіти URL: <https://sqe.gov.ua/pozashkilna-osvita-v-umovakh-voiennoho/> (дата звернення 20.07.2023).
13. Страйгородська Л. Сторінки історичної свідомості як підґрунтя сучасного національно-патріотичного виховання. Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського. 2016. № 5. С. 30–35.
14. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання // Педагогіка: Хрестоматія; уклад. : А.І. Кузмінський, В.Л.Омеляненко. К. : Знання Прес, 2023. 700с.
15. Формування ціннісних орієнтацій у дітей та учнівської молоді: методичні рекомендації / Упоряд. Н.М. Сукачова. – Суми : НВВ СОППО, 2017. – 40с
16. Холодцько Ю. Особливості реалізації національно-патріотичного виховання на заняттях фізичної культури. Методологічні та методичні проблеми викладання у сучасному. 2022. С. 361.

ДОДАТКИ

Додаток 1

https://docs.google.com/document/d/1Px67cvhLkn-VwXO_ANBIkbQGfU5cfvn1/edit?usp=drive_link&ouid=117426233027993339865&rtpof=true&sd=true

Додаток 2

https://drive.google.com/drive/folders/1vaki9hXsAVyNKeoCsEtoFsXXTn7lVeg?usp=drive_link

Додаток 3

https://docs.google.com/document/d/103-qwHeK3Ks1P_TK6yj_CrrM1rv9xfJla/edit?usp=sharing&ouid=117426233027993339865&rtpof=true&sd=true

Додаток 4

https://docs.google.com/document/d/1KuK8ntJBuUk_vPfziOArdloEhwjAUifW/edit?usp=sharing&oid=117426233027993339865&rtpof=true&sd=true

Додаток 5

<https://docs.google.com/document/d/1HwP29-3kf5nrY00xV-K7K2SoYrVlXWIt/edit?usp=sharing&oid=117426233027993339865&rtpof=true&sd=true>

Додаток 6

https://docs.google.com/document/d/1xdpHtJM0ZuSjyOxJk4OFL_P5-H4DjTtn/edit?usp=sharing&oid=117426233027993339865&rtpof=true&sd=true

Додаток 7

https://docs.google.com/document/d/1_bHoud8yByiI9CJ2T4ad73aCKAxSvWb5/edit?usp=drive_link&oid=117426233027993339865&rtpof=true&sd=true

Додаток 8

<https://docs.google.com/document/d/11njJA-AZH3tPByZUS9QGrW1oDtAoBtCq/edit?usp=sharing&oid=117426233027993339865&rtpof=true&sd=true>

Додаток 9

https://docs.google.com/document/d/17YIo5C3HUVs2E-UPCjEYQFra0XaIOHV6/edit?usp=drive_link&oid=117426233027993339865&rtpof=true&sd=true

Додаток 10

https://docs.google.com/document/d/1mz4kEi3X9DoO_4sxx6OLq4o4CXvYGKDN/edit?usp=sharing&oid=117426233027993339865&rtpof=true&sd=true

Додаток 11

https://drive.google.com/drive/folders/1vJ_hHNIRwob4wQVV0RPo7O5pdZHXxUgn?usp=drive_link

Додаток 12

https://docs.google.com/document/d/1h33ONeAtKRHZJE9L9DPIsqmMjYDkcG_4/edit?usp=sharing&oid=117426233027993339865&rtpof=true&sd=true

Додаток 13

https://docs.google.com/document/d/1Puq3fzUo-ySxd1D6W_PN9N5muuMJ5IAx/edit?usp=sharing&oid=117426233027993339865&rtpof=true&sd=true

Додаток 14

https://docs.google.com/document/d/1tc4msd7wKYsFykjTIUERux_S7rCDc-xP/edit?usp=sharing&oid=117426233027993339865&rtpof=true&sd=true

Додаток 15

<https://docs.google.com/document/d/1fWXiJCbakw2P-A7CPOME-EtrfS3pAwQp/edit?usp=sharing&oid=117426233027993339865&rtpof=true&sd=true>

Додаток 16

https://docs.google.com/document/d/1jfsD6RYgDRG3Od7eT1sxpZneZURCr_fd/edit?usp=sharing&oid=117426233027993339865&rtpof=true&sd=true

Додаток 17

<https://drive.google.com/drive/folders/1B2aCiRbqkphMWEQhF16bSavrDB-crPQV?usp=sharing>

Додаток 18

<https://docs.google.com/document/d/1w9EwFRHkNBd4eC95KpNfDYeHM2Y80q9B/edit?usp=sharing&ouid=117426233027993339865&rtpof=true&sd=true>

7.2 Виховний потенціал закладу позашкільної освіти: шляхи реалізації національно-патріотичного виховання

*Костюкова А.В., методист ПНЗ «ЦДЮТ»
ЕМР ЗО;*

*Русанова Л.І., керівник гуртка «Розумники і
розумниці», керівник гуртка-методист*

Упродовж практично всього ХХ століття, внаслідок перебування України у складі СРСР, поняття «національність» було стерте. Радянська влада виховувала радянського громадянина - людину без національності. Відповідно, патріотичне виховання на території України мало антиукраїнську направленість. Діяльність проукраїнськи налаштованої інтелігенції щодо виховання українського патріотизму у молоді стикалася не лише з потужним спротивом з боку державних органів, але й з помітним психологічним опором більшості населення.

За роки незалежності ситуація в східних та південних регіонах кардинально не змінилась - національно-патріотичне виховання реалізовувалось формально або практично було відсутнє на належному рівні. Роками російська пропаганда працювала і продовжує працювати не лише в Україні, а в усьому світі, використовуючи різноманітні засоби, зокрема засоби масової інформації, для викривлення історії та нівелювання або привласнення української культури.

Сторіччями українську ідентичність намагаються знищити. Радянський тоталітарний режим стер з пам'яті сотні імен талантів української культури. Діячі та діячки постійно піддавались репресіям, утискам, а їхня творчість проходила жорстку цензуру. Це був терор проти українства. Зараз цей терор продовжується. За 2 роки повномасштабної російської агресії зруйновано та пошкоджено більш як 1000 об'єктів культурної спадщини та близько 2000 об'єктів культурної інфраструктури в різних регіонах України. Так, 27 лютого 2022 року, у селищі міського типу Іванків Київської області згорів історико-

краєзнавчий музей, де зберігалося близько двох з половиною десятків робіт Марії Приймаченко. В наслідок підриву росіянами Каховської ГЕС 6 червня 2023 року в Олешках Херсонської області був пошкоджений будинок-музей ще однієї представниці «наївного мистецтва», української художниці Поліни Райко. Зруйновано музеї на окупованих територіях. Експонати, картини, пам'ятки української культури, які мали значущість для нашого народу, знищено або розкрадено. На сході України, де відбуваються бойові дії, знищена вся забудова, в тому числі й цінні пам'ятки архітектури, які мали національне українське маркування.

Руйнування країною-агресором українських національних пам'яток - не просто фізичне знищення крихких матеріалів чи завдання матеріальних збитків, а чергова спроба знищення української культурної пам'яті. Культурна пам'ять, колективні цінності, звичаї, культурні практики та матеріальні артефакти - складники національної культури. Це «майно», яке передається у спадок поколінням. Зв'язок між поколіннями, що тримається на спільному розумінні історії та цінностей, і є запорукою існування нації.

Докладаючи максимум зусиль, аби здолати ворога, ми мусимо бути готовими не тільки до звитяжної боротьби, але й до розбудови вільної держави, відновлення історичної пам'яті, збереження її та передачі молодому поколінню. І в цьому полягає місія освіти.

Позашкільна освіта має колосальний вплив на формування свідомості громадянина у покоління, що підростає, адже саме в гуртках діти мають можливість глибше пізнати історію свого народу, вивчаючи його традиції та культуру, мають можливість створити своїми руками вироби, як робили їх пращури, опанувати техніку малювання, притаманну різним регіонам України, опанувати традиційні українські промисли. **Вивчення культурної спадщини** є однією із форм реалізації національно-патріотичного виховання в «Центрі дитячої та юнацької творчості» Енергодарської міської ради Запорізької області.

Наш заклад змушений працювати в дистанційному форматі, тому, що місто Енергодар вже третій рік поспіль знаходиться в окупації. До військових дій в закладі активно працював краєзнавчий музей «Витоки», музейні фонди якого в освітньому процесі були надзвичайно потужною мотиваційною силою засвоєння нових знань, національно-патріотичного виховання, організації науково-дослідницької роботи, а також озброєння методичними прийомами застосування музейної технології в освітньому та виховному процесах для працівників позашкільних закладів, педагогів, класних керівників, вихователів ГПД ЗЗСО міста.

В епоху цифровізації стало можливим створення віртуальних екскурсій, подорожей, музеїв, мінівиставок. На базі краєзнавчого музею «Витоки» ЦДЮТ була започаткована практика створення дитячого центру дистанційних музейно-освітніх послуг з використанням інформаційних та мультимедійних технологій. Робота велася по двох напрямках: створення власної медіапродукції та використання музейних освітніх продуктів. Краєзнавчий музей «Витоки» ЦДЮТ має розроблені **віртуальні тематичні екскурсії** по Запорізькому краю:

- Острів Хортиця
- Дніпровські плавні
- Кам'яна могила
- Азовське море
- Василівський замок
- Запорізькі козаки
- Народні традиції

Зараз, коли частина Запорізької області окупована і фізичний доступ до цих місць ускладнений або неможливий, віртуальні екскурсії є дієвим засобом популяризації навчання, науки та культури, національно-патріотичного виховання. Віртуалізація музейних експонатів та історичних місць допомагає зберегти їх у цифровому форматі, що є важливим в умовах, коли існує загроза їх фізичного руйнування.

Дистанційні музейно-освітні послуги представлено у вигляді інтелект карти за допомогою веб-додатку Coggle. Ці екскурсії можуть бути використані як самостійні заходи, так і в якості додаткових матеріалів на заняттях гуртків, а також на уроках історії, географії та краєзнавства.

Інтелект-карта

Віртуальні тури уможлиблюють навчання та популяризацію знань про історію, культуру та мистецтво, що має велике значення для української ідентичності, особливо в умовах окупації.

Також одним із методів реалізації національно-патріотичного виховання є **впровадження спеціальних розділів у навчальні програми** гуртків різних напрямів, які акцентують увагу на українській культурі, історії та національних цінностях. Важливо починати виховання любові до своєї Батьківщини саме з

дошкільних років, адже формування національної відповідальності починається з раннього віку і триває протягом усього життя.

Так, в програмі гуртка гуманітарного напрямку “Розумники та розумниці”, основна мета якого є підготовка до школи найменших вихованців «Центру дитячої та юнацької творчості», вивченню державних символів та символів українського народу присвячено 8 годин із загального обсягу розділу «Навколишній світ». Дитина дошкільного віку може і повинна знати, як називається країна, в якій вона живе, її головне місто - столицю, своє рідне місто, які в ньому є найголовніші визначні місця, яка природа рідного краю та країни, які люди за національністю. Чи прославили вони рідну країну? Що являє собою мистецтво, традиції, звичаї? Особливістю є те, що знання повинні бути емоційними й спонукати дитину до активної діяльності. Тому на заняттях гуртка з найменшими вихованцями керівник активно використовує ігрові практики. Назва країни закріплюється в іграх «Хто більше назве країн», «З якої країни гості?», «Чия це казка?», «Пошукаємо нашу країну на карті». Керівник гуртка використовує в роботі такі форми національно-патріотичного виховання:

- майстер-класи з виготовлення листівок для українських воїнів;
- портфоліо родини, родинних традицій;
- віртуальні подорожі місцями історичних подій;
- розучування патріотичних пісень, поезій;
- флешмоби.

- **Формування уявлень про сім'ю** є важливим аспектом національно-патріотичного виховання. Проведення заходу «Родинні свята у сім'ї» допомагає поринути в історію країни та історію існування родини.

- Ще однією із форм реалізації національно-патріотичного виховання є **волонтерська діяльність**. Для вихованців гуртка “Розумники та розумниці” такі заходи є найбільш емоційними. Діти беруть участь у благодійних акціях та ярмарках: малюють прапорці, серця, пишуть листи на підтримку наших воїнів-захисників, разом з батьками готують смаколики на ярмарок.

Робота вихованця гуртка

Волонтерська діяльність дітей разом з батьками сприяє встановленню соціальних зв'язків, набуття дітьми шанобливого і відповідального ставлення, формування соціально значущої ініціативності.

Роботи вихованців гуртка “Розумники і розумниці”

Культурні заходи, які популяризують українську культуру та традиції серед молоді є однією з сучасних практик виховання національної свідомості. Свято “Вишиванки” - яскраве свято, де діти дізнаються про історію українського національного вбрання, про символи українського народу.

У період війни необхідність здійснення заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання дітей, набуває особливого значення. Серед виховних напрямів найбільш актуальними є громадянсько-патріотичне, духовно-моральне та екологічне виховання, як основні компоненти національно-патріотичного виховання. Тому на заняттях з найменшими вихованцями керівник гуртка звертає особливу увагу на ці складники.

На заняттях гуртків з вихованцями старшого віку активно використовуються такі методи, як **дискусії та дебати**. Обговорення на заняттях або виховних заходах актуальних питань, пов'язаних з національною безпекою, культурною політикою, може допомогти молоді сформулювати власну думку, вчитися аргументувати свої позиції.

Вихованці закладу разом з керівниками гуртків приєдналися до [Всеукраїнської акції «Завдяки тобі»](#), яка стартувала в Україні.

1 жовтня в дистанційному режимі було проведено акцію вдячності та поваги нашим захисникам та захисницям. Жест шани - прикладання до серця долоні - це простий знак, яким можна висловити вдячність людині, котра стала на захист країни та нашого мирного життя. Це вияв глибокої поваги та вдячності

захисникам та захисницям України за їхню мужність у боротьбі з російською агресією, за можливість жити та навчатися.

Діти зустрічали військових чи ветеранів і цим жестом говорили без слів «Моє життя у мирному місті, свобода України, можливість мені навчатися, займатися улюбленою справою - все це завдяки тобі».

Національно-патріотичне виховання є основою для формування свідомості громадян, здатності до самостійного мислення, почуття патріотизму та відповідальності за своє суспільство. У сучасному світі, де національна ідентичність зазнає випробувань, важливість такого виховання тільки зростає. Проте ідентичність - це не статична фігура або постамент, до якого треба носити квіти на національні свята. Це дуже рухлива та гнучка структура, яка постійно змінюється та проростає в кожному з нас. Тому українській молоді важливо вирости з почуттям гордості та поваги до своєї країни, її історії та культури, а також з готовністю активно долучатися до її розвитку.

Не менш важливо й нам, більш досвідченому поколінню, навчатися разом з молоддю, знайомитися з українськими діячами, яких стерли з пам'яті нашого народу, надолужувати прогалини у знаннях української історії та культури, які, на жаль, є наслідком багаторічного нищення українства за часів панування радянської влади.

Використані джерела

- <https://uculture.com.ua/>
- М. Михальченко. Виховання політичне // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011. — 808 с.

7.3 Розвиток авіації в Україні та світі. Виготовлення спрощеної моделі гелікоптера. Розробка заняття з ПТМ

*Улитенко Н.А., керівник гуртка ЗПО «БУДИНОК
ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ
ЗАВОДСЬКОГО РАЙОНУ»ЗМР*

Тема: Розвиток авіації в Україні та світі. Виготовлення спрощеної моделі гелікоптера.

Актуальність: Авіамоделювання – один з поширених видів технічної творчості, який допомагає формувати у вихованців гуртка інтерес до технічної творчості, виховується патріотизм, любов до України, гордість за її досягнення.

Мета

Навчальна – Ознайомлення дітей з історією авіації в Україні та світі, з поняттями та знаннями про авіамоделювання; з одним із видів літальних апаратів.

Розвивальна – оволодіння уміннями та навичками виготовлення найпростіших моделей; формування в учнів зацікавленості до сучасних технічних розробок; розвиток мислення, творчих здібностей, набуття досвіду власної творчої діяльності.

Виховна – виховання інтересу до технічних розробок, дотримання правил безпечної праці, охайності, працьовитості. Формування національно-патріотичної свідомості, громадянської поведінки, любові до України.

Методичне забезпечення: зразки виставкових робіт, відео, графічна грамота, роздруківка креслення моделі.

Обладнання та матеріали: картон, альбомний папір, копіювальний папір, клей, олівець, ножиці, канцелярські лінійки, шило, зубочистки.

Тип заняття: комбінований.

Структура заняття:

- I. Організаційна частина.
- II. Актуалізація опорних знань і вмінь
- III. Мотивація навчальної діяльності
- IV. Повідомлення теми, мети, завдання
- V. Вивчення нового матеріалу
- VI. Фізкультхвилинка
- VII. Практична робота
- VIII. Підсумок заняття

Хід заняття

I. Організаційна частина.

Привітання. Перевірка присутності гуртківців, готовність їх до заняття.

-Доброго дня! Рада Вас бачити, займіть свої робочі місця, будь ласка.

Хто мене чує – підніміть праву руку,

Хто мене бачить – підніміть ліву руку,

Посміхніться всім присутнім!

До роботи!

II. Актуалізація опорних знань і вмінь.

Ми з вами вже знайомі з різними видами технічних моделей, перевіримо вашу кмітливість.

Через море – океан,
В сильний шторм чи ураган
Впевнено вперед прямує,
А на ньому люд мандрує. *(Корабель)*

Що це за модель? (судномодель)

Є великий, є малий,
З вантажем і легковий.
По дорогах поспішає,
У собі людей катає. *(Автомобіль)*

Що це за модель? (автомодель)

Сил багато птах цей має:
У повітрі він літає
Возить у собі людей:
Татусів, матусь, дітей... *(Літак)*

Що це за модель? (авіамоделі)

Не птиця, не звір,
Хвіст має і високо літає.
На дереві не кублиться,
Додолу спускається.
На ньому людина кружляється. *(Вертоліт)*

Що це за модель? (авіамоделі) Ми називаємо вертоліт, гвинтокрил, але правильно казати - гелікоптер.

III. Мотивація навчальної діяльності

Чи знаєте ви, як створюють гелікоптери.

Виготовлення літаків – це одне з улюблених занять дітей, яке допомагає ознайомитися зі світом авіації. Від моделі оригамі до стендових моделей діти з великою зацікавленістю виготовляють роботи.

Авіамоделювання - це технічна творчість з моделювання, конструювання, виготовлення та випробування літаків, вертольотів, планерів та інших видів повітряного транспорту.

IV. Повідомлення теми, мети, завдання.

Сьогодні ми дізнаємось, як розвивалась авіаційна галузь у світі та в Україні, і чому Запоріжжя є важливою частиною Розвиток авіації в Україні – це цікава та важлива частина нашої історії. Українська авіаційна промисловість має високий рівень інженерних та технічних знань і залишається важливою частиною економіки країни та її обороноздатності.

V. Вивчення нового матеріалу

Розвиток авіації в Україні – це цікава та важлива частина нашої історії. Українська авіаційна промисловість має високий рівень інженерних та технічних знань і залишається важливою складовою економіки країни та її обороноздатності.

Гелікоптер — це літальний апарат із вертикальним злетом і посадкою, що використовує обертові лопаті (ротори) для підйому та керування польотом. Його розвиток пройшов кілька важливих етапів, від перших ідей і прототипів до сучасних високотехнологічних машин.

Демонстрація відео <https://www.youtube.com/watch?v=faJlypvXYWs>

Ідея вертикального польоту виникла задовго до появи сучасної авіації. Наприклад:

Вертикальні польоти почалися ще в 400 році до нашої ери в Китаї — дерев'яні іграшки у формі вертольота, що оберталися за допомогою натягнутої мотузки.

Більшість людей знає, що Леонардо да Вінчі, великий винахідник 1500-х років, спроектував і намалював схеми гелікоптера, який використовував спіральний гвинт для досягнення підйому, що теоретично могла піднятися в повітря.

Перший успішний вертикальний політ з екіпажем у 1843 році сер Джордж Кейлі - англійський учений і винахідник, також відомий як батько літальних

апаратів, продовжив дослідження наукових принципів роботи гелікоптерів, що врешті-решт призвело до створення першого успішного гелікоптера.

Після цього, однак, було багато невдалих спроб до 1907 року, коли брати Бреге Луї і Жак, здійснили короткий політ на автожирі.

Пізніше того ж року виробник велосипедів Пол Корну досягнув вільного польоту протягом близько 20 секунд. Ігор Сікорський, який пізніше прославився як інженер літаків, приблизно в той самий час провів кілька невдалих експериментів з вертикальним зльотом.

1939 рік вважається переломним у розвитку гелікоптерів. Одним із найвідоміших авіаконструкторів Ігорем Сікорським, який народився в Києві працював в США. Він створив перші великі літаки, також Ігор Сікорський повернувся до створення гелікоптерів і здійснив успішну серію випробувальних польотів вертоліт. Цей дизайн став стандартом для сучасних гелікоптерів. Гелікоптери почали використовувати для гасіння пожеж, роботи поліції, обприскування сільськогосподарських культур, боротьби з комарами, медичної евакуації, перевезення пошти та пасажирів.

Історія розробки та модифікації гелікоптера ведеться і донині розробниками всього світу, щоб це стало можливо свій вклад зробили такі винахідники - У 1912 році датський винахідник Якоб Еллекхаммер; У 1922 році Джордж де Ботеза розробив складний гелікоптер для ВПС США; 1924 р. Аргентинський винахідник Рауль Патерас Пескара сконструював кілька гелікоптерів; 1927 – 1930 Ніколас Флорін; 1936 Німеччина розробила Focke Achgelis FA 61; 1939 – 40 рр . У Сполучених Штатах Ігор Сікорський повернувся до будівництва гелікоптерів і здійснив успішну серію випробувальних польотів; 1951 – НТК-1 компанії Kaman Aircraft Corporation застосував технологію реактивного двигуна на вертольоті; 1955 – французький SNCA-SE 3130 Alouette II здійснив свій перший політ 12 березня, оснащений турбінним двигуном Turbomeca Artouste II. Він став одним із найвпливовіших гелікоптерів у світі та започаткував тенденцію до використання реактивних вертольотів у всьому світі; 1962 Жан Кантіньє сконструював двомісний гелікоптер під назвою Faon (французька Fawn); 1962 SA 321 Super Frelon, тримоторний важкий транспортний гелікоптер, був виготовлений аерокосмічним виробником Sud Aviation у Франції; 1967 Німецький Bo105 став першим легким двомоторним гелікоптером, який надійшов на комерційну експлуатацію; 1970 Sud Aviation стала SNIAS після злиття з французькими компаніями Nord Aviation та SEREB. У 1972 році SNIAS випустила свій перший вертоліт Airbus A300 B. Вертолітний

підрозділ Aerospatiale виробляє вертольоти, які виробляються і сьогодні: Ecureuil, Dauphin і Super Puma.

В Україні є великі заводи, де будують сучасні літаки:

1. Антонов (ДП "Антонов") Це один з найбільш відомих авіа конструкторських бюро в Україні та світі. Засноване в 1946 році, це підприємство розробляло деякі з найбільших і найпотужніших транспортних літаків у світі, зокрема:

Ан-225 "Мрія" — найбільший транспортний літак у світі на момент створення, здатний перевозити важкі та великогабаритні вантажі.

Ан-124 "Руслан" — важкий транспортний літак, який також широко використовувався для перевезень в усьому світі.

Ан-148 та Ан-158 — регіональні пасажирські літаки, призначені для перевезення пасажирів на короткі та середні дистанції.

Компанія спеціалізується на виробництві транспортних і спеціальних літаків, а також їх модернізації та ремонті.

2. Київське конструкторське бюро "Луч" є одним із лідерів в Україні в розробці авіаційних систем та ракетної техніки. Хоча основна їхня спеціалізація полягає у військових розробках, КБ активно працює над системами керування для авіаційних ракет, а також над створенням технологій для дронів.

3. Авіаційний науково-технічний комплекс ім. О.К. Антонова. Цей комплекс займається не тільки проектуванням та виробництвом літаків, але й впровадженням нових авіаційних технологій та наукових досліджень в галузі аеродинаміки, міцності матеріалів та інших важливих для авіації галузей.

4. Харківський авіаційний завод. Це одне з найбільших підприємств у галузі авіабудування в Україні, яке бере участь у виробництві, ремонті та модернізації літаків. Завод має великий досвід у виготовленні літаків різних типів, зокрема пасажирських, військово-транспортних та спеціальних.

5. Запорізьке машинобудівне конструкторське бюро «Прогрес» ім. академіка О. Г. Івченка — державне підприємство, яке входить до складу Державного концерну «Укроборонпром». Сферою діяльності підприємства є проектування, виробництво, сертифікація, ремонт, випробування, доведення й становлення серійного виробництва газотурбінних двигунів авіаційного й промислового застосування. Високий рівень конструкторських розробок авіаційних двигунів підприємства підтверджений сертифікатами Державіаслужби України,

Авіаційного Реєстру Міждержавного Авіаційного Комітету країн СНД і Bureau Veritas.

6. Запоріжжя відіграє важливу роль в авіабудуванні України, зокрема завдяки заводу "Мотор Січ", який є одним із провідних підприємств у галузі виробництва авіадвигунів та гелікоптерів, авіаційних компонентів.

Завод "Мотор Січ" не лише виробляє продукцію, але й проводить наукові дослідження та розробляє нові моделі двигунів, активно інвестуючи в технологічні інновації. Це дозволяє підприємству залишатися конкурентоспроможним на міжнародному ринку авіабудування.

Таким чином, Запоріжжя є центром авіабудування в Україні завдяки діяльності "Мотор Січ", що спеціалізується на авіадвигунах та гелікоптерах. Підприємство має потужну наукову базу та досвід у виробництві високотехнологічних авіаційних продуктів.

Цивільні та військові гелікоптери використовуються для різноманітних завдань: транспортування людей, вантажів, виконання рятувальних місій, боротьби з пожежами, виконання військових операцій.

Розвиток гелікоптерів продовжується, і новітні технології (наприклад, електричні двигуни та автоматизовані системи) дозволяють створювати ще більш ефективні та екологічні машини.

Останніми роками українські розробники активно працюють над новими рішеннями для безпілотних літальних апаратів (БПЛА) та інших сучасних технологій. В умовах війни з Росією, українські підприємства почали інтенсивно працювати над створенням безпілотників для військових потреб, а також надають значну увагу розробці авіоніки та електроніки для літаків. Безпілотні гелікоптери також стають дедалі популярнішими, розширюючи можливості безпіотної авіації.

VI. Фізкультхвилинка

Руки в сторони та вгору —
На носочки піднялись.
Піднімай голівку вгору —
Й на долоньки подивись.
Присідати ми почнемо,
Добре ноги розімнемо.

Раз — присіли, руки прямо.
Встали — знову все так само.
Повертаємося вправо,
Все виконуємо гарно.
Вліво-вправо повернулись
І сусіду усміхнулись.

VII. Практична робота.

Вимоги безпеки під час роботи, інструктаж з охорони праці:

- інструменти та матеріали підготувати для роботи, нічого зайвого на робочому столі не повинно бути;
- виконувати роботу тільки справними інструментами;
- не розмахуйте інструментами, не кладіть їх на край столу;
- ножиці необхідно зберігати у визначеному місці, класти їх зімкнутими гострими кінцями від себе, передавати один одному кільцями вперед;
- обережно і дбайливо поводитись з інструментами та матеріалами, використовувати їх за тільки за призначенням;
- сидіти потрібно прямо, на всій поверхні стільця на відстані 10-15 см від краю стола. Неправильна робоча поза порушує поставу, спричиняє швидку втомлюваність і шкодить роботі органів травлення.
- креслення, малюнки узорів, зошити та інші допоміжні інструменти та матеріали знаходяться на столі з правого боку.
- не відволікайтесь, не заважайте іншим;
- по закінченню роботи прибирати свої робочі місця

Повторімо креслярські інструменти <https://learningapps.org/31651540> або (додаток 5)

Демонстрація готової моделі.

- Які нам потрібні інструменти?
(Олівець, лінійка, циркуль, кольорові олівці, ножиці, клей).
- Які матеріали ми будемо використовувати?
(Картон, папір, копіювальний папір, паличка або зубочистка)

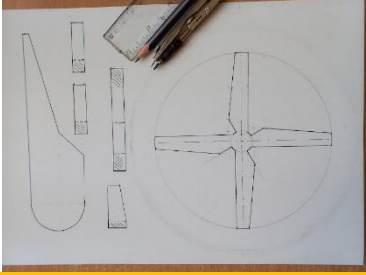
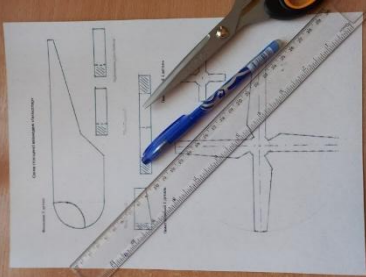
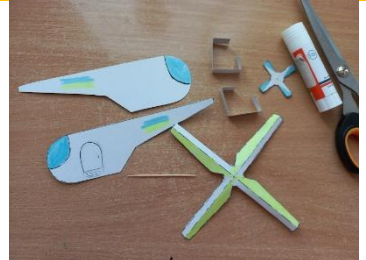
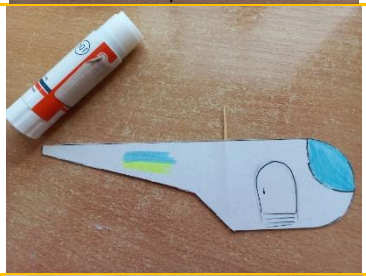
Повторимо графічні зображення (додаток 2)

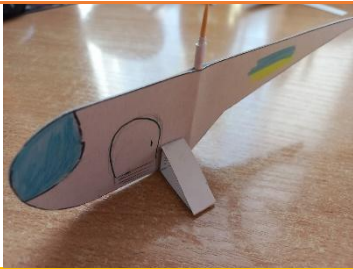
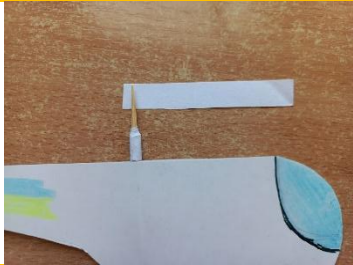
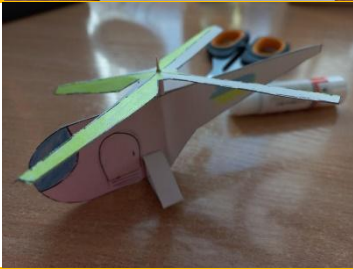
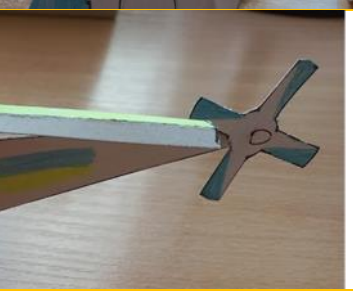
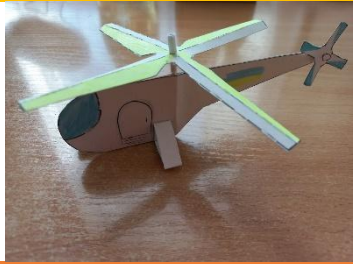
Етапи виконання роботи:

За схемою виготовляємо деталі моделі (додаток 2, 3, 6)

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТКА

№	Опис роботи	Фото
1	Матеріали та інструменти	

2	За допомогою копіювального паперу на картон перенести зображення схеми моделі з додатка 6, з дотриманням кількості деталей	
3	Перед тим, як вирізати заготовку, бажано провести по лініях згину кульковою ручкою (стрижень без пасти) приклавши лінійку. У цьому разі згини будуть охайні та чисті, що дасть змогу отримати якісну деталь.	
4	Вирізаємо деталі майбутньої моделі по суцільній лінії. Необхідно правильно тримати ножиці – великий палець у верхньому кільці, середній у нижньому, а вказівний повинен триматися зовні нижнього кільця, тим самим він корегує стабільне утримання інструменту.	
5	За бажанням розфарбувати	
6	Після цього склеїти деталі фюзеляжу (клей нанести рівномірно), не забувши вставити паличку – основу для гвинта	
7	Складаємо та склеюємо деталі шасі	

8	Закріплюємо шасі з двох боків	
9	Після просихання, накручуємо тримачі для гвинта	
10	Приладнати гвинт	
11	Зафіксувати гвинт	
12	Закріпити гвинт малий	
13	Робота готова! Молодці!	

VIII. Підсумок заняття.

Ви самостійно виготовили просту модель гелікоптера. Пропоную вам продемонструвати свою роботу.

Керівник гуртка та гуртківці аналізують результати роботи.

Виставка готових робіт.

Навести порядок на робочому місці.

ІХ. Рефлексія (усвідомлення учнями власної діяльності).

Вам сподобалась робота?

Що нового дізнались на занятті?

Чому навчились? Яку роботу виконали?

Порівняйте реальні результати із визначеним завданням.

Чому отримали саме такий результат?

Що потрібно зробити для того, щоб мати кращі результати роботи?

Всі молодці!

Використані джерела

1. <https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-transport-ukrayinskoyu-movoyu>
2. <https://www.youtube.com/watch?v=faJlypvXYWs>
3. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82>
4. <https://futurenow.com.ua/istoriya-stvorenniya-gelikoptera/>
5. <https://www.caaa.com.au/a-brief-history-of-the-helicopter/>

7.4 Виховний потенціал закладу позашкільної освіти: шляхи реалізації національно-патріотичного виховання

*Клочкова Катерина Олександрівна,
методист КЗПО «ЦДЮТ» ДМВА ВР ЗО,
м. Дніпрорудне*

Національно-патріотичне виховання молоді відіграє важливу роль в розбудові майбутнього нашої держави, важливою складовою якого є виховання патріотизму, формування національних цінностей, збереження національної

свідомості та самоідентичності. Заклади позашкільної освіти виконують важливі соціальні функції:

- освіта і виховання моральної культурної особистості, свідомого громадянина;
- сприяння соціальному становленню вихованців, їх самореалізації та професійному самовизначенню;
- створення умов для інтелектуального, фізичного й культурного розвитку особистості;
- забезпечення змістовного дозвілля дітей та молоді;
- збереження й зміцнення здоров'я вихованців;
- формування цінності здорового способу життя.

Метою національно-патріотичного виховання є самоусвідомлення й національна самоідентифікація українців, утвердження любові до Батьківщини, її історії, культурних та історичних надбань: української мови, культури, традицій; становлення громадянина-патріота своєї держави, формування вміння самовдосконалюватися і навчатись упродовж життя.

Сутність національно-патріотичного виховання у позашкільному закладі освіти полягає у вихованні свідомого ставлення, небайдужість за долю своєї країни, свого народу, формуванні патріотичних переконань.

Система методів виховання має перетворитися для кожного вихованця в систему моральної свідомості, поведінкових норм, здатність морально мислити, аналізувати, узагальнювати, свідомо і відповідально приймати рішення. Педагогічні працівники закладу позашкільної освіти мають створити таке виховне середовище, в якому пануватиме доброзичлива творча атмосфера, яка стимулюватиме пізнавальну діяльність здобувачів освіти, допоможе розкрити потенціал кожної особистості, сприятиме розвитку, вияву й застосування кращих її моральних і громадянських якостей.

Важливо пам'ятати про активні виховні методи, які ґрунтуються на демократичному стилі взаємодії та сприяють формуванню критичного системного мислення, ініціативності, творчості: «мозковий штурм», проєктна діяльність, рольові, ділові ігри, круглий стіл, створення проблемних ситуацій, ситуацій успіху, виступ, дискусія, пресконференція, інтернет-конференція, колективні творчі справи.

Поєднання у навчально-виховному процесі традиційних та інноваційних форм, методів і засобів розвитку особистості, зміст яких пов'язаний із

вихованням національної самосвідомості вихованців застосування яких вимагає організації міжособистісного інтерактивного спілкування в різних видах творчої діяльності. Вирішуючи завдання національно - патріотичного виховання, кожен педагог планує свою роботу відповідно до напрямку роботи гуртка, згідно з віковими та індивідуальними особливостями вихованців, їх можливостей та інтересів, враховуючи принципи диференційованого підходу та раціонального поєднання різних видів діяльності:

- *тематичні (національно-патріотичні) години спілкування:*

День вишиванки онлайн заняття «Дітям про вишиванку. Історія вишиванки» та створення вишиванки на папері.

- *організація і проведення майстер-класів:*

Виготовлення листівки «Маки - символ пам'яті»

День Державного Прапора України - майстер-клас «Жовто-блакитне серце».

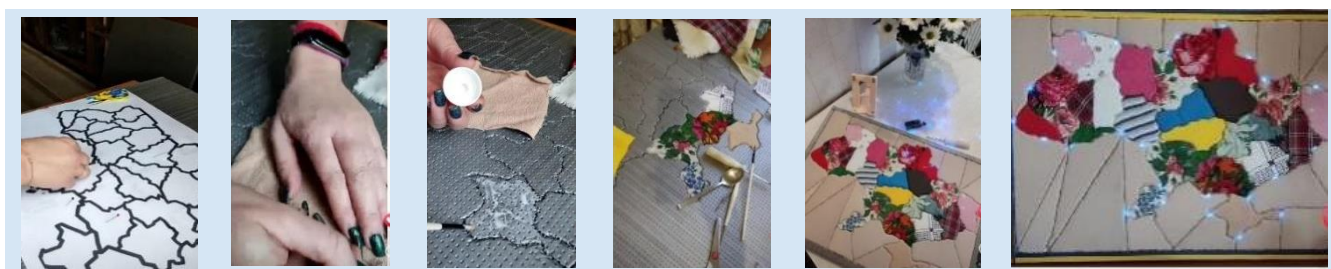

До Дня Незалежності України для вихованців майстер-клас: виготовлення соняху зі стрічок та колосків з гофрованого паперу.

• *колективний творчий проєкт*

До Дня Соборності України – проєкт зі створення панно «Україна — моя країна!» у техніці кінусайга

• *тематичні фотозвіти, фотоакції*

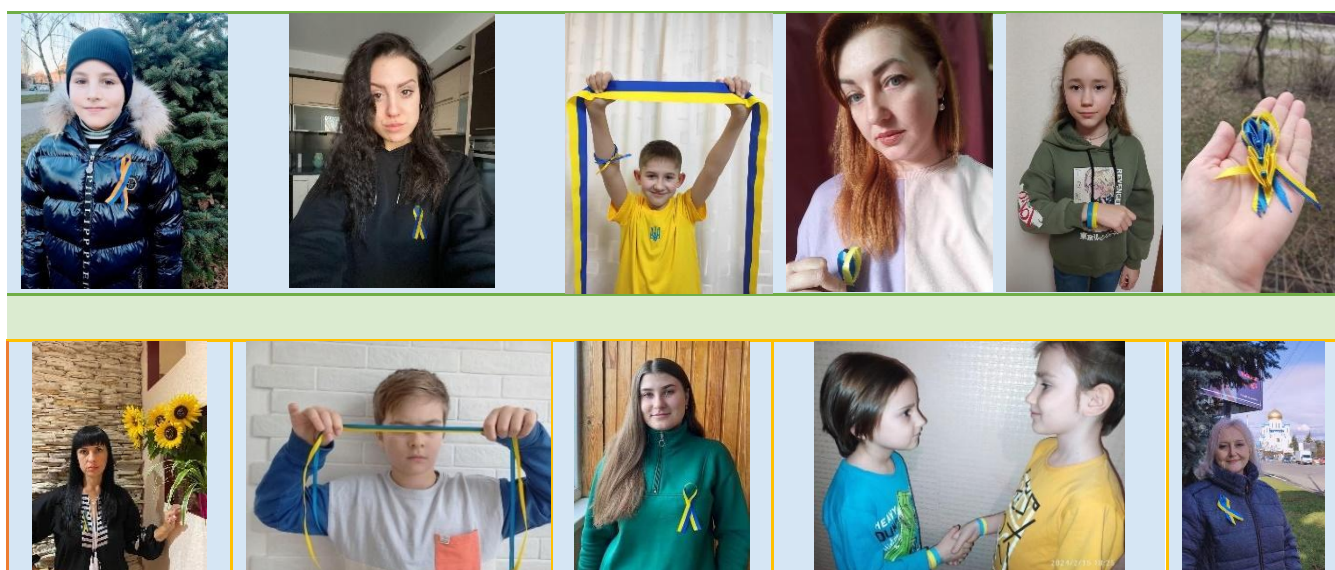
День Вишиванки - фотоакція «Одягнімо, друзі, вишиванки!» - публікація у соціальних мережах інформаційних банерів та відеороликів.

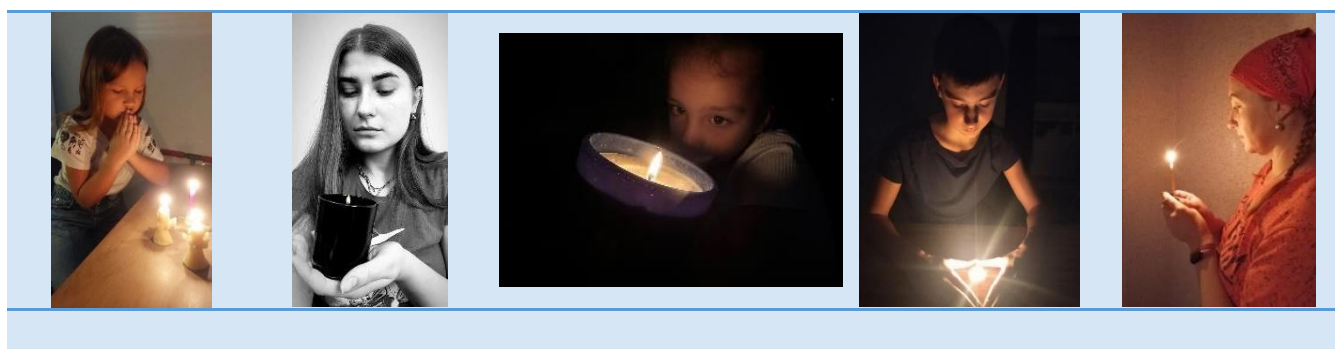
День пам'яті жертв Голодоморів - Всеукраїнська акція «Запали свічку».

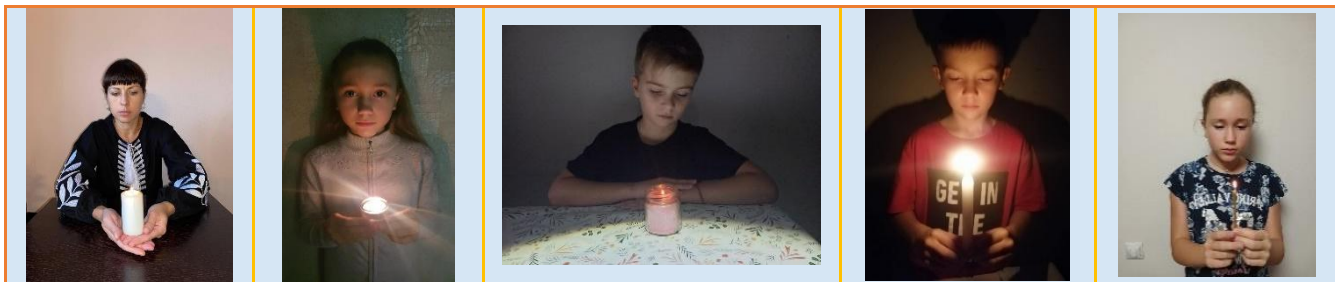

День Єднання - фото акція «Стрічка Єдності онлайн».

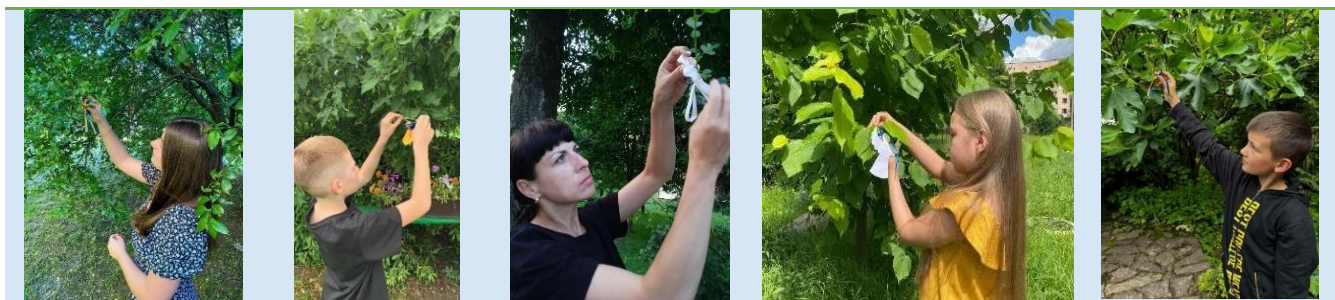
День пам'яті жертв Бабиного Яру - Всеукраїнська акція: «Свічка Пам'яті»

- *патріотичні флешмоби, челенджі*

Міжнародний день безневинних дітей - фото челендж «Голоси дітей» - Тематична публікація «Безневинні діти» на офіційних сторінках ЦДЮТ.

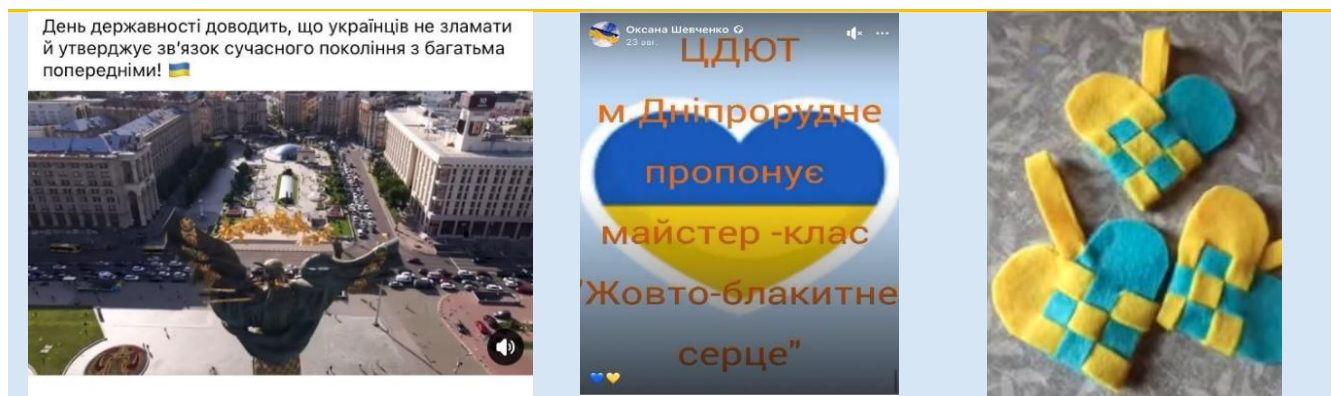

День Соборності України- розміщення тематичних публікацій у соціальних мережах ЦДЮТ «Наша єдність - наша зброя».

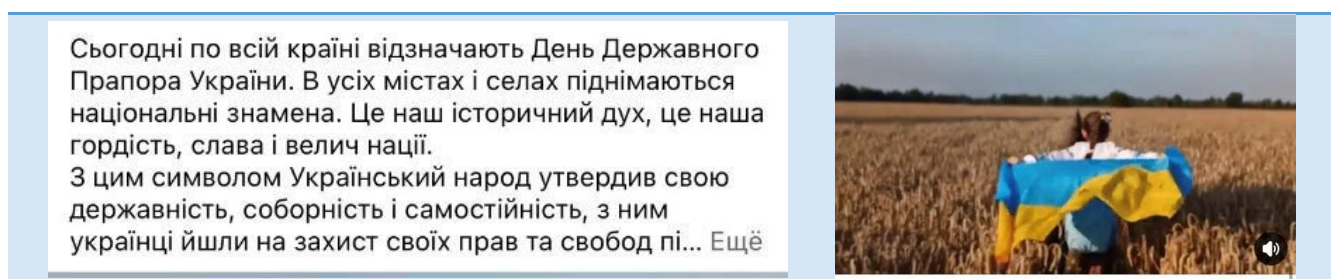

- *створення і перегляд патріотичних відеороликів від вихованців і педагогів Центру*

День Державного Прапора України - майстер-клас «Жовто-блакитне серце» - відео робота «Два кольори»

Відео робота «Стяг незламної країни»

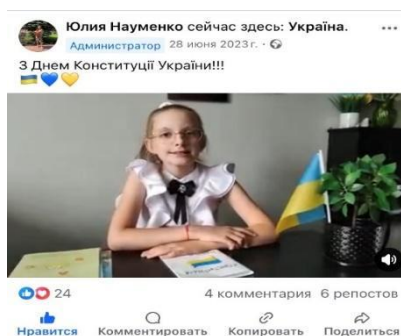

День незалежності України - відео робота від вихованців ЦДЮТ «Що для мене Незалежність?»

Діти ЦДЮТ вітають Україну з Днем Незалежності

День Конституції України - відео робота «Конституція України»

початок повномасштабної війни в Україні: відеоролик «Моя нація»

- розміщення тематичних публікацій у соціальних мережах ЦДЮТ «День який змінив життя мільйонів»

День, який розділив життя на «до» та «після».
24 лютого...

День захисту дітей - відео робота «Війна, яка змінила дитинство»

Юлія Науменко зараз тут: Україна. ...

Адміністратор 1 червня 2023 г. •

1 червня у всьому світі відзначають Міжнародний день захисту дітей. Традиційно у цей день влаштовують ярмарки, розпродажі та розважальні заходи для дітей. Школярі в цей день радіють початку літніх канікул.

На жаль, День захисту дітей 2023 в Україні проходить в умовах повномасштабної війни. Сотні тисяч д... Ещё

17

3 коментаря 7 репостів

Нравится

Комментировать

Копировать

Поделиться

День Гідності та Свободи – відео робота від вихованців ЦДЮТ «Україна – країна нескорених!»

Я співаю про тебе, прекрасна країно,

Де хлібами духмяними вкриті поля,

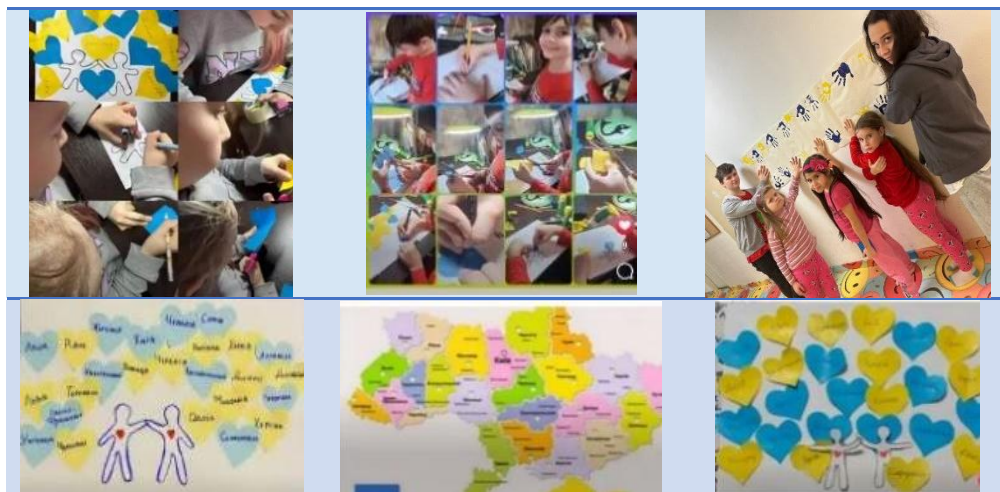
І про шлях твій до волі, моя Україно,

Незалежна, Соборна країна моя!... Ещё

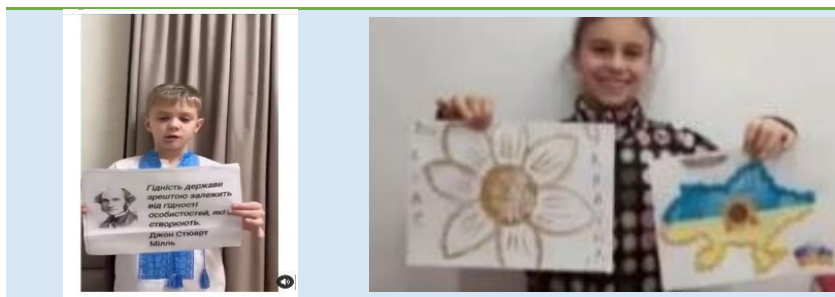

• виготовлення тематичних плакатів, пам'яток, постерів і розміщення їх на офіційних сторінках ЦДЮТ

До Дня Соборності України - виготовлення тематичного плаката «Українські долоньки», «З Україною в серці!»

- *тематичні вікторини* (на запам'ятовування видатних дат, назв місць, імен відомих українців, Днем Незалежності, Конституції)

- *виховні проєкти для здобувачів освіти громади*

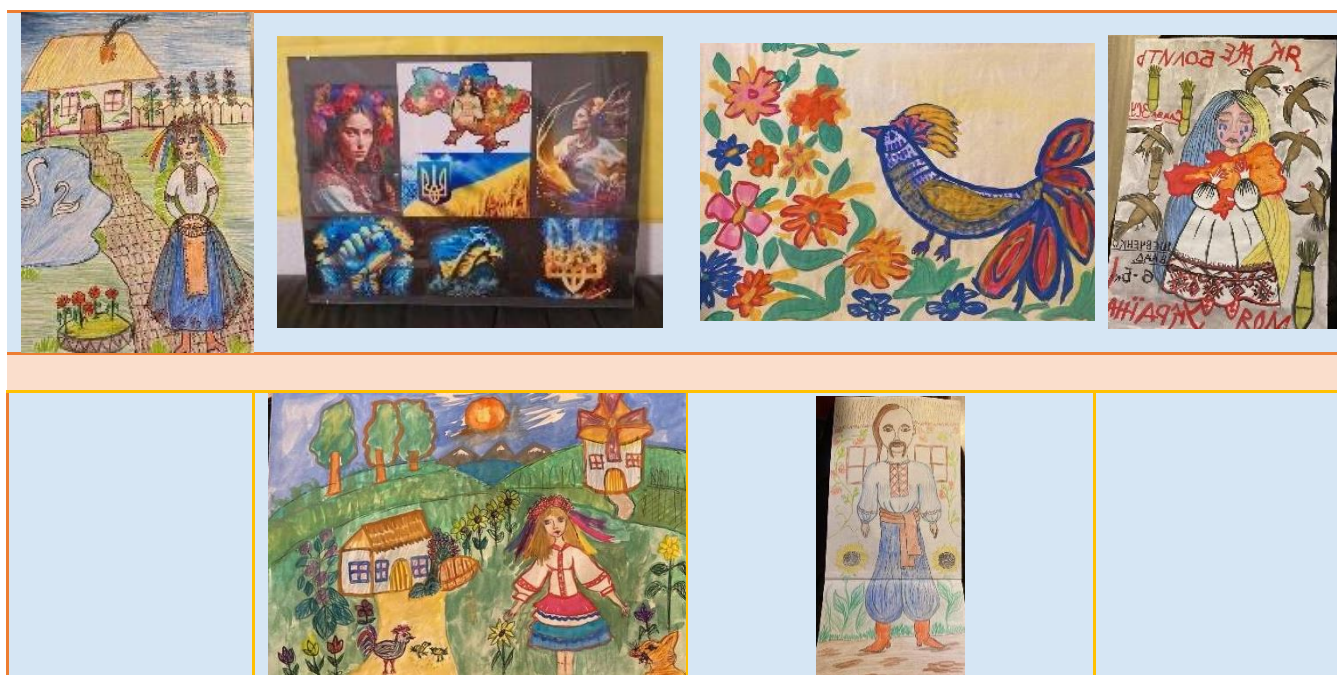
День Миру - майстер-класи для учнів 3-4 класів під гаслом : «Діти України хочуть миру!» («Голуб миру» та «Птах миру»)

Проведення Єдиного уроку Миру «Разом заради миру: повага, безпека та гідність для всіх».

- конкурси творчості, організація виставок творчих робіт

День Конституції України - конкурс малюнків «Конституція України - символ Незалежної держави»

День захисту дітей - Конкурс малюнків «Дитинство завдяки захисникам»

День Гідності та Свободи – конкурс творчих робіт «Україна - країна Свободи!»

- проведення тематичних заходів, присвячених героїчним подвигам українських воїнів, боротьбі за територіальну цілісність і незалежність України (до Дня пам'яті Героїв Круг, Дня героїв Небесної Сотні; Дня Захисника і Захисниць України)

День пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України - Всеукраїнська акція «Сонях»

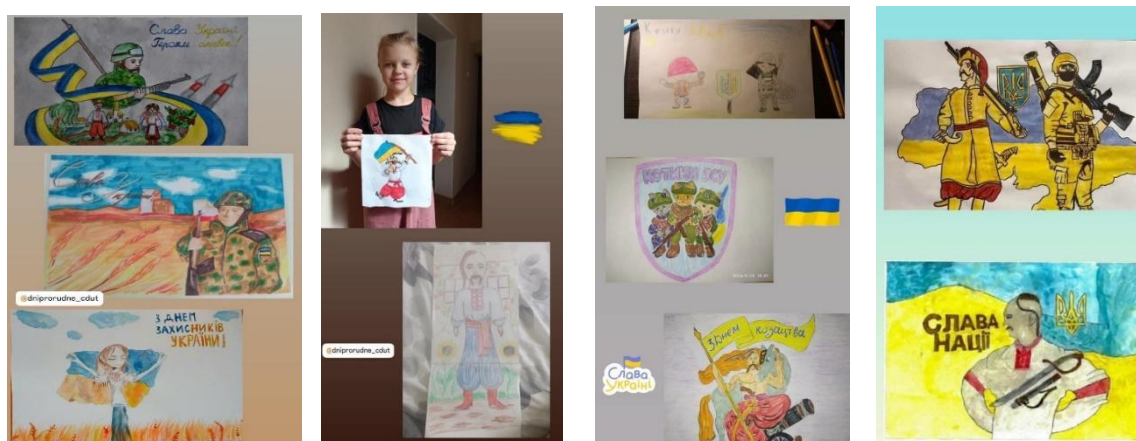

День захисників і захисниць України:

- відео робота «Захисники України»;

- виставка малюнків «Я – нащадок козаків»;

- виховна година «Козацька сила наших захисників»;

- майстер-клас з виготовлення поробки «Козак», сувеніра «Кінь» - оберіг козака.

Кінь є символом волі та нескореності нашого народу, а також працьовитості та вірності. А ще цей символ завжди на етно генетичному рівні у підсвідомості людей і досі служить символом достатку, сили, перемоги. До Дня Українського Козацтва пропонуємо майстер клас "Сувенір - оберіг "Кінь".

- майстер- класи: «Оберіг солдату», «Листівка захисникові», «Оберіг Янгол»

Майстер класи до Дня Захисника та Захисниці України 🇺🇦

- майстер-клас «Листівка захисникові»

- майстер-клас «Країна- наш дім»

День Гідності та Свободи – онлайн майстер клас-виготовлення іграшки з паперу: «Птах, як символ волі».

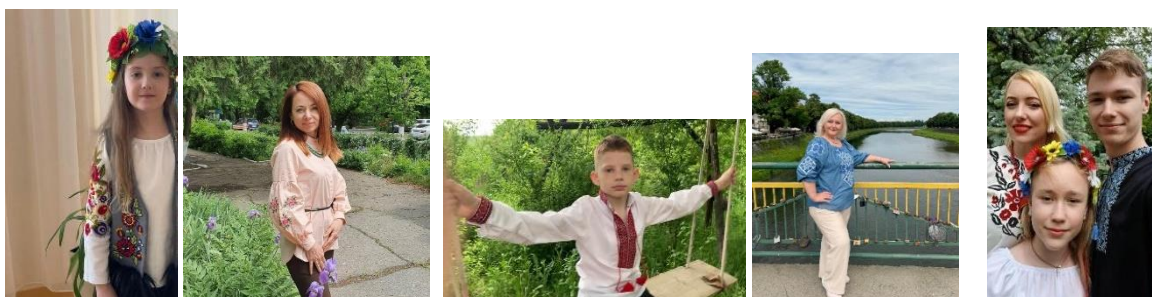
• проведення уроків мужності, загальнонаціональної хвилини мовчання.

- оприлюднення офіційного виступу Президента України;
- проведення загальнонаціональної хвилини мовчання за загиблими внаслідок збройної агресії російської федерації проти України;

- висвітлення тематичних публікацій «Нескорені та непереможні», інформаційних постів з використанням зображень державних символів України на офіційних сторінках ЦДЮТ у соціальних мережах.

Основними шляхами вдосконалення національно-патріотичного виховання в сучасному закладі позашкільної освіти повинні стати: впровадження нових підходів, виховних систем, форм і методів виховання, які відповідають потребам розвитку особистості, сприяють розкриттю її талантів і уподобань, духовно-емоційних, розумових і фізичних здібностей; підтримка проявів творчої ініціативи, повага гідності кожного вихованця; стимулювати прагнення дітей до саморозвитку та самовдосконалення.

Використані джерела

1. Бех І.Д. Виховання особистості: сходження до духовності : наук. видання. Київ: Либідь, 2006. 272 с.
2. Бондаренко Н. Ідеї українських інтелектуалів як підложжя національно-патріотичного виховання. Формування громадянської культури в новій українській школі: традиційні та інноваційні практики. Суми: КЗ Сумський ОППО, 2022. С. 1–13. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731118>
3. Бондаренко Н. Модерна українська ідентичність як основа формування європейськості майбутньої еліти. Обдаровані діти – скарб нації!: матер. III Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 18-23 серп. 2022 р.). Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. С. 139–149. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731816>
4. Кіян О.І. Національно-патріотичне виховання засобами художньо-мистецької світи в умовах воєнного стану: сучасний аспект. Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5916/5787>
5. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді: додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. No 641. Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки України. 2015. No 8. С. 87–95.
6. Мокан В. Військово-патріотичне виховання: курс на відродження. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3243419-vijskovopatrioticne-vihovanna> kurs-na-vidrodzenna.html

ВИСНОВОК

Позашкільна освіта завжди перебуває на передньому плані в епоху кризових станів і викликів у суспільстві, адже вона, що переживала випробування карантинними обмеженнями через пандемію коронавірусної хвороби в довоєнний час і вистояла, виявила стійкість, гостру потребу і необхідність функціонування зараз, у надскладних умовах, спричинених збройною агресією росії проти України. Заклади позашкільної освіти мають значний потенціал щодо виховання дітей та молоді, створення умов для самореалізації особистості в суспільстві.

Позашкільля Запоріжжя, попри значні проблеми внаслідок збройної агресії росії продовжує виконувати свої виховні функції. Сторінки соцмереж ЗПО області насичені різноманітним контентом, що відображує діяльність педагогів і вихованців: акції, конкурси, національно-патріотичні проєкти, організовані та реалізовані в ім'я майбутньої перемоги. Здобувачі освіти здебільшого розуміють важливість цих заходів і охоче долучаються до їх проведення. Часто вихованці закладів позашкільної освіти самі стають ініціаторами тих чи інших благодійних акцій, успішно проводять благодійні акції та збори, передають свої роботи, зібрані речі, смаколики тощо нашим воїнам. Військові дуже чекають таких подарунків, тому дитячі роботи, зроблені з величезною теплотою, часто стають оберегами наших захисників.

Заклади позашкільної освіти організовують і проводять різноманітні активності, благодійні та волонтерські акції, флешмоби з національно-патріотичного виховання з дітьми й молоддю, залучають вихованців і педагогів до участі в заходах обласного, всеукраїнського та міжнародного рівнів, здобуваючи перемоги й отримуючи відзнаки

У важкі часи сьогодення виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого та здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді – формування нового українця, що діє на основі національних і європейських цінностей

«Виховний потенціал закладу позашкільної освіти: шляхи реалізації національно-патріотичного виховання в умовах воєнного стану»

**Збірник «Грані науково-технічної творчості
Запорізької області»
№ 2 (2024)**

Матеріали подано мовою оригіналу

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

Відповідальна за випуск: *Бондаренко О.Б.*
Коректори: *Ревков О. В., Комиса І. В., Примерова Т.М.*
Комп'ютерна верстка: *Бондаренко О.Б.*

№ 2 (2024) видано 11.11.2024 р. Тираж - 20 екз. Безкоштовно.
Видавець: комунальний заклад «Запорізький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді «Грані» Запорізької обласної ради,
пр. Маяковського, 14, м. Запоріжжя, 69035. Тел. +38(097)1420497.
Директор – Богданов С.М.